

Sociaaleconomische trends

***Statistisch kwartaalblad over arbeidsmarkt,
sociale zekerheid en inkomen***

1e kwartaal 2009

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2008–2009	= 2008 tot en met 2009
2008/2009	= het gemiddelde over de jaren 2008 tot en met 2009
2008/'09	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2008 en eindigend in 2009
2006/'07–2008/'09	= oogstjaar, boekjaar enz., 2006/'07 tot en met 2008/'09

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek – Facilitair bedrijf

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Redactie

Brigitte Hermans
Nico Sniijders
Ingrid Beckers
Els Hoogteijling
Hans Langenberg
Ton van Maanen

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

Prijzen incl. administratie- en verzendkosten
Abonnementsprijs: € 51,85
Prijs per los nummer: € 14,20
ISSN: 1573-2215

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2009.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Redactioneel	5
Artikelen	
Armoede en inkomensongelijkheid in de Europese Unie	7
Van uitkering naar werk	13
Werknemers uit Oost-Europa: recente ontwikkelingen	19
Meerdere keren zonder werk	23
Jongeren leren langer door	29
De Werkloosheidwet: uitkeringen en uitgaven	33
Begrippen	41
Nu en eerder verschenen artikelen	45
Arbeid, sociale zekerheid en inkomen op de CBS-website	51
Publicaties	55

Redactioneel

Deze eerste Sociaaleconomische trends van 2009 lijkt wel in het teken te staan van uitkeringen. In twee bijdragen ligt de nadruk op de uitstroom vanuit een uitkering naar betaald werk, terwijl een derde allerlei aspecten van de Werkloosheidswet belicht. Ook is er in dit nummer uitgebreid aandacht voor ontwikkelingen die te maken hebben met de Europese Unie. Een artikel vergelijkt de armoede in de oude en de nieuwe lidstaten van de EU, een volgend gaat in op de groei van het aantal arbeidsmigranten uit de nieuwe lidstaten in Oost-Europa.

Bent u geïnteresseerd in meer cijfers en achtergrondinformatie, dan kunt u de website van het CBS bezoeken: www.cbs.nl. Er zijn twee sociaaleconomische thema's: 'Arbeid en sociale zekerheid' en 'Inkomen en bestedingen.'

Artikelen

Dit nummer opent met een bijdrage over armoede in de Europese Unie. In Nederland en in Tsjechië is het percentage inwoners met een verhoogde kans op armoede het kleinst. Het blijkt echter wel uit te maken of je arm bent in een van de oude of in een van de nieuwe lidstaten. In de nieuwe lidstaten ligt de koopkracht een stuk lager. Een kwart van alle huishoudens in deze landen – inclusief die boven de armoedegrens – heeft zelfs geen geld voor een warme maaltijd met vlees of vis om de dag.

In twee artikelen staat de uitstroom naar werk bij uitkeringsgerechtigden centraal. Het eerste gaat in op de

vraag welke groepen de meeste kans maken om binnen twee jaar (weer) aan de slag te zijn. Ook is onderzocht wat het effect is van begeleiding naar werk. Het tweede artikel zoomt in op degenen die er weliswaar in slagen om werk te vinden, maar die na een korte periode weer terugkeren als WW'er, bijstandsontvanger of ingeschrevene bij het CWI.

Hoe het zit met het aantal werknemers uit de Oost-Europese lidstaten van de EU wordt besproken in de derde bijdrage. Dit aantal is de laatste jaren sterk toegenomen. Vooral in 2007 was er sprake van een flinke groei. Dit komt voor een belangrijk deel doordat in dat jaar het vrije werknemersverkeer voor de in 2004 toetredende landen van kracht werd. Maar ook de gunstige conjuncturele ontwikkeling in 2007 zal hierbij een rol gespeeld hebben.

Verder bevat deze Sociaaleconomische trends een artikel over de onderwijsdeelname van jongeren. Wat blijkt is dat deze steeds langer doorleren. In het achtergrondartikel, ten slotte, komt de Werkloosheidswet uitgebreid aan bod. Hierin wordt niet alleen de financiering van de WW besproken, maar ook de ontwikkeling van het aantal WW'ers in de afgelopen jaren. Bovendien is er ook aandacht voor de recente en toekomstige regelgeving rond de WW.

Wij wensen u veel leesplezier!

De redactie

Artikelen

Armoede en inkomensongelijkheid in de Europese Unie

Bart Huynen

In 2006 had 16 procent van de inwoners van de Europese Unie (EU) een verhoogd risico op armoede volgens de Europese definitie. Het gaat om bijna 75 miljoen mensen. De verschillen tussen de vijftien oudere lidstaten en de tien in 2004 toetreden landen zijn gemiddeld klein. Nederland en Tsjechië hadden met 10 procent het laagste percentage inwoners met een verhoogd armoederisico. Dit wil echter niet zeggen dat de levensstandaard in beide landen vergelijkbaar is. In de nieuwe lidstaten ligt de koopkracht over het algemeen een stuk lager en ervaren huishoudens vaker financiële beperkingen. Ongeveer een kwart van de huishoudens in deze landen gaf in 2006 aan onvoldoende geld te hebben voor het nuttigen van een warme maaltijd met vlees, kip of vis om de dag, zelfs met een inkomen boven de armoedegrens.

1. Inleiding

In 2005 is het CBS gestart met de uitvoering van het onderzoek 'European Union-Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC)'. EU-SILC wordt op basis van een Europese verordening¹⁾ uitgevoerd in opdracht van Eurostat, het statistische bureau van de EU. Het voornaamste doel van het onderzoek is het leveren van internationaal vergelijkbare gegevens over inkomen en sociale uitsluiting²⁾.

In dit artikel wordt aan de hand van verschillende indicatoren de armoede en inkomensongelijkheid in de EU-staten vergeleken. Hierbij wordt vooral ingezoomd op de verschillen tussen de vijftien oude lidstaten van de Europese Unie (EU-15) en de tien in 2004 toetreden landen (NLS10). Dit zijn Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

Aangezien de meest recente cijfers betrekking hebben op 2006 en Roemenië en Bulgarije pas met ingang van 1 januari 2007 zijn toetreden, blijven deze landen hier buiten beschouwing.

Eerst vindt er een vergelijking van de armoede en inkomensongelijkheid plaats met gebruik van enkele in Europees verband gedefinieerde monetaire indicatoren. Aanvullend komen vervolgens ook niet-monetaire indicatoren aan bod, zoals de mate waarin huishoudens financiële beperkingen ervaren of kunnen rondkomen van het beschikbare inkomen. De uitkomsten hebben betrekking op personen in particuliere huishoudens.

2. Monetaire indicatoren

Volgens de definitie die de Europese Commissie hanteert, worden armen gedefinieerd als: 'mensen, gezinnen of

groepen mensen wier middelen (materieel, cultureel en sociaal) zo beperkt zijn dat zij uitgesloten zijn van de minimaal aanvaardbare leefpatronen in de lidstaat waarin zij leven' (Raad van de Europese Gemeenschappen, 1985). De armoede is relatief omdat zij gedefinieerd wordt in verhouding tot het algemeen welvaartspeil van een land.

Op Europees niveau is een aantal doelen gesteld bij de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting. In 2001 heeft de Europese raad in Laken een lijst van statistische indicatoren vastgesteld om de voortgang bij het bereiken van deze doelstellingen in kaart te brengen. Deze lijst met indicatoren, waarvan een groot deel betrekking heeft op monetaire armoede, wordt sindsdien aangeduid als de Laken-indicatoren. Een belangrijke indicator is de zogenaamde at-risk-of-poverty rate de Europese armoedegrens: er is sprake van een verhoogd armoederisico wanneer men een inkomen heeft dat lager is dan 60% van het mediane gestandaardiseerde inkomen³⁾. Het mediane inkomen is het middelste inkomen in de verdeling van inkomens van laag naar hoog. Deze definitie levert een exacte grenswaarde op die een internationale vergelijking mogelijk maakt. De keuze van het percentage is echter arbitrair. De grens hangt niet samen met minimale behoeften van personen of huishoudens. Bij een algemene toename van de welvaart, waarbij de inkomens van alle huishoudens met hetzelfde percentage stijgen, zal het armoederisico gelijk blijven. Naarmate de welvaart in een land groter is zal de armoedegrens steeds meer boven het existentieel bestaansminimum uitgaan. Als de welvaart echter laag is zou de grens op een niveau kunnen uitkomen dat onder het bestaansminimum ligt. Dit zou betekenen dat ook mensen met een inkomen dat boven de grens uitkomt te weinig financiële middelen hebben om fatsoenlijk van te leven. Een ander nadeel van de grens is dat door uiteenlopende scheefheden en concentraties in de inkomensverdeling, bijvoorbeeld als gevolg van de hoogte van het sociaal minimum, omvangrijke groepen net boven of net onder de grens vallen (CBS/SCP, 1998).

2.1 Armoederisico

In 2006 had 16 procent van de inwoners in de toenmalige Europese Unie, de EU-25, een verhoogd risico op armoede. Dit komt neer op bijna 75 miljoen personen. Nederland en Tsjechië kenden met 10 procent het laagste percentage inwoners met een inkomen onder de Europese armoedegrens. Ook in de Scandinavische lidstaten was sprake van een relatief laag armoederisico. Binnen de EU-15 was dit risico het hoogst in Griekenland. Van de EU-25 had Letland met bijna een kwart het hoogste aandeel inwoners met een verhoogd armoederisico. Gemiddeld⁴⁾ lag het armoederisico in de vijftien oudere lidstaten ongeveer even hoog als in de in 2004 toetreden landen.

De Europese inkomensgrens wordt per land bepaald en is dus sterk afhankelijk van het daar geldende welvaartsniveau. In de oude lidstaten lag de grens doorgaans op een veel hoger niveau dan in de nieuw toegetreden landen. Van de toetreders was alleen Cyprus in de top tien vertegenwoordigd. Met name in de Baltische landen en in Polen was de koopkracht van de bevolking laag. Uitgedrukt in koopkrachtpariteit⁵⁾ lag de grens in Nederland twee keer zo hoog als in Tsjechië. Alleen in Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk en Luxemburg lag deze hoger dan in Nederland. In Luxemburg lag de grens zelfs ruim zes keer zo hoog als in Letland.

2.2 80/20 ratio

Een andere monetaire indicator is de ratio 80/20, die de mate van inkomensongelijkheid weergeeft. Deze ratio komt overeen met de verhouding van de inkomenssommen van de 20 procent hoogste inkomens en de 20 procent laagste inkomens.

Gemiddeld was in de EU-25 het inkomensaandeel van de rijkste 20 procent bijna vijf keer groter dan het aandeel van de armste 20 procent. Landen met een laag armoederisico worden veelal gekenmerkt door een relatief geringe inkomensongelijkheid. In Nederland had de rijkste 20 procent gemiddeld een bijna vier keer zo hoog inkomen als de armste 20 procent van de bevolking. Binnen de oude lidstaten van de Europese Unie was dit inkomensverschil tussen arm en rijk alleen kleiner in de Scandinavische lidstaten en in Oostenrijk. In de andere landen was de verhouding groter ofwel waren er grotere verschillen tussen arm en rijk. In Griekenland en Portugal bijvoorbeeld, had de rijkste 20 procent zes tot zeven keer zo veel inkomen als de armste 20 procent. Van de in 2004 toegetreden lidstaten kenden de Baltische landen en Polen de grootste inkomenskloof tussen arm en rijk. In Letland, het land met

het hoogste armoederisico, had de rijkste 20 procent gemiddeld een bijna een acht keer zo hoog inkomen als de armste twintig procent van de bevolking.

3. Niet-monetaire indicatoren

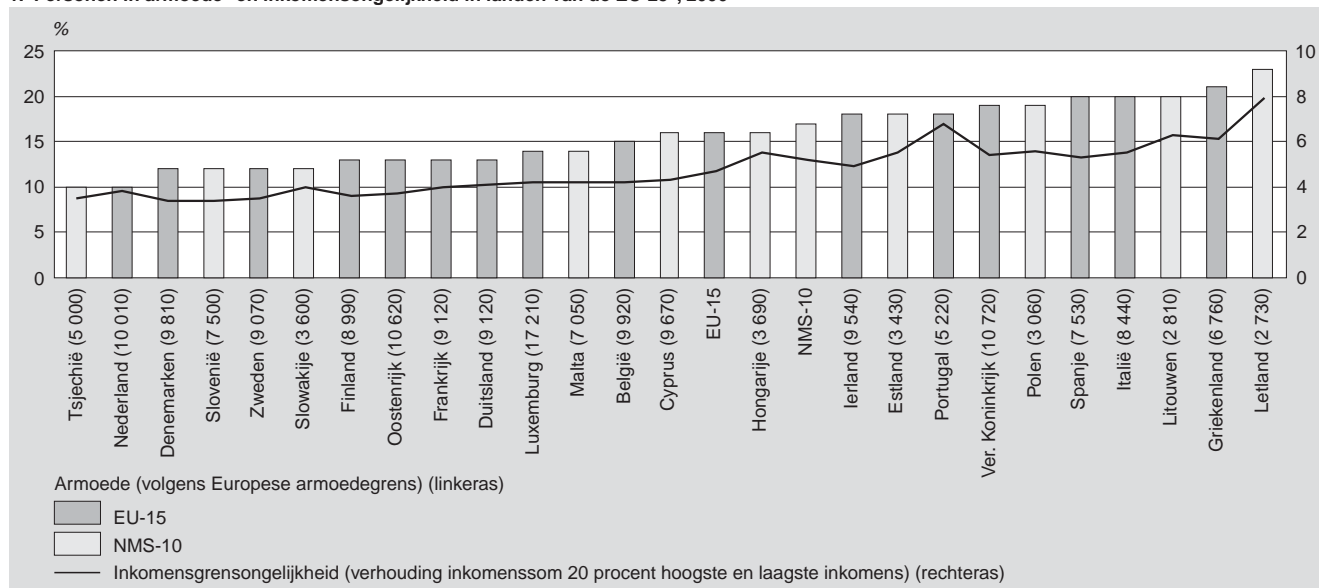
Door vast te stellen of iemand een inkomen onder de Europese armoedegrens heeft, wordt een zeker risico op armoede bepaald. Voor bepaalde groepen, zoals zelfstandigen, is het echter moeilijk om het inkomen vast te stellen. Ook is het mogelijk dat men slechts incidenteel beschikt over een laag inkomen of voldoende vermogen achter de hand heeft. Aanvullend zijn daarom in EU-SILC ook subjectieve vragen over armoede en materiële deprivatie opgenomen op basis waarvan niet-monetaire indicatoren voor armoede vastgesteld kunnen worden. Het gaat bijvoorbeeld om vragen over de mate waarin huishoudens kunnen rondkomen van het beschikbare inkomen, financiële beperkingen of betalingsachterstanden hebben en duurzame goederen⁶⁾ bezitten.

3.1 Moeilijk rondkomen

De internationale verschillen in het percentage huishoudens dat aangeeft moeilijk te kunnen rondkomen van het inkomen zijn groot. In de oude lidstaten gold dit gemiddeld voor een op de vijf huishoudens. In de nieuwe lidstaten was dit aandeel bijna twee keer zo groot. In Tsjechië, waar sprake is van een laag armoederisico, gaf toch bijna 30 procent van de huishoudens aan (zeer) moeilijk rond te kunnen komen. In Polen, Cyprus en Letland gold dit voor bijna de helft van de huishoudens.

Ook binnen de oude lidstaten verschilde het percentage huishoudens dat moeilijk rond kon komen sterk. In Neder-

1. Personen in armoede¹⁾ en inkomensongelijkheid in landen van de EU-25²⁾, 2006*

¹⁾ Tussen haakjes is de hoogte van de armoedegrens (koopkrachtpariteit) van het desbetreffende land vermeld.

²⁾ De landen van de EU-25 zijn opgedeeld in de vijftien oude lidstaten (EU-15) en de tien in 2004 toegetreden lidstaten (NLS10).

Bron: Eurostat.

land gaf 15 procent van de huishoudens aan moeite hiermee te hebben. In Luxemburg betrof dit maar 5 procent van de huishoudens, terwijl in Griekenland de helft van de huishoudens financiële krapte ervaarde. Huishoudens met een verhoogd armoederisico hadden gemiddeld ruim twee keer zo vaak moeite met rondkomen als huishoudens met een inkomen boven de armoedegrens.

Deze kloof tussen arm en niet-arm was het grootst in Luxemburg.

Staat 1
Aandeel huishoudens in de EU-25 dat zegt (zeer) moeilijk rond te komen, 2006

	Totaal huishoudens	Inkomen onder armoedegrens	Inkomen boven armoedegrens
	%		
<i>EU-15</i>			
Luxemburg	5	22	2
Oostenrijk	8	23	6
Zweden	8	15	7
Finland	9	20	6
Denemarken	9	22	6
Verenigd Koninkrijk	13	26	10
Nederland	15	32	13
Frankrijk	16	36	13
België	18	44	13
Ierland	24	47	18
Spanje	29	48	24
Italië	35	59	29
Portugal	38	60	32
Griekenland	53	76	47
Totaal	22	42	17
<i>NLS10</i>			
Estland	18	40	11
Tsjechië	29	68	24
Litouwen	32	59	25
Slowakije	36	61	33
Hongarije	37	66	32
Polen	47	76	41
Cyprus	48	69	42
Letland	49	73	39
Totaal	40	70	32

Bron: EU-SILC USER DATABASE versie 2006-1.

3.2 Financiële beperkingen

Financiële krapte uit zich onder meer in het uitstellen of achterwege laten van bepaalde uitgaven. Het gaat bijvoorbeeld om zaken zoals jaarlijks een week op vakantie gaan, de aanschaf van een auto, maar ook om het nuttigen van een warme maaltijd met vlees, kip of vis om de dag. Vanwege het lagere welvaartsniveau werden huishoudens in de nieuwe lidstaten vaker geconfronteerd met dergelijke financiële beperkingen. Gemiddeld gaven bijvoorbeeld zes op de tien huishoudens in deze landen aan onvoldoende geld te hebben voor een jaarlijkse vakantie. Dat zijn er twee keer zo veel als in de oude lidstaten. Van de huishoudens met een inkomen onder de armoedegrens kon gemiddeld zelfs bijna 90 procent in de nieuwe lidstaten zich geen jaarlijkse vakantie permitteren.

Ook binnen de oude Europese Unie verschilt het percentage huishoudens met financiële beperkingen per land sterk. In Nederland zat een jaarlijkse vakantie er voor

Staat 2
Aandeel huishoudens in de EU-25 met onvoldoende geld om jaarlijks een week op vakantie te gaan, 2006

	Totaal huishoudens	Inkomen onder armoedegrens	Inkomen boven armoedegrens
	%		
<i>EU-15</i>			
Luxemburg	11	35	7
Denemarken	11	26	9
Zweden	15	30	13
Nederland	18	36	15
Finland	20	48	14
Verenigd Koninkrijk	23	43	17
Ierland	23	46	16
Oostenrijk	25	55	19
België	27	59	21
Frankrijk	32	65	27
Spanje	38	65	31
Italië	39	68	31
Griekenland	51	80	44
Portugal	60	85	54
Totaal	31	58	25
<i>NLS10</i>			
Tsjechië	38	75	34
Cyprus	54	84	45
Slowakije	59	80	56
Estland	63	88	55
Polen	66	89	62
Hongarije	66	90	62
Litouwen	70	93	63
Letland	70	90	63
Totaal	61	88	56

Bron: EU-SILC USER DATABASE Versie 2006-1.

18 procent van de huishoudens financieel niet in. Alleen in Luxemburg, Denemarken en Zweden was dit aandeel lager, terwijl in Portugal maar liefst 60 procent van de huishoudens zei onvoldoende geld hiervoor te hebben.

Staat 3
Aandeel huishoudens in de EU-25 met onvoldoende geld voor een warme maaltijd met vlees, kip of vis om de dag, 2006

	Totaal huishoudens	Inkomen onder armoedegrens	Inkomen boven armoedegrens
	%		
<i>EU-15</i>			
Luxemburg	2	9	1
Denemarken	2	7	1
Ierland	3	6	2
Nederland	3	5	3
Finland	3	9	2
Spanje	4	7	3
Zweden	4	9	3
Portugal	4	11	3
Verenigd Koninkrijk	5	11	3
België	5	13	3
Italië	6	14	4
Frankrijk	7	18	5
Griekenland	9	23	6
Oostenrijk	10	24	7
Totaal	5	13	4
<i>NLS10</i>			
Cyprus	7	16	5
Estland	11	26	6
Tsjechië	17	40	14
Litouwen	28	54	20
Hongarije	29	52	25
Polen	29	54	24
Letland	36	59	27
Slowakije	38	58	36
Totaal	27	51	23

Bron: EU-SILC USER DATABASE Versie 2006-1.

Het relatieve karakter van de Europese armoedegrens blijkt vooral wanneer het gaat om primaire levensbehoeften zoals het nuttigen van een warme maaltijd met vlees, kip of vis om de dag. In de oude lidstaten kon gemiddeld 5 procent van de huishoudens zich dit niet veroorloven. In de nieuwe lidstaten gaf ongeveer een kwart van de huishoudens aan onvoldoende geld hiervoor te hebben, zelfs met een inkomen boven de armoedegrens. Letland en Slowakije, waar bijna vier op de tien huishoudens zich geen warme maaltijd om de dag konden permitteren, spanden in dit opzicht de kroon. In deze twee landen was dit aandeel onder huishoudens met een verhoogd armoederisico zelfs bijna 60 procent.

3.3 Betalingsachterstanden

Een tekort aan inkomen kan er ook toe leiden dat huishoudens achterstand hebben met de betalingen van bijvoorbeeld de huur, de hypotheek of de elektriciteitsrekening of het afbetalen van een lening. In de nieuwe lidstaten was het aandeel huishoudens dat hiermee te maken had met 15 procent bijna twee keer zo groot als in de oude lidstaten van de Europese Unie. In Cyprus en Polen kon 20 procent van huishoudens niet tijdig voldoen aan een of meer van deze financiële verplichtingen. Vooral huishoudens met een verhoogd armoederisico liepen vaak achter met betalingen. Gemiddeld gold dit in de nieuwe lidstaten voor een op de drie van deze huishoudens.

Staat 4
Aandeel huishoudens in de EU-25 met betalingsachterstanden¹⁾, 2006

	Totaal huishoudens	Inkomen onder armoedegrens	Inkomen boven armoedegrens
%			
<i>EU-15</i>			
Luxemburg	2	8	1
Oostenrijk	3	7	2
Spanje	5	7	4
Nederland	5	9	4
Verenigd Koninkrijk	5	10	4
Denemarken	6	14	4
Portugal	6	9	5
België	6	14	5
Ierland	7	14	5
Zweden	7	15	6
Frankrijk	9	18	7
Finland	9	18	7
Italië	11	22	9
Griekenland	31	51	25
Totaal	8	15	7
<i>NLS10</i>			
Estland	6	11	5
Tsjechië	7	26	5
Slowakije	9	19	8
Litouwen	13	22	11
Letland	14	20	12
Hongarije	14	30	11
Polen	19	39	15
Cyprus	19	23	18
Totaal	15	32	12

¹⁾ Een of meerdere achterstanden in de betaling van de huur, hypotheek, watergas en elektriciteitsrekeningen, op afbetaling gekochte artikelen of leningen. Creditcardschulden en rood staan zijn niet inbegrepen.

Bron: EU-SILC USER DATABASE Versie 2006-1.

Ook binnen de oude Europese Unie waren er aanzienlijke verschillen in het aandeel huishoudens met betalingsachterstanden. In Nederland liep 5 procent van de huishoudens achter met een of meer betalingen. Alleen in Luxemburg en in Oostenrijk was dit aandeel lager. In Griekenland daarentegen, had een op de drie huishoudens hiermee te maken.

3.4 Bezit duurzame goederen

Financiële krapte kan ook tot gevolg hebben dat huishoudens om financiële redenen niet de beschikking hebben over bepaalde tamelijk gangbare duurzame goederen. EU-SILC bevat informatie over het al dan niet bezitten van een telefoon, kleurentelevisie, PC, wasmachine en auto. In de in 2004 toegetreden landen ontbeerde ruim een op de drie huishoudens minimaal een van deze goederen door een gebrek aan financiële middelen, bijna drie keer zoveel als in de oudere lidstaten. Wanneer sprake was van een verhoogd armoederisico gold dit zelfs voor bijna 60 procent van de huishoudens in de nieuwe lidstaten.

Staat 5
Aandeel huishoudens in de EU-25 dat om financiële redenen geen telefoon, kleurentelevisie, PC, wasmachine of auto bezit, 2006

	Totaal huishoudens	Inkomen onder armoedegrens	Inkomen boven armoedegrens
%			
<i>EU-15</i>			
Luxemburg	4	16	2
Zweden	8	20	6
Italië	10	23	6
Verenigd Koninkrijk	10	21	7
Oostenrijk	10	24	8
Nederland	11	28	9
Spanje	12	21	10
Frankrijk	12	28	10
België	14	36	10
Denemarken	15	37	11
Finland	18	46	12
Ierland	19	37	13
Griekenland	23	35	20
Portugal	27	46	22
Totaal	12	26	9
<i>NLS10</i>			
Cyprus	11	19	9
Tsjechië	21	53	17
Estland	31	49	25
Hongarije	31	54	27
Litouwen	38	62	31
Polen	38	60	34
Slowakije	39	57	37
Letland	49	69	41
Totaal	35	58	30

Bron: EU-SILC USER DATABASE Versie 2006-1.

In de oude lidstaten kon gemiddeld een op de tien huishoudens zich minimaal een van deze goederen niet veroorloven. Onder huishoudens met een verhoogd armoederisico was dit aandeel drie keer zo hoog als onder huishoudens met een inkomen boven de armoedegrens. Voor Nederland zijn de cijfers vergelijkbaar. Ook hier gold dat het verschil tussen arm en niet-arm het grootst was in Luxemburg.

4. Conclusie

Op basis van de op Europees niveau vaak gebruikte 'at-risk-of-poverty-rate' is het risico op armoede in de 2004 toegetreden landen en de vijftien oudere EU-lidstaten gemiddeld vergelijkbaar. Nederland en Tsjechië hebben het laagste percentage inwoners met een verhoogd armoederisico. Deze indicator verbergt echter de werkelijke verschillen in levensstandaard in de betrokken landen. De gehanteerde inkomensgrens wordt per land bepaald en is sterk afhankelijk van het daar geldende welvaartsniveau. In het ene land kan men met een inkomen rond deze grens redelijk rondkomen, terwijl men zich in een andere land met een inkomen boven deze grens zelfs geen warme maaltijd om de dag kan veroorloven. Aanvullende niet-monetaire indicatoren, zoals de subjectieve beoordeling van het inkomen, zijn derhalve noodzakelijk om de verschillen in levensomstandigheden in kaart te brengen. Bij de internationale vergelijking van deze aanvullende beoordeling van het inkomen is echter enige voorzichtigheid geboden, omdat de betekenis ervan beïnvloed kan zijn door de sociaaleconomische context en culturele verschillen.

Technische toelichting

Het design van EU-SILC in Nederland

EU-SILC is vooral gericht op de beschrijving van materiële welvaart, maar richt zich ook op huisvesting, werk, gezondheid, onderwijs en kinderopvang. Bij de gegevensverzameling maakt het CBS zoveel mogelijk gebruik van registergegevens, voornamelijk inkomensgegevens uit fiscale bronnen. Aanvullende gegevens worden verzameld via telefonische waarneming. Vanwege de gemeenschappelijke arbeidsmarktvariabelen is EU-SILC geïntegreerd in de Enquête beroepsbevolking (EBB). Jaarlijks bevat de EU-SILC-steekproef tussen de 9 en 10 duizend steekproefpersonen. Sommige variabelen, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, worden uitsluitend verzameld voor deze steekproefpersonen. De meeste gegevens, op het gebied van inkomen, werk en onderwijs, worden echter ook verzameld voor de personen die tot het huishouden van de steekproefpersoon behoren.

EU-SILC en de Inkomensstatistiek

De voor Nederland gepresenteerde resultaten wijken iets af van de cijfers die het CBS zelf op dit gebied publiceert. Hiervoor zijn diverse redenen aan te geven. Ten eerste is het bij de nationale inkomensstatistiek gebruikelijk een aantal groepen, bijvoorbeeld studentenhuishoudens, niet in te delen naar de hoogte van het inkomen. Bij de hier gepresenteerde EU-SILC cijfers is dat niet het geval. Mede hierdoor ligt het percentage 15 tot 25-jarigen met een verhoogd armoederisico fors hoger. Een tweede verklaring voor de verschillen is het feit dat in Europees verband een andere equivalentiefactor wordt toegepast bij het standaardiseren van het inkomen. Een iets andere definitie van het

besteedbaar inkomen is een derde verklaring voor de verschillen. Ten behoeve van de internationale vergelijkbaarheid zijn bijvoorbeeld de economische huurwaarde en de betaalde hypotheekrente buiten beschouwing gebleven. Tot 2007 waren de lidstaten niet verplicht om deze inkomenscomponenten te leveren.

Staat 6
Vergelijking armoederisico en 80/20 ratio, EU-SILC 2006¹⁾ en IPO 2005*

	EU-SILC 2006	IPO 2005*
At-risk-of-poverty rate (%)	9,9	9,2
Tot 15 jaar	14,0	14,4
15 tot 25 jaar	17,0	8,3
25 tot 45 jaar	9,1	9,9
45 tot 65 jaar	6,6	7,2
65 jaar en ouder	6,1	5,5
Ratio 80/20	3,8	4,0

¹⁾ Het inkomen in EU-SILC 2006 heeft betrekking op het kalenderjaar 2005.

Bron: CBS.

Literatuur

Raad van de Europese Gemeenschappen. Besluit van de Raad van 19 december 1984 betreffende een specifieke communautaire actie ter bestrijding van de armoede. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, 1985, L 2 (24–25).

SCP/CBS (1998). Armoedemonitor 1998. Den Haag: SCP/Elsevier bedrijfsinformatie.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Verordening (EG) Nr. 1177/2003.
- ²⁾ Van 1994 tot 2001 voorzag het European Community Household Panel (ECHP) in deze politieke behoefte. Vanwege veranderde politieke eisen en de roep om operationele en methodologische verbeteringen, vooral wat betreft de actualiteit van de gegevens, is besloten om het ECHP in 2001 te stoppen en te vervangen door EU-SILC.
- ³⁾ Het gestandaardiseerde inkomen is het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Deze correctie vindt plaats met behulp van equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Bij de hier gepresenteerde cijfers is de 'aangepaste OECD-equivalentieschaal' toegepast. Het eenpersoonshuishouden is hierbij als standaardhuishouden gekozen. Het hoofd van het huishouden wordt een gewicht gelijk aan 1 toegewezen; elke volgende volwassene krijgt 0,5 toegekend; kinderen tellen voor 0,3 mee. De schaal is voor alle landen gelijk, waardoor er geen rekening wordt gehouden met eventuele verschillen in schaalvoordelen tussen landen.

- 4) Het gaat hier om het op basis van populatie-aantallen gewogen gemiddelde
- 5) Koopkrachtpariteit: indexcijfer dat het verschil in prijsniveau tussen landen weergeeft. Hiermee kan een betere internationale vergelijking van koopkracht en welvaart gemaakt worden.
- 6) Deze non-monetaire indicatoren zijn alleen gepresenteerd voor de landen waarvan de EU-SILC microbestan-

den beschikbaar zijn in de door Eurostat samengestelde gebruikersdatabase. Van de EU-15 landen is dat voor alle landen het geval behalve voor Duitsland. Van de tien toetredende landen zijn alleen de gegevens voor Slovenië en Malta niet in de database opgenomen. Bij de gepresenteerde gemiddelden zijn deze landen dan ook buiten beschouwing gebleven.

Van uitkering naar werk

Esther Vieveen

In januari 2005 waren er in Nederland 243 duizend WW'ers en 400 duizend bijstandsonvangers. Voor sommigen van hen was de kans om binnen twee jaar weer aan het werk te zijn groter dan voor anderen. Ook het risico om na het vinden van een baan binnen zes maanden weer opnieuw afhankelijk te worden van een uitkering verschilde. Een rol speelde hierbij niet alleen welke uitkering men ontving en hoe lang men die al had, maar ook persoonskenmerken zoals de leeftijd en het geslacht van de uitkeringsontvanger. Een deel van de bijstandsgerechtigden kreeg in de eerste helft van 2005 begeleiding naar werk. Dit had, zoals viel te verwachten, een positieve invloed op het vinden op een baan. Het effect van de begeleiding verschilde echter voor de diverse groepen.

1. Inleiding

Door gemeenten wordt een breed scala aan re-integratie-instrumenten ingezet om de uitstroom uit de uitkering naar werk te bevorderen. In dit artikel wordt beschreven welke uitkeringsgerechtigden de meeste kans maken om (duurzaam) uit te stromen naar werk. Gekeken is daarbij naar zowel kenmerken van de uitkering zoals het soort uitkering en de uitkeringsduur als naar demografische kenmerken van de uitkeringsgerechtigde zoals leeftijd en geslacht. De onderzoeksgroep bij deze analyse bestaat uit personen die in januari 2005 een WW-uitkering, een periodieke algemene bijstandsuitkering of een tot het bijstandsniveau aanvullende IOAW- of IOAZ-uitkering ontvingen. Degenen die hiernaast ook recht hadden op een arbeidsongeschiktheidsuitkering in het kader van de WAO, Wajong of WAZ, zijn buiten beschouwing gelaten

Daarnaast is in dit artikel ook onderzocht wat het effect is van begeleiding naar werk bij bijstandontvangers. Stromen degenen die begeleid worden vaker uit naar werk? En gaat het daarbij ook vaker om een duurzame uitstroom? Voor deze analyse is gebruik gemaakt van de respons Monitor Scholing en Activering (MOSA). Van 53 grote gemeenten die trajectgegevens over geheel 2002–2004 geleverd hebben aan de MOSA, zijn de resultaten bekend over de begeleiding naar werk. Van de personen met bijstand in januari 2005 zat 59 procent in deze MOSA-repons.

De uitstroom naar werk wordt duurzaam genoemd wanneer een persoon na beëindiging van de uitkeringsperiode niet binnen zes maanden opnieuw uitkeringsgerechtigd wordt. Een uitkeringsperiode is een periode waarin een persoon aaneensluitend of samenlopend één of meerdere van de volgende uitkeringen ontvangt: WW, bijstand, IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) of IOAZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen).

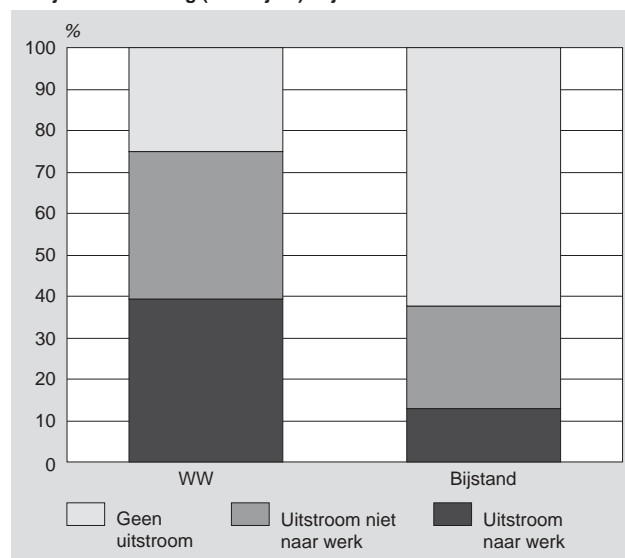
2. Uitstroom naar werk vanuit de WW of bijstand

Begin 2005 waren er in Nederland 243 duizend mensen met een WW-uitkering en 400 duizend met een bijstandsuitkering (zie staat 1). Het overgrote deel van deze uitkeringsontvangers is ouder dan 22 jaar. Van de WW'ers bestaat 3 procent uit jongeren van 15–22 jaar, van de bijstandsonvangers is dat 5 procent. Onder de WW'ers zijn de mannen in de meerderheid, terwijl meer vrouwen dan mannen een bijstandsuitkering hebben. In het algemeen zijn bijstandsuitkeringen langer van duur dan WW-uitkeringen. Dat is ook logisch, omdat de duur van een WW-uitkering anders dan die van een bijstandsuitkering afhangt van het arbeidsverleden¹.

2.1 WW'ers stromen vaker uit naar werk dan bijstandsgerechtigden

Drie op de vier personen die in januari 2005 een werkloosheidsuitkering ontvingen, stroomden binnen twee jaar uit. Ongeveer 39 procent verliet de uitkering voor een baan. Nog eens 36 procent stroomde uit vanwege andere redenen dan werk. Onder de bijstandsgerechtigden was het aandeel dat binnen de twee jaar uit de uitkering kwam met 37 procent aanmerkelijk lager. Maar 13 procent van de bijstandsonvangers stroomde uit naar werk.

1. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005

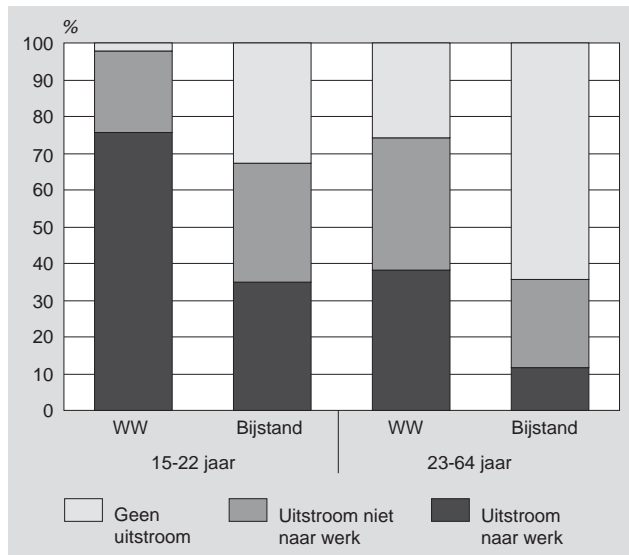

2.2 Jongeren en mannen maken meer kans op werk

Jongere uitkeringsgerechtigden stromen vaker uit de uitkering dan oudere. Ook doen ze dat vaker vanwege een baan. Dat geldt zowel voor WW'ers als voor bijstandsonvangers. Van 15–22-jarigen die in januari 2005 een WW-uitkering hadden, stroomde 76 procent binnen twee

jaar uit naar betaald werk. Bij de 23–64-jarigen was dat 38 procent. Onder personen met bijstand in januari 2005 zijn deze percentages respectievelijk 35 en 12 procent. Mannen slagen er vaker in om binnen twee jaar een baan te vinden dan vrouwen (niet in grafiek). Onder bijstandsontvangers is dit verschil tussen mannen en vrouwen groter dan onder WW'ers.

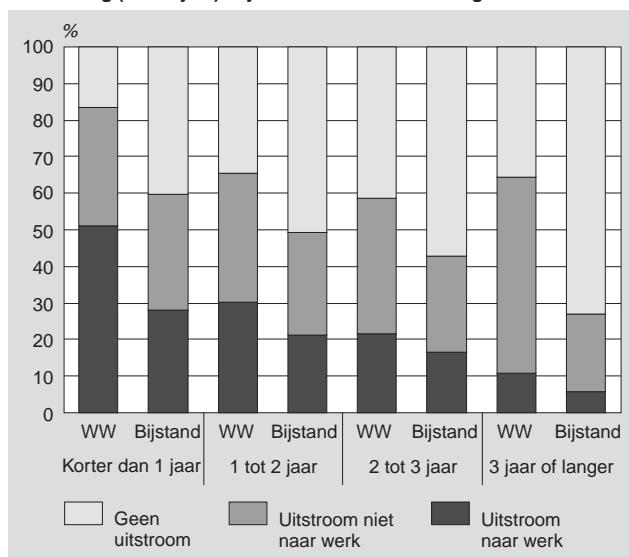
2. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar leeftijdsgroep

2.3 Hoe langer een uitkering, hoe moeilijker eruit

Hoe langer men een uitkering heeft, hoe minder dikwijls het lukt om (weer) aan het werk te komen. Voor de WW'ers geldt deze samenhang tussen de uitkeringsduur en een verminderde kans op werk nog sterker dan voor bijstandontvangers. Van de WW'ers die in januari 2005 korter dan een jaar een uitkering hadden, is binnen twee jaar iets meer dan de helft uitgestroomd naar werk. Van de WW'ers met een uitkering van drie jaar of langer is dat nog maar bij

3. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar uitkeringsduur

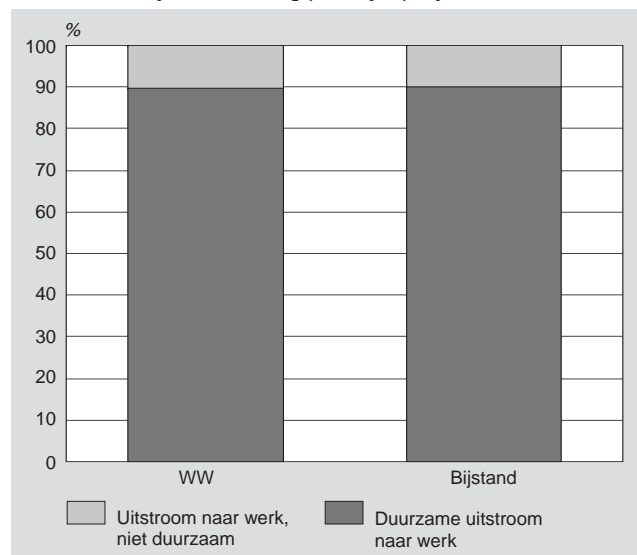

11 procent het geval. Bij WW'ers die voor een langere periode een uitkering ontvangen, gaat het veelal om oudere personen die in het verleden veel WW-rechten opgebouwd hebben. Zowel onder degenen die nog maar sinds kort afhankelijk zijn van een uitkering als onder degenen die dat al voor een langere tijd zijn, stromen de WW'ers vaker uit naar werk dan bijstandsontvangers.

2.4 Geen verschil in duurzame uitstroom naar werk tussen WW'ers en bijstandsontvangers

Tussen personen met WW of bijstand in januari 2005 is er geen verschil te zien in duurzaamheid van de uitstroom naar werk. Van degenen die in 2005 of 2006 een baan hebben gevonden, zijn negen op de tien binnen zes maanden niet teruggestroomd in een uitkering. Ze zijn dus duurzaam uitgestroomd naar werk. Als wordt uitgesplitst naar leeftijd, geslacht en uitkeringsduur zijn er wel verschillen te zien in duurzaamheid van de uitstroom naar werk.

4. Duurzame uitstroom naar werk binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005

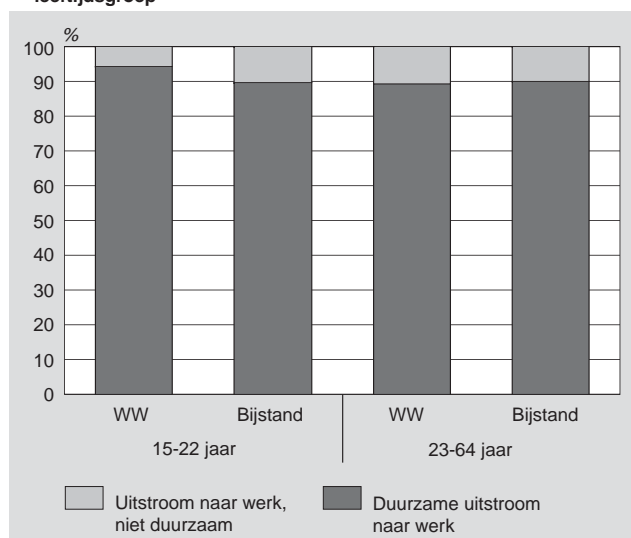

2.5 Jongeren met een WW-uitkering stromen het vaakst langdurig uit

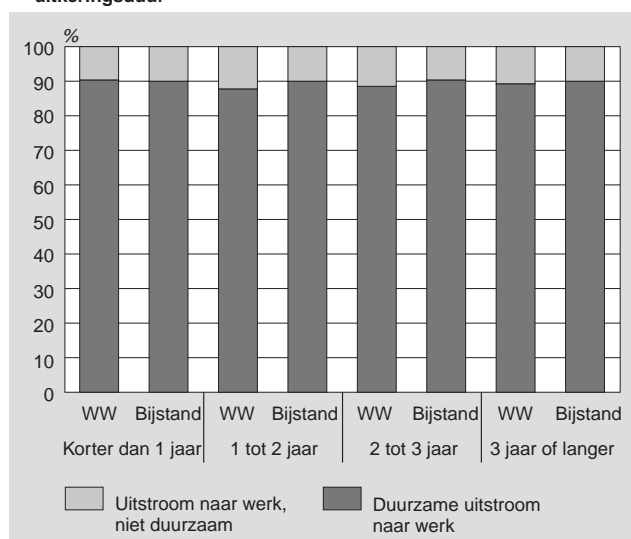
Jongeren van 15–22 jaar met een WW-uitkering in januari 2005 zijn niet alleen vaker naar een baan uitgestroomd dan 23–64-jarigen met deze uitkering, ze bevinden zich bovendien na zes maanden minder dikwijls opnieuw in een uitkeringssituatie. Bij de jongere baanvinders is er in 94 procent van de gevallen sprake van een duurzame uitstroom, tegen 89 procent bij de oudere.

Ook onder degenen met een bijstandsuitkering hebben de jongeren vaker werk gevonden dan de ouderen. Bij deze uitkering is er echter geen onderscheid te zien in de duurzaamheid van de uitstroom naar werk tussen de twee leeftijdsgroepen. Bij beide groepen bedraagt deze 90 procent.

5. Duurzame uitstroom naar werk binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar leeftijdsgroep

6. Duurzame uitstroom naar werk binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar uitkeringsduur

Mannen met een uitkering maken weliswaar meer kans dan vrouwen om uit te stromen naar werk, maar vergeleken met vrouwen die werk vinden, lopen ze ook iets meer risico om binnen zes maanden opnieuw afhankelijk te zijn van een uitkering (niet in grafiek). Dit geldt zowel onder WW'ers als onder bijstandsgerechtigden.

Personen die korter dan een jaar een WW-uitkering hebben, vinden niet alleen vaker werk, maar stromen ook iets vaker duurzaam uit dan degenen die deze uitkering langer ontvangen. Net als bij de uitsplitsing naar leeftijd is er bij de bijstandontvangers geen samenhang te zien tussen de uitkeringsduur en de duurzaamheid van de uitstroom.

3. Begeleiding van bijstandsonvangers naar werk

In de vorige paragraaf bestond de onderzoekspopulatie uit alle personen met WW of bijstand in januari 2005. Duidelijk werd dat een aanzienlijk deel van de bijstandsonvangers geen werk vindt. In deze paragraaf wordt voor deze groep het effect van begeleiding naar werk beschreven aan de hand van de respons Monitor Scholing en Activering (MOSA). Voor 53 grote gemeenten die trajectgegevens over geheel 2002–2004 geleverd hebben aan de MOSA, zijn de resultaten bekend over de begeleiding naar werk. Van de personen met bijstand in januari 2005 zat 59 procent in deze MOSA-respons. De samenstelling van de MOSA-respons verschilt wat betreft leeftijd, geslacht en duur van de uitkering nauwelijks van die van de totale groep personen met een bijstandsuitkering in Nederland.

Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de situatie van de groep van 22 duizend personen met een bijstandsuitkering in het gemeentedomein die in het eerste halfjaar van 2005 de eerste begeleiding naar werk heeft gekregen en die van de totale groep van 237 duizend personen met bijstand in januari 2005 in de MOSA-respons. Tot het gemeentedomein behoort iedereen die een bijstandsuitkering ontvangt. Daarnaast worden ook degenen die zowel een bijstandsuitkering als een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben en waarvoor de gemeente als

Staat 1
Onderzoekspopulatie (15–64 jaar) naar leeftijdsgroep, geslacht en uitkeringsduur

	Personen met WW in januari 2005 ¹⁾	Personen met bijstand in januari 2005 ¹⁾	Personen met bijstand in januari 2005, MOSA-respons	Personen met een bijstandsuitkering in het gemeentedomein en start begeleiding in eerste halfjaar 2005, MOSA-respons
Totaal (x 1 000)	243	400	237	22
Leeftijdsgroep (%)				
15–22 jaar	3	5	5	14
23–64 jaar	97	95	95	86
Geslacht (%)				
mannen	57	40	41	47
vrouwen	43	60	59	53
Uitkeringsduur (%)				
korter dan 1 jaar	57	18	17	48
1 tot 2 jaar	22	13	13	15
2 tot 3 jaar	11	10	9	7
3 jaar of langer	10	59	60	30

¹⁾ Exclusief personen die in januari 2005 tevens een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvingen.

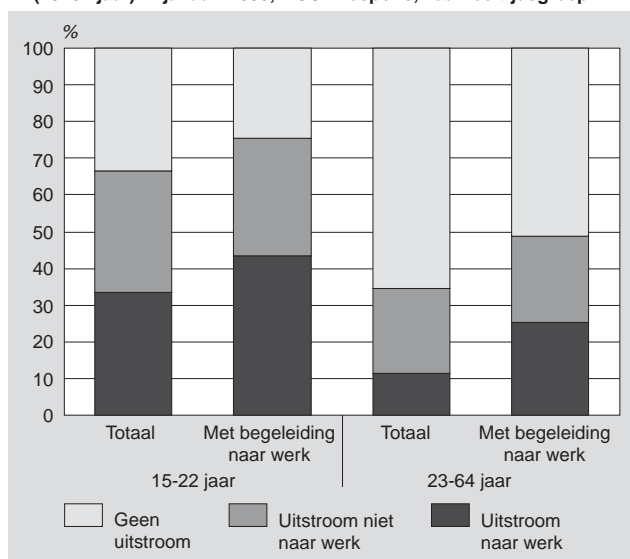
eerste een re-integratieactiviteit heeft ontplooid tot het gemeentedomein geteld. Begeleiding naar werk bestaat uit een re-integratietraject, gesubsidieerd werk of een loonkostensubsidie.

Uit de verschillen tussen de groep die begeleiding heeft gekregen en de totale groep, blijkt dat 15–22-jarigen in de eerste helft van 2005 vaker begeleiding naar werk hebben gekregen dan 23–64-jarigen; mannen vaker dan vrouwen en personen die pas kort een uitkering hebben, vaker dan degenen die deze al langer ontvangen.

3.1 Na begeleiding meer uitstroom naar werk

Uitkeringsontvangers in het gemeentedomein die in de eerste helft van 2005 begeleiding naar werk kregen, stroomden vaker uit naar een baan, dan de totale groep van personen in de MOSA-respons die op 1 januari 2005 een bijstandsuitkering ontving. Van de begeleide jongeren van 15–22 jaar vond 43 procent binnen twee jaar een baan, tegen 33 procent van de jongeren in de totale groep. Bij de 23–64-jarigen was dit verschil met respectievelijk 25 procent tegen 12 procent nog groter.

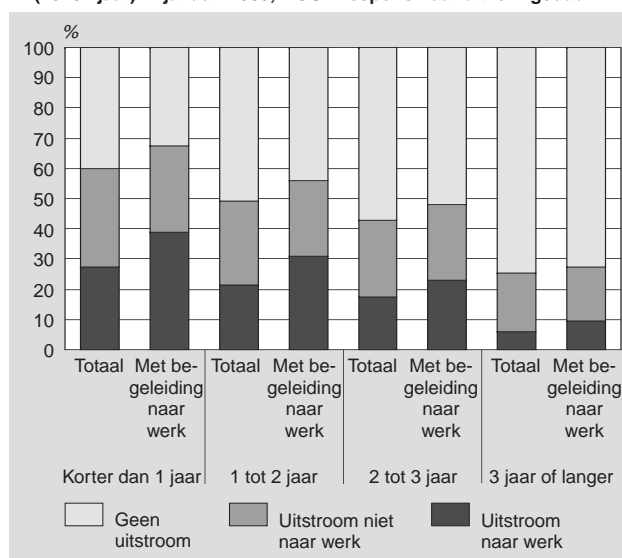
7. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005, MOSA-respons, naar leeftijdsgroep

Na begeleiding naar werk was de uitstroom naar werk voor mannen 19 procentpunt hoger en voor vrouwen 11 procentpunt hoger dan onder mannen en vrouwen met bijstand in januari 2005.

Zowel degenen die voor een kortere periode een bijstandsuitkering ontvingen, als degenen voor wie dit al voor een langere periode gold, hadden baat bij de begeleiding naar werk. Van de bijstandontvangers met een uitkering korter dan een jaar stroomde 39 procent na begeleiding uit naar werk. Dit aandeel is aanmerkelijk hoger dan bij de totale groep bijstandontvangers: 27 procent. Bij degenen die al drie jaar of langer een uitkering ontvingen, was het effect van de begeleiding geringer. Van de groep die begeleid werd, vond 10 procent een baan, tegen 6 procent van totale groep.

8. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005, MOSA-respons naar uitkeringsduur

3.2 Nauwelijks verschil in duurzaamheid van de uitstroom naar werk na begeleiding

Hoewel er na begeleiding duidelijk meer uitstroom naar werk plaatsvond, was er voor wat betreft de duurzaamheid van de uitstroom geen verschil te zien tussen personen met een uitkering in het gemeentedomein en begeleiding naar werk in het eerste halfjaar van 2005 en alle personen met bijstand in januari 2005. Dit geldt voor beide leeftijdsgroepen en zowel voor mannen als voor vrouwen. Alleen personen met een uitkeringsperiode van een jaar of langer zijn na begeleiding iets vaker duurzaam uitgestroomd dan personen zonder begeleiding. Bij een uitkeringsduur van korter dan een jaar zijn geen verschillen te zien.

4. Samenvatting

Personen met een werkloosheidsuitkering in januari 2005 stroomden vaker binnen twee jaar uit naar werk dan degenen met een bijstandsuitkering. Er is echter geen verschil tussen deze twee uitkeringen in de duurzaamheid van de uitstroom naar werk. Bij beide groepen zijn negen van de tien personen na zes maanden niet teruggestroomd in de uitkering.

Jongeren van 15–22 jaar hebben meer kans om uit te stromen naar werk dan 23–64-jarigen. Bij de jonge WW'ers die uitstroomden naar werk is er bovendien vaker sprake van een duurzame uitstroom dan bij de oudere WW'ers.

Vrouwen met WW of bijstand vinden minder dikwijls een baan dan mannen, maar wanneer ze een baan vinden gaat het wel iets vaker om duurzame uitstroom.

Hoe langer men een uitkering heeft, hoe minder kans om weer aan het werk te komen. WW'ers met een uitkeringsperiode van korter dan een jaar stroomden hiernaast ook iets vaker duurzaam uit naar een baan dan WW'ers die langer een uitkering kregen.

Na begeleiding naar werk in het eerste halfjaar van 2005 vonden personen met een uitkering in het gemeente-

domein vaker een baan dan de totale groep bijstandontvangers in de MOSA-respons. Vooral in de leeftijdsgroep 23–64 jaar en bij mannen lag de uitstroom naar werk na begeleiding fors hoger. Verder hadden zowel bijstandsontvangers die nog maar kort een uitkering kregen als degenen die al langer een uitkering ontvingen, baat bij begeleiding naar werk. De duurzaamheid van de uitstroom nam echter na begeleiding nauwelijks toe.

Technische toelichting

De cijfers in dit artikel zijn ontleend aan de analysebestanden van de derde vervolgmeting 25%-doelstelling. De uitkomsten van deze vervolgmeting zijn eind 2008 gepubliceerd door het CBS.

Onderzoekspopulatie

In paragraaf 2 bestaat de populatie uit personen in Nederland die in januari 2005 15 tot en met 64 jaar oud waren, en die op dat moment een periodieke bijstands- of werkloosheidsuitkering ontvingen. Personen die hiernaast ook een arbeidsongeschiktheidsuitkering hadden, zijn niet opgenomen in de onderzoekspopulatie. In paragraaf 3 is de groep personen bekeken van 15 tot en met 64 jaar die een uitkering hadden in het gemeentedomein en in de eerste helft van 2005 hun eerste begeleiding naar werk hebben gekregen. Voor deze personen zijn alleen uitkomsten beschikbaar over personen die wonen in één van de 53 gemeenten die in de periode 2002–2004 gegevens hebben geleverd aan de MOSA. Deze gemeenten zijn:

Alkmaar	Hilversum
Almelo	Hoogeveen
Alphen aan den Rijn	Kerkrade
Amersfoort	Landgraaf
Amstelveen	Leeuwarden
Amsterdam	Lelystad
Apeldoorn	Maassluis
Breda	Noordoostpolder
Capelle aan den IJssel	Oosterhout
Delft	Ridderkerk
Delfzijl	Roermond
Doetinchem	Rotterdam
Dordrecht	Schiedam
Eindhoven	Smallingerland
Emmen	Stadskanaal
Enschede	Terneuzen
Gorinchem	Tiel
Gouda	Utrecht
's-Gravenhage	Veenendaal
Groningen	Venlo
Haarlemmermeer	Vlaardingen
Heemskerk	Vlissingen
Heerenveen	Zaanstad
Heerlen	Zoetermeer
Den Helder	Zutphen
Hengelo	Zwijndrecht
's-Hertogenbosch	

Bronnen

Het bronbestand van het onderzoek is het Basisbestand. Dit is een door het Centrum voor Beleidsstatistiek samengesteld bestand uit een groot aantal bronbestanden over uitkeringen, re-integratie en werk. Demografische kenmerken zijn afkomstig uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA).

Begrippen

Begeleiding naar werk

Begeleiding naar werk bestaat uit een re-integratietraject, gesubsidieerd werk of een loonkostensubsidie. Deze vormen van begeleiding hebben als doel te voorkomen dat personen langdurig werkloos worden of in een sociaal isolement terecht komen. Bij re-integratietrajecten gaat het bijvoorbeeld om het aanbieden van een opleiding of het geven van beroepskeuzeadvies, maar ook vergoeding van kinderopvang of doorverwijzing naar hulpverlening behoort tot de mogelijkheden.

Bijstand

Onder bijstand wordt verstaan een periodieke algemene bijstandsuitkering of een uitkering in het kader van de IOAW of IOAZ. Zowel de aanvrager als de partner wordt beschouwd als de ontvanger van een bijstandsuitkering.

Duurzame uitstroom

Beëindiging van de uitkeringsperiode van een persoon, waarbij de persoon niet binnen zes maanden opnieuw uitkeringsgerechtigd wordt, wordt beschouwd als duurzame uitstroom uit de uitkering.

Gemeentedomein

Personen voor wie de gemeente verantwoordelijk is voor de re-integratie worden gerekend tot het gemeentedomein. Dit zijn alle personen met een bijstandsuitkering en alle personen die zowel een bijstandsuitkering als een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben en waarvoor de gemeente als eerste een re-integratieactiviteit heeft ontplooid.

Ook personen zonder uitkering die zich als niet werkend werkzoekende hebben ingeschreven bij het CWI behoren tot het gemeentedomein. Over deze personen zijn in dit onderzoek geen uitkomsten berekend.

MOSA-respons

De 53 grotere gemeenten die trajectgegevens over geheel 2002–2004 hebben geleverd aan de Monitor Scholing en Activering (MOSA).

Uitkeringsperiode

Bij het bepalen van de start- en beëindigingsdatum van een uitkering is gekozen voor het betalingsconcept. Een uitkeringsmaand telt in deze optiek alleen mee als er een betaling heeft plaatsgevonden. Voorschotten en nabetalingsen, d.w.z. betalingen die verricht worden voordat het recht op de uitkering is begonnen of nadat het recht is beëindigd, worden buiten beschouwing gelaten.

Wanneer tussen twee uitkeringsperiodes van een persoon een onderbreking van maximaal een maand ligt, worden deze periodes ook als één doorlopende uitkeringsperiode gezien.

Uitstroom

Elke onderbreking van de uitkeringsperiode van minimaal één maand wordt beschouwd als uitstroom uit de uitkering. De uitstroommaand is de eerste maand waarin op de laatste vrijdag van die maand geen betaling heeft plaatsgevonden. Uitstroom kan uitstroom uit werk zijn, maar kan ook het gevolg zijn van demografische oorzaken, zoals het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Gedeeltelijke uitstroom uit de WW- of bijstandsuitkering, waarbij een persoon werk in loondienst aanvaard, maar nog gedeeltelijk uitkeringsafhankelijk blijft, wordt niet als uitstroom gezien.

Uitstroom naar werk

Als in een periode van één maand voor de uitstroommaand tot drie maanden na de uitstroommaand een nieuwe baan start, wordt dit beschouwd als uitstroom naar werk. Het starten van een baan met loonkostensubsidie wordt ook beschouwd als uitstroom naar werk.

Uitstroom uit de uitkering samengaand met uitbreiding van een baan, die al eerder naast de uitkering liep, wordt niet gezien als uitstroom naar werk. Uitstroom uit de uitkering naar werk als zelfstandige of freelancer kan niet worden

gemeten. Uitstroom naar werk in het buitenland kan niet worden gemeten. Deze gevallen van uitstroom vallen onder 'uitstroom niet naar werk'.

Werk

Met werk wordt bedoeld werk in loondienst in Nederland. De gegevens over werk in loondienst worden vastgesteld met behulp van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB), deelbestand met banen van werknemers en de Polisadministratie (loonaangiftebestand).

WW

Doel van de Werkloosheidswet (WW) is werknemers te verzekeren tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. Werknemers hebben recht op een WW-uitkering wanneer ze geheel of gedeeltelijk werkloos zijn en in de periode voorafgaand aan hun werkloosheid voldoende weken hebben gewerkt. De maximale uitkeringsduur van een persoon wordt bepaald door de duur van zijn arbeidsverleden.

Literatuur

Goedhuys, Mariëtte e.a. (2008). *Werkt begeleiding naar werk?* Centrum voor Beleidsstatistiek 08005, Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Zie voor een uitgebreide beschrijving van de Werkloosheidswet het artikel hierover elders in dit blad.

Werknemers uit Oost-Europa: recente ontwikkelingen

André Corpeleijn

De laatste jaren is het aantal Oost-Europese werknemers uit de nieuwe lidstaten van de Europese Unie in Nederland sterk toegenomen. Vooral in 2007 was de groei zeer sterk. Op 1 mei van dat jaar werd het vrij werknemersverkeer voor werknemers uit de in 2004 toegetreden landen van kracht. Tot en met de zomer van 2008 heeft deze groei zich doorgezet, zij het minder uitbundig dan in 2007. In september 2008 werkten ruim honderdduizend Oost-Europeanen uit de nieuwe lidstaten in Nederland. Veruit het merendeel hiervan waren Polen.

1. Inleiding

De laatste jaren zijn steeds meer werknemers uit de Oost-Europese lidstaten van de Europese Unie in Nederland komen werken. Er zijn inmiddels uitgebreide onderzoeksrapporten over deze Oost-Europeanen verschenen. Dit artikel beperkt zich tot de werknemers die in Nederland werken en enkele recente ontwikkelingen.

Bij deze werknemers houdt werken in Nederland lang niet altijd in dat men ook in Nederland woont. Veel van deze werknemers werken hier slechts korte tijd en staan daarom niet ingeschreven in de GBA. Ze komen daarom dus niet voor in de bevolkingsstatistieken.

De informatie waarvan voor dit artikel gebruik is gemaakt, is gebaseerd op de aangifte loonheffingen, dus afkomstig van de werkgevers (zie Technische toelichting). De EU10-werknemers worden gedefinieerd op basis van de nationaliteit die is opgegeven bij de aangifte loonheffingen. De werkgever geeft één nationaliteit op, ook als de werknemer meerdere nationaliteiten heeft. Wanneer een werknemer zowel de Nederlandse als een buitenlandse nationaliteit heeft, geeft de werkgever de Nederlandse nationaliteit op.

Minder duidelijk is welke nationaliteit de werkgever moet opgeven als de werknemer niet de Nederlandse nationaliteit heeft, maar wel twee andere EU-nationaliteiten. Concreet gaat het hier vooral om de zogenaamde 'Duitse Polen' die in Nederland werken. In veel gevallen wordt voor deze werknemers de Duitse nationaliteit opgegeven. Er waren medio 2008 volgens de loonaangifte ongeveer 8 duizend werknemers in Nederland werkzaam met een woonadres in Polen en de Duitse nationaliteit. Voor deze werknemers is dus blijkbaar niet de Poolse nationaliteit opgegeven.

De cijfers in dit artikel zijn voorlopig.

2. Enkele achtergronden

Hoeveel Oost-Europese werknemers in Nederland werken, wordt voor een deel bepaald door de vraag van de bedrijven in Nederland en door het aanbod van werknemers uit

De tien Oost-Europese lidstaten van de EU (EU10)

De Oost-Europese landen die inmiddels lid zijn van de Europese Unie zijn:

- Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, en de drie Baltische staten: Estland, Letland, en Litouwen (toegetreden op 1 mei 2004)
- Roemenië en Bulgarije (toegetreden op 1 januari 2007)

Oost-Europa. Daarnaast is de tewerkstellingsvergunning van belang. De regel is dat EU-onderdanen vrij in andere lidstaten kunnen werken, dus zonder tewerkstellingsvergunning. Bij de toetreding van de nieuwe lidstaten werd een overgangsregeling van kracht, waarbij de tewerkstellingsvergunning voorlopig nog vereist werd. Per 1 mei 2007 werd het vrij werknemersverkeer voor werknemers uit de in 2004 toegetreden landen van kracht. Op het moment hebben alleen Roemenen en Bulgaren nog een tewerkstellingsvergunning nodig om hier als werknemer te kunnen werken.

Aan de openstelling van de arbeidsmarkt in 2007 voor werknemers uit acht nieuwe lidstaten ging een aanmerkelijke versoepeling van het toelatingsbeleid vooraf. Tientallen sectoren werden in 2006 verder opengesteld voor werknemers uit deze landen. De tewerkstellingsvergunning bleef nog wel vereist, maar deze werd sneller en gemakkelijker verleend, namelijk zonder arbeidsmarkttoets. In 2005 verstrekke de CWI 32 duizend tewerkstellingsvergunningen voor werknemers uit de nieuwe lidstaten, in 2006 was dat 61 duizend (zie Risbo, 2008). De meeste van deze vergunningen golden voor korter dan een half jaar.

Voor de openstelling van de arbeidsmarkt in 2007 was er dus al een toename van het aantal Oost-Europese werknemers in Nederland. Dit kwam echter niet alleen doordat er op ruimere schaal tewerkstellingsvergunningen werden verstrekt, ook kwamen er in toenemende mate Polen met een Duits paspoort naar Nederland, veelal via uitzendbureaus die in Polen werknemers rekruteerden. Deze werknemers hadden geen tewerkstellingsvergunning nodig om in Nederland te werken.

Voor werknemers uit Roemenië en Bulgarije is er in feite niet veel veranderd wat betreft de toegang tot de Nederlandse arbeidsmarkt. Zij mogen zich sinds de toetreding van deze landen tot de EU (1 januari 2007) vrij in Nederland vestigen, maar om hier als werknemer te werken blijft een tewerkstellingsvergunning vereist. Het aantal tewerkstellingsvergunningen is de laatste jaren wel toegenomen, maar het gaat niet om grote aantallen. In 2007 werden ongeveer 3 650 tewerkstellingsvergunningen voor Roemenen en Bulgaren verleend. Voor een deel gaat het hier om seizoensarbeid (Risbo, 2008).

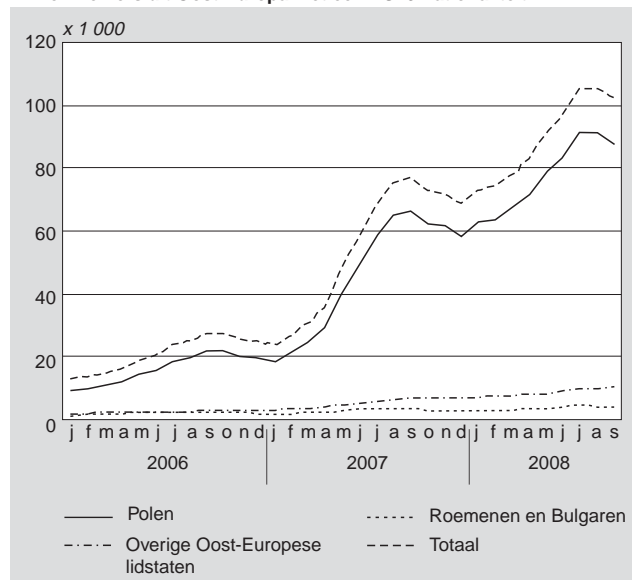
3. Ontwikkelingen in 2006-2008

3.1 Zeer forse toename in 2007

Het aantal in Nederland werkende werknemers met een EU10-nationaliteit is de laatste jaren sterk toegenomen. In 2006 was er al een duidelijke toename, maar deze werd in 2007 ver overtroffen. In het begin van 2008 bedroeg het aantal van deze werknemers ongeveer 70 duizend, in september 2008 waren dat er 102 duizend. De toename van september 2007 tot september 2008 bedroeg 25 duizend. In de twaalf maanden daarvoor (van september 2006 tot september 2007) was deze stijging veel groter, namelijk 50 duizend.

Vooraf in het voorjaar en de zomermaanden van 2007 was de groei sterk. Dit hangt ongetwijfeld samen met de openstelling van de arbeidsmarkt per 1 mei 2007. Het seizoen speelt eveneens een rol. In het voorjaar en de zomer is er meer groei dan later in het jaar. In de zomermaanden is er een piek, en in de winter een dal. Het seizoenspatroon in de jaren 1999-2005 is beschreven in SEO(2008).

1. Werknemers uit Oost-Europa met een EU10-nationaliteit

(48 procent) van de werknemers met een EU10-nationaliteit die in september 2008 in Nederland werkten, deed dit als uitzendkracht.

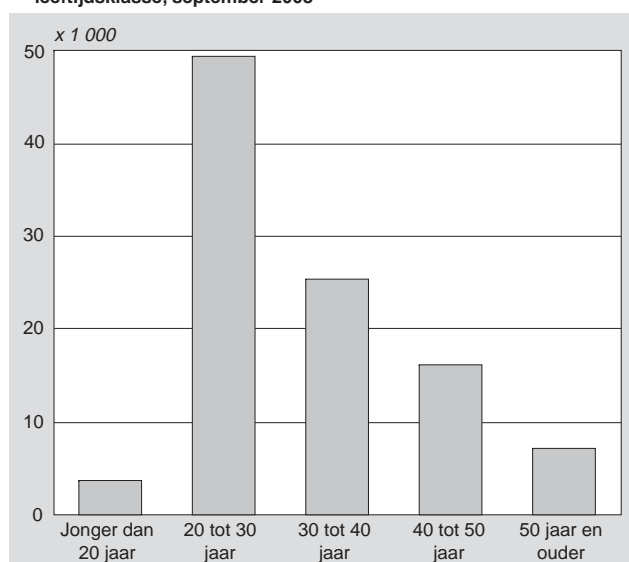
In september 2008 werkte van de werknemers met een EU10-nationaliteit en een buitenlands woonadres 54 procent als uitzendkracht, en van degenen die in Nederland woonden 40 procent. Ook onder de Oost-Europese werknemers die officieel in Nederland wonen, komt tegenwoordig dus veel uitzendwerk voor.

4.3 Twintigers en dertigers

De meeste Oost-Europese werknemers die in Nederland werken zijn twintigers (49 procent) of dertigers (25 procent). De gemiddelde leeftijd bedroeg 32 jaar in september 2008. Dit gemiddelde geldt zowel voor de werknemers die in Nederland wonen als voor de werknemers met een woonadres in het buitenland.

Onder de Oost-Europese werknemers zijn de mannen met 64 procent ruimschoots in de meerderheid. De mannen zijn gemiddeld een jaar ouder dan de vrouwen.

3. Werknemers uit Oost-Europa met een EU10-nationaliteit naar leeftijdsklasse, september 2008

Technische toelichting

Dit artikel heeft betrekking op werknemers in dienst van bedrijven en instellingen die in Nederland loonbelasting- en premieplichtig zijn. De cijfers zijn gebaseerd op de loonaangiften die werkgevers bij de Belastingdienst indienen.

Werkgevers verstrekken gegevens aan de Belastingdienst over het uitbetaalde loon per werknemer, met vermelding van onder meer het adres en de nationaliteit van de werknemer. Als een werknemer zowel de Nederlandse als een buitenlandse nationaliteit heeft, geeft de werkgever de Nederlandse nationaliteit op. Wanneer een werknemer twee buitenlandse nationaliteiten heeft, geeft de werkgever bij voorkeur de EU-nationaliteit op. Cijfers op basis van nationaliteit verschillen van cijfers op basis van geboorteland.

De aangiften hebben betrekking op een maand of een periode van vier weken. Om maandcijfers samen te stellen is aan elke maand het vierwekentijdvak toegevoegd dat geheel of voor het grootste deel in die maand ligt. Een jaar telt dertien tijdvakken van vier weken. Het middelste (zevende) tijdvak is niet aan een maand toegerekend, maar buiten beschouwing gelaten. Dus bijvoorbeeld het cijfer voor april 2007 betreft de maandaangifte april 2007 plus de vierwekenaanangifte 26 maart–22 april 2007.

De cijfers in dit artikel zijn voorlopig en betreffen werknemers die niet de Nederlandse nationaliteit hebben, maar wel een EU10-nationaliteit, in Nederland werken, en in het aangiftetijdvak loon hebben ontvangen.

Niet iedere werknemer met loon in een aangiftetijdvak heeft dit hele tijdvak gewerkt. De aantallen werknemers op een peildatum zullen dus lager zijn dan de hier vermelde aantallen.

De leeftijd van de werknemer is hier bepaald als het verschil tussen 2008 en het geboortjaar, dus de leeftijd per 31 december 2008 (in voltooide jaren).

Literatuur

Corpeleijn, A. (2008). 'Oude en nieuwe migranten uit Oost-Europa'. In: Oudhof, K., R. van der Vliet, en B. Hermans (red.) (2008), *Jaarrapport integratie 2008* (223–241). Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Regioplan (2008, 4 juni). *De Europese grenzen verlegd. Evaluatie flankerend beleid vrij verkeer van werknemers MOE-landen*. Amsterdam 4 juni 2008.

Risbo (2008, april). *Oost-Europeanen in Nederland. Een verkenning van de maatschappelijke positie van migranten uit Oost-Europa en uit voormalig Joegoslavië*. Rotterdam: Risbo Contractresearch BV / Erasmus Universiteit.

SEO (2008). *De economische impact van arbeidsmigratie uit de MOE-landen, Bulgarije en Roemenië*. SEO-rapport nr. 2008-70. Amsterdam, december 2008.

Meerdere keren zonder werk

Antoinette van Poeijer

Ontvangers van een WW- of bijstandsuitkering en NUG'ers worden gestimuleerd (weer) aan de slag te gaan. In veel gevallen is dat succesvol. Er zijn echter ook personen voor wie dit succes slechts tijdelijk is. Zij keren na een korte periode weer terug als WW'er, bijstandontvanger of ingeschreven bij het CWI. Om welke personen gaat het vooral? In hoeverre verschillen zij van degenen die er wel in slagen om voor een langere tijd aan het werk te blijven? En wat is het verschil met hen die het juist niet lukt om, zelfs maar voor een korte tijd, een baan te vinden?

1. Inleiding

In dit artikel staan de ontvangers van een WW-, of bijstandsuitkering en niet-werkende werkzoekenden die staan ingeschreven bij het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) zonder WW- of bijstandsuitkering centraal. Bij deze laatste groep spreekt men ook wel over de niet-uitkeringsgerechtigden of kortweg: NUG'ers.

Deze drie groepen vormen samen de doelgroep van het zogenoemde 'Sluitende aanpak'-beleid dat erop is gericht om personen die op eigen kracht geen werk kunnen vinden binnen een jaar begeleiding naar werk aan te bieden. Met de Sluitende aanpak geeft Nederland invulling aan het Europese arbeidsparticipatiebeleid dat in 1997 in het kader van het Verdrag van Amsterdam is opgesteld.

Het merendeel van de WW- en bijstandontvangers en NUG'ers slaagt er binnen twaalf maanden in om (weer) aan het werk te komen en verdwijnt dan uit de registraties. Een aantal van hen keert hier echter na een korte tijd weer in terug. Het doel van dit artikel is om meer inzicht te geven in de samenstelling van deze groep meermaals geregistreerden. Daarbij wordt ook aangegeven in hoeverre deze groep zich onderscheidt van enerzijds degenen die zich inschrijven als WW'er, bijstandontvanger of NUG'er en binnen een jaar weer uitstromen, anderzijds degenen die zich na een jaar nog steeds in deze registraties bevinden (zie kader). Gekeken is naar kenmerken zoals uitkeringssituatie, leeftijd, geslacht en herkomst.

2. Meermaals geregistreerden naar uitkeringssituatie

Van januari 2004 tot en met juni 2006 stroomden er 1,2 miljoen mensen in de bijstand of de WW of schreven zich, zonder dat ze recht hadden op een van deze uitkeringen, in bij het CWI als niet-werkende werkzoekende. Het merendeel van deze personen (57 procent) stroomde binnen twaalf maanden uit deze registraties en behoorde dus tot de groep eenmalig kort geregistreerden. Ongeveer 31 procent bestond uit eenmalig lang geregistreerden: zij stonden twaalf maanden na instroom nog steeds inge-

Onderzoeksgroepen

Het onderzoek richt zich op personen die zich in januari 2004 tot en met juni 2006 hebben laten registreren als WW-, bijstandontvanger of NUG'er. De volgende drie onderzoeksgroepen worden onderscheiden:

Meermaals geregistreerden

Personen die in de periode januari 2004 tot en met juni 2006 meerdere keren instroomden in de WW, de bijstand of als niet-werkende werkzoekende bij CWI zonder WW- of bijstandsuitkering. De periode tussen de uitkeringen en/of inschrijving bij het CWI bedroeg hierbij altijd meer dan één maand, maar nooit meer dan twaalf maanden.

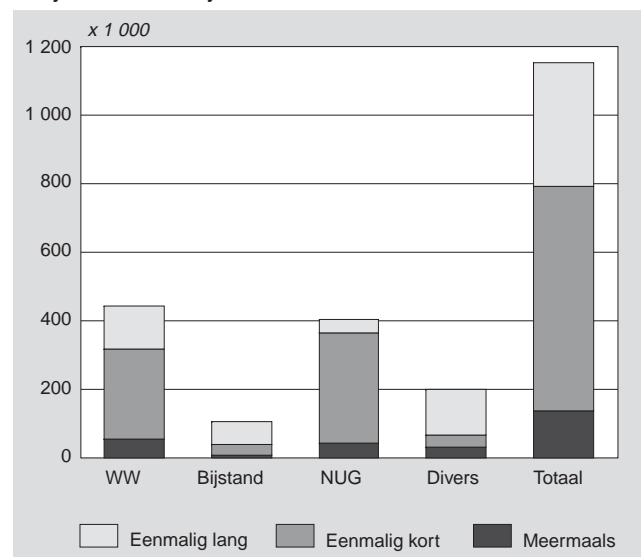
Eenmalig kort geregistreerden

Personen die in de periode januari 2004 tot en met juni 2006 één keer instroomden in de WW, de bijstand of als niet-werkende werkzoekende bij CWI zonder WW- of bijstandsuitkering en binnen twaalf maanden weer uit deze registraties verdwenen. Samenloop van twee registraties en doorstroom (de ene registratie start binnen een maand na beëindiging van de andere) wordt ook als eenmalige inschrijving gezien.

Eenmalig lang geregistreerden

Personen die in de periode januari 2004 tot en met juni 2006 één keer instroomden in de WW, of bijstand of als niet-werkende werkzoekende bij CWI zonder WW- of bijstandsuitkering en na twaalf maanden nog steeds ingeschreven waren. Doorstroom van de ene registratie naar de andere wordt ook als eenmalige inschrijving gezien.

1. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

schreven als WW'er, bijstandontvanger of NUG'er. De overige 12 procent behoorde tot de meermaals geregistreerden. Ze stroomden binnen twaalf maanden uit de registraties om hier na korte tijd weer in terug te keren.

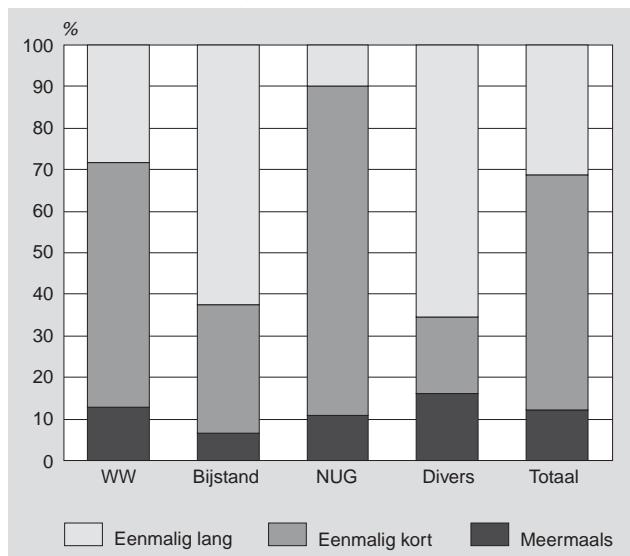
WW en in de categorie 'divers'. Eenmalig kort geregistreerden vinden we vooral onder NUG'ers, terwijl eenmalig lang geregistreerden het vaakst voorkomen in de bijstand en in de categorie 'divers'.

Uitkeringssituatie

Er worden vier uitkeringssituaties onderscheiden: WW, bijstand, NUG en divers. Bij deze laatste groep gaat het om personen die doorstromen van de ene naar de andere uitkeringssituatie of die meermaals kort in de diverse uitkeringen of als niet-uitkeringsgerechtigde geregistreerd zijn.

Wanneer we naar de uitkeringssituatie kijken, dan blijken meermaals geregistreerden vooral voor te komen in de

2. Verdeling meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar naar uitkeringssituatie, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

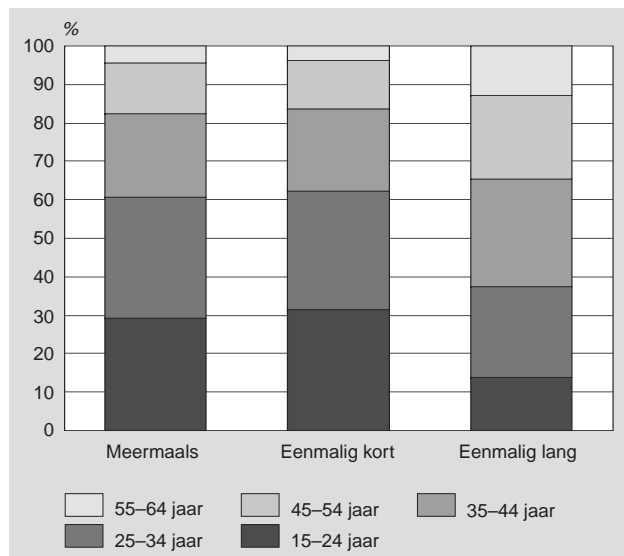

3. Meermaals geregistreerden naar leeftijd, geslacht en herkomst

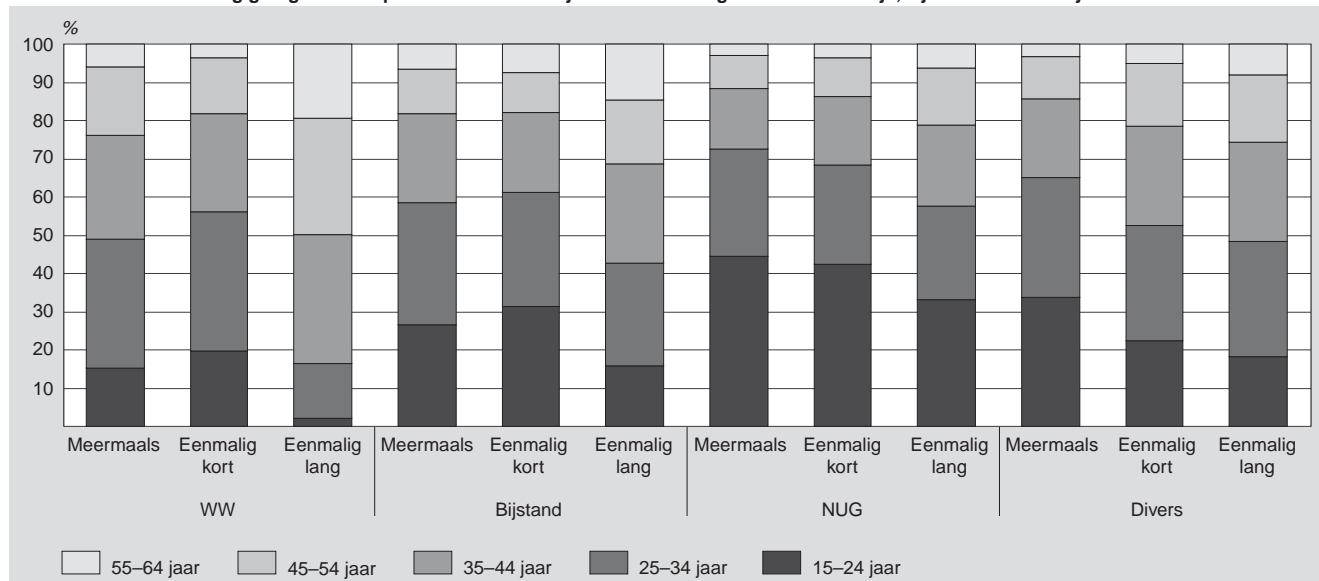
3.1 Leeftijd

Meermaals geregistreerden zijn relatief jong: 60 procent is onder de 35 jaar en slechts 18 procent is 45 jaar of ouder. De leeftijdsopbouw komt vrijwel overeen met die van de eenmalig kort geregistreerden. Met de eenmalig lang geregistreerden zijn er wel duidelijk verschillen qua leeftijd. Deze groep bestaat voornamelijk uit 35-plussers. Ruim

3. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar naar leeftijd, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

4. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar naar uitkeringssituatie en leeftijd, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

een derde is zelfs ouder dan 45 jaar of ouder. Dit is niet verwonderlijk. Immers, hoe ouder men wordt, hoe moeilijker het doorgaans is om (weer) een baan te vinden. Naar uitkeringssituatie zijn er wel enkele verschillen tussen de leeftijdsopbouw van meermaals geregistreerden en die van eenmalig kort geregistreerden. Zo zijn de meermaals geregistreerden in de WW iets ouder en in de groep 'divers' iets jonger dan de eenmalig kort geregistreerden. Een verklaring hiervoor kan zijn dat jongeren meestal maar kort een WW-uitkering hebben. Wanneer zij hun baan verliezen, komen zij na de WW snel in een andere uitkeringsituatie terecht en worden dan gerekend tot de groep 'divers'.

Eenmalig lang geregistreerden zijn bij alle uitkerings situaties duidelijk ouder dan meermaals geregistreerden. Dit verschil is het grootst bij de WW. Een voor de hand liggende verklaring hiervoor is dat personen meer WW-recht hebben kunnen opbouwen naarmate ze langer hebben gewerkt, wat weer samenhangt met de leeftijd. Over het algemeen zijn meermaals en eenmalig kort geregistreerden het vaakst personen jonger dan 35 jaar en eenmalig lang geregistreerden personen van 35 jaar en ouder.

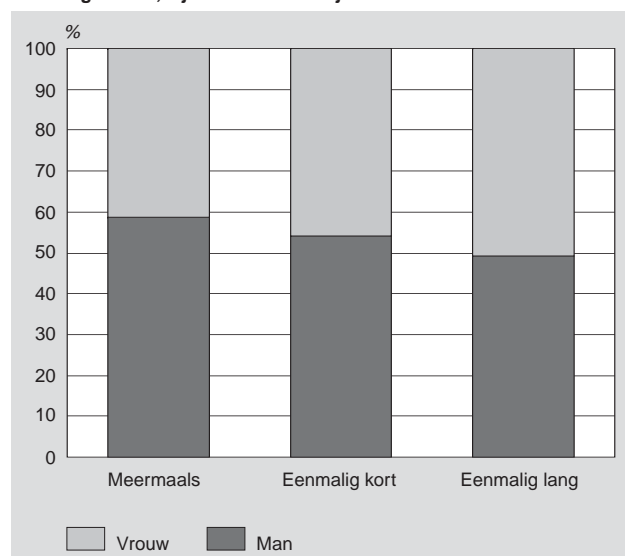
3.2 Geslacht

Van de meermaals geregistreerden is bijna 60 procent man. Bij de eenmalig kort geregistreerden ligt dit aandeel met 54 procent iets lager. Iets meer vrouwen dan mannen vinden we onder de eenmalig lang geregistreerden. Het aandeel vrouwen binnen deze groep is vooral hoog onder de bijstandsontvangers (60 procent) en NUG'ers (53 procent).

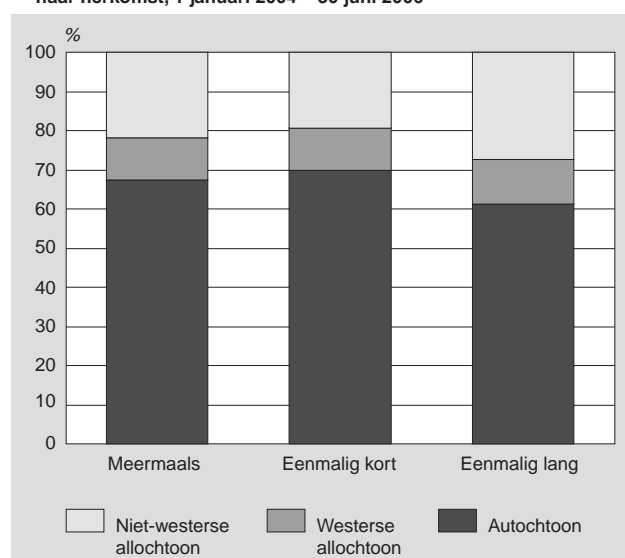
3.3 Herkomst

Zeven van de tien meermaals geregistreerden zijn autochtoon, 11 procent is westerse allochtoon en 22 procent

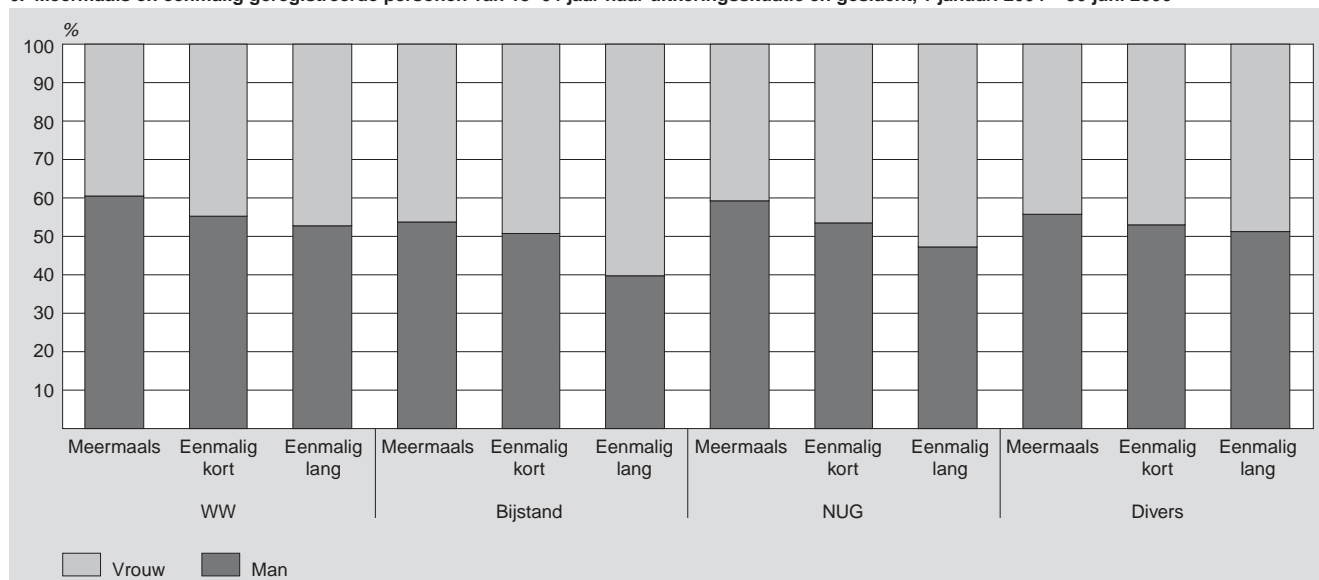
5. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar naar geslacht, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

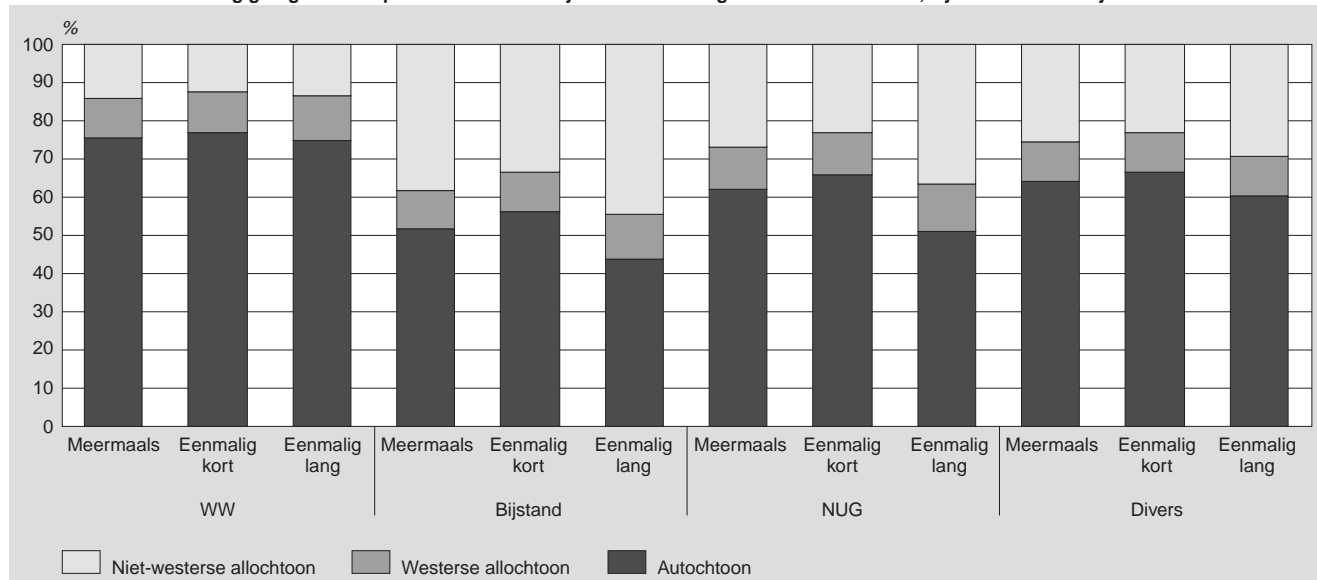
7. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar naar herkomst, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

6. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15-64 jaar naar uitkeringsituatie en geslacht, 1 januari 2004 - 30 juni 2006

8. Meermaals en eenmalig geregistreerde personen van 15–64 jaar naar uitkeringssituatie en herkomst, 1 januari 2004 – 30 juni 2006

niet-westers allochtoon. Deze verdeling wijkt nauwelijks af van die van de eenmalig kort geregistreerden. Eenmalig lang geregistreerden zijn echter relatief iets vaker allochtoon dan meermaals geregistreerden. Dit verschil is het grootst bij de bijstandsontvangers en de NUG'ers en het kleinst bij de WW-ontvangers.

1. Welke kenmerken (uitkeringssituatie, leeftijd, geslacht, herkomst) een significant verband hebben met het voorkomen in een van de drie onderzoeksgroepen;
2. De richting en sterkte van deze verbanden;
3. De verschillen tussen de verbanden bij de drie onderzoeksgroepen.

4. Regressieanalyse

4.1 Het model

Om meer inzicht te krijgen in welke verschillen tussen de kenmerken van meermaals geregistreerden en eenmalig kort en lang geregistreerden relevant zijn, is een logistische regressieanalyse (zie kader) uitgevoerd. Onderzocht is:

Over de logistische regressieanalyse

Een positieve coëfficiënt (B) geeft een positief verband of een negatief verband weer tussen de onderzochte kenmerken en het behoren tot de meermaals of eenmalig geregistreerden. De Wald-statistiek geeft aan of de B-coëfficiënt significant verschilt van nul. Als dit zo is draagt de variabele (statistisch) significant bij aan het te voorspellen resultaat.

Staat 1 Samenhang tussen achtergrondkenmerken en het behoren tot de meermaals, de eenmalig kort en de eenmalig lang geregistreerden, logistische regressies

	Meermaals geregistreerd				Eenmalig kort geregistreerd				Eenmalig lang geregistreerd			
	B	S.E.	Wald	Sig.	B	S.E.	Wald	Sig.	B	S.E.	Wald	Sig.
Constant:	-2,349	0,018	16 316,4	0,000	-0,605	0,011	3 312,6	0,000	0,247	0,013	380,3	0,000
Uitkeringssituatie (ref. bijstand)			7 729,2	0,000			179 436,5	0,000			184 849,2	0,000
WW	0,736	0,014	2 967,5	0,000	1,118	0,008	21 429,2	0,000	-1,455	0,008	35 423,0	0,000
NUG	0,446	0,014	1 062,9	0,000	1,977	0,008	62 561,2	0,000	-2,558	0,009	88 040,5	0,000
Divers	1,001	0,014	5 132,1	0,000	-0,831	0,009	8 462,3	0,000	0,286	0,008	1 179,4	0,000
Leeftijdsklasse (ref. 35–44 jaar)			4 211,2	0,000			37 010,6	0,000			63 466,9	0,000
15–24 jaar	0,328	0,008	1 531,0	0,000	0,144	0,006	541,6	0,000	-0,991	0,007	18 471,5	0,000
25–34 jaar	0,218	0,008	739,8	0,000	-0,438	0,006	5 565,5	0,000	-0,653	0,006	10 409,7	0,000
45–54 jaar	-0,110	0,010	121,0	0,000	-0,757	0,007	12 898,2	0,000	0,403	0,007	3 301,8	0,000
55–64 jaar	-0,380	0,015	675,0	0,000	-1,317	0,009	20 354,5	0,000	1,069	0,009	13 181,8	0,000
Geslacht (ref. man)	-0,260	0,006	1 979,5	0,000	-0,093	0,004	468,0	0,000	0,292	0,005	3 816,9	0,000
Herkomst (ref. westerse allochtonen)			14,7	0,001			6 325,0	0,000			8 237,7	0,000
autochtonen	-0,013	0,010	1,9	0,170	0,434	0,005	6 315,7	0,000	-0,147	0,008	370,4	0,000
niet-westerse allochtonen	-0,037	0,011	11,5	0,001	0,308	0,008	1 471,6	0,000	0,387	0,009	1 992,4	0,000
	<i>Chi-square</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>		<i>Chi-square</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>		<i>Chi-square</i>	<i>df</i>	<i>Sig.</i>	
Hosmer and Lemeshow Test	396,566	8	0,000		11 376,270	8	0,000		12 814,153	8	0,000	

De gekozen referentiewaarden bij de uitgevoerde regressieanalyse zijn: bijstand, 35–44 jaar, man en westers allochtoon. Dit omdat deze kenmerken het minst verschillen tussen de onderzoeksgroepen en de uitkomsten zo eenvoudiger te interpreteren zijn. De Y-waarden, in dit geval het behoren tot de drie onderzoeksgroepen, zijn afhankelijk van elkaar. Hierdoor volstaat in beginsel het resultaat van twee voorspellingen. Gekozen is om alle drie de regressies weer te geven. Er zijn geen interactie-effecten weergegeven omdat deze geen grote extra invloed hebben op de voorspellende waarde van het model.

In Staat 1 staan significantie en het effect van de kenmerken opgesomd. Vetgedrukt is niet-significant.

4.1 *Verbanden tussen uitkeringssituaties en de onderzoeksgroepen*

Hoewel de kenmerken van meermaals geregistreerden lijken op die van eenmalig kort geregistreerden, is er wel een verschil naar uitkeringssituatie. Meermaals geregistreerden hebben het sterkste verband met de uitkerings-situaties WW en de groep 'divers'. Eenmalig kort geregistreerden hebben echter een sterk verband met WW en NUG en een veel minder sterk verband met de groep 'divers'. Dat meermaals geregistreerden een minder groot verband hebben met de groep 'divers' kan erop wijzen dat doorstroom binnen twaalf maanden niet zo vaak plaatsvindt. Tevens kan hieruit worden afgeleid dat WW'ers en NUG'ers het kansrijkst zijn om uit hun uitkeringssituatie te geraken.

Eenmalig lang geregistreerden laten een sterker verband zien met de groepen bijstand en 'divers'. Voor de bijstand is dat niet vreemd, omdat er in de bijstand minder sprake is van in- en uitstroom. Ook bij de groep 'divers' is dat niet opmerkelijk: hierinkomen immers personen terecht die doorstromen van de ene uitkeringssituatie naar de andere.

4.2 *Verbanden tussen leeftijd, geslacht, herkomst en de onderzoeksgroepen*

Alleen het kenmerk autochtoon heeft geen significant verband met het meermaals geregistreerd zijn. Alle overige onafhankelijke variabelen geven wel een significant verband aan. Opvallend is de lage Chi²-waarde bij de meermaals geregistreerden. Dit geeft aan dat het model voor deze groep personen een minder voorspellende waarde heeft dan voor de eenmalig kort en lang geregistreerden. Wellicht dat er andere factoren die niet in het model zijn opgenomen, zoals opleidingsniveau en de afstand tot de arbeidsmarkt, een belangrijkere rol spelen bij de terugkeer als WW-, bijstandsontvanger of NUG'er.

In paragraaf 3 bleek dat de kenmerken leeftijd, geslacht en herkomstgroepering van meermaals geregistreerden erg lijken op die van eenmalig kort geregistreerden. De personen in deze twee groepen zijn hoofdzakelijk jonger dan 35 jaar, man en autochtoon. De meermaals geregistreer-

den in de uitkeringssituaties NUG en 'divers' zijn wel iets jonger dan bij de groep eenmalig kort geregistreerden. Dit kan erop wijzen dat jongeren vaker korte banen hebben. De eenmalig lang geregistreerden zijn juist vaker 35-plusser, vrouw en allochtoon. Personen van 45 jaar en ouder hebben tevens in de regressieanalyse een positief en personen tot 35 jaar een negatief verband met eenmalig lang geregistreerden. Personen van 55-64 jaar hebben een sterk positief verband met langdurig geregistreerden. Voor hen is de kans om langdurig zonder werk te raken het grootst.

Het aandeel vrouwen is bij de meermaals geregistreerden het kleinst. De meeste vrouwen vinden we bij de eenmalig lang geregistreerden en dan vooral in de bijstand en als NUG'er.

Meermaals geregistreerden bestaan net als eenmalig kort geregistreerden voor 70 procent uit autochtonen. Eenmalig lang geregistreerden zijn iets vaker allochtoon (40 procent). De meeste allochtonen komen voor als eenmalig lang geregistreerden in de bijstand. De kenmerken vrouw en allochtoon hebben ook in de regressieanalyse een positief verband met de eenmalig lang geregistreerden.

5. Conclusie

De onderzochte kenmerken van meermaals geregistreerden verschillen nauwelijks van die van eenmalig kort geregistreerden. Beide groepen bestaan hoofdzakelijk uit autochtone mannen tot 35 jaar. Er is echter een duidelijk verschil tussen de meermaals geregistreerden en de eenmalig lang geregistreerden. Deze laatste groep bevat naar verhouding meer allochtonen, vrouwen en ouderen. Dit sluit aan bij het beeld dat deze bevolkingsgroepen minder kansen hebben op de arbeidsmarkt. Het grootste aantal vrouwen en allochtonen bevindt zich bij de eenmalig langdurig geregistreerden in de bijstand. Personen van 35 jaar en ouder, zijn vooral te vinden als eenmalig langdurig geregistreerden in de WW.

Technische toelichting

Bronbestanden

Om te bepalen of personen vaker dan één keer instromen in de bijstand of de WW, of zich vaker dan één keer inschrijven als niet-werkende werkzoekende bij het CWI, is gebruik gemaakt van gecombineerde WW-, bijstands- en CWI-bestanden. De WW-bestanden zijn afkomstig van het UWV. De gegevens over niet-werkende werkzoekenden komen van het CWI en die over de bijstandsuitkeringen van de Nederlandse gemeenten.

De bronbestanden zijn zodanig gecombineerd dat het resulterende bestand bestaat uit personen die in de periode januari 2004 tot en met 1 juni 2006 werden geregistreerd als bijstandsgerechtigde, als WW'er of als niet-werkende werkzoekende bij het CWI zonder recht op een uitkering (NUG'er).

Het kan voorkomen dat een persoon meer dan één nieuwe registratie heeft, bijvoorbeeld bijstand in combinatie met WW. Wanneer deze registraties elkaar overlappen of als de ene registratie start binnen een maand nadat de vorige is beëindigd, wordt deze 'samenloop' of 'doorstroom' als één uitkeringssituatie gezien. Wanneer een persoon echter na één maand en binnen twaalf maanden opnieuw als geregistreerde in de bijstand, WW of als NUG'er voorkomt, wordt dit als start van een nieuwe uitkeringssituatie gezien. Het aantal kenmerken dat wordt beschreven is beperkt, omdat alleen de kenmerken geslacht, leeftijd en herkomst van alle personen in de onderzoekspopulatie bekend zijn.

Meetperiode

De periode waarin de personen in de onderzoeksgroepen worden gevolgd is beperkt tot de personen die vanaf 1 januari 2004 tot juli 2006 nieuw geregistreerd zijn. De keuze voor 1 januari 2004 is gemaakt, omdat er vanaf 2004 sprake was van een aantrekkende economie. Het niet combineren van perioden met hoog en laagconjunctuur verkleint de invloed van de conjunctuur op de uitkomsten. Daarnaast is in 2004 de Wet Werk en Bijstand ingevoerd. Hiermee is het snel begeleiden van werklozen naar werk belangrijker geworden. Alle personen worden twaalf

maanden gevolgd om te bepalen of zij in deze periode uitstromen, geregistreerd blijven of opnieuw geregistreerd zijn in de bronbestanden. Personen die in juni 2006 nieuw geregistreerd werden, worden dus gevolgd tot juni 2007. De meest recente beschikbare informatie op het moment dat het onderzoek is uitgevoerd was die over juni 2007.

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie is beperkt tot 15 tot 65-jarigen. Er zijn wel personen jonger dan 15 en ouder dan 64 jaar met een WW- of bijstandsuitkering of met een inschrijving bij het CWI als NUG'er, maar de aantallen zijn zeer gering. Omdat om vaak bijzondere gevallen gaat, zijn deze niet meegenomen in de analyses.

Afkortingen

CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
NUG	Niet-uitkeringsgerechtigd en ingeschreven bij CWI als niet-werkende werkzoekende
WW	Werkloosheidswet
UWV	Uitvoeringsorgaan Werknemersverzekeringen

Jongeren leren langer door¹⁾

Dick Takkenberg

Steeds meer leerlingen blijven na afloop van de volledige leerplicht in het onderwijs of keren daarin terug. Het aantal leerlingen en studenten van 16 jaar en ouder was over alle onderwijssoorten heen gezien in het schooljaar 2007/08 15 procent hoger dan in het schooljaar 1995/96. Per onderwijssoort zijn er forse verschillen. Het aantal leerlingen van 16 jaar en ouder in het voortgezet onderwijs nam sterk af (min 11 procent). Het middelbaar beroeps-onderwijs (mbo) groeide met 18 procent en het hoger onderwijs kende een enorme groei van maar liefst 29 procent.

Bevolkingseffect of participatie-effect?

Een verandering van het aantal leerlingen en studenten kan toegeschreven worden aan twee factoren: een groei of afname van de bevolking en een groei of afname in wat wel genoemd wordt de participatiegraad: het aandeel mensen van de bevolking dat onderwijs volgt. Rekenkundig kan de totale mutatie over een bepaalde periode verdeeld worden in een bevolkingseffect (het deel van de mutatie dat het gevolg is van een verandering in de bevolking) en een participatie-effect (het deel van de mutatie dat het gevolg is van verandering in de participatiegraad). Bij uitsplitsing van de ontwikkeling van het aantal onderwijsdeelnemers naar deze twee effecten blijken er grote verschillen te zijn tussen de diverse onderwijssoorten.

Lagere participatiegraad in het voortgezet onderwijs door grotere doorstroming

De krimp van 11 procent in het voortgezet onderwijs tussen 1995 en 2007 blijkt het gevolg van een zeer fors

afgenomen participatiegraad: het participatie-effect is min 20 procent. Doordat tegelijkertijd de bevolking van 16–19-jarigen toenam, is de afname van het aantal leerlingen van 16 jaar en ouder beperkt gebleven tot de genoemde 11 procent. De afgenomen participatiegraad van leerlingen van 16 jaar en ouder in het voortgezet onderwijs is vooral te danken aan een veel grotere doorstroming. Die grotere doorstroming is het gevolg van minder stapelen van diploma's en minder zittenblijvers. Stapelen van diploma's komt vooral minder voor binnen het vmbo. Ook het aantal leerlingen dat met een havo-diploma naar het vwo gaat is ten opzichte van 1995/96 duidelijk afgenomen.

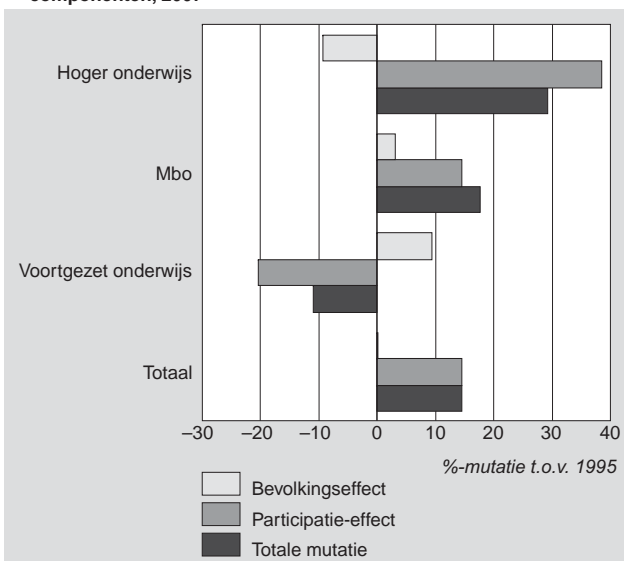
Participatiegraad in mbo fors gestegen

In het mbo is de toename van het aantal leerlingen te danken aan een positief bevolkingseffect (3 procent), samengaand met een sterk gestegen participatiegraad. Het participatie-effect is 15 procent. Deelname aan het hoger onderwijs is in de beschreven periode zeer populair geworden. De forse groei van het aantal studenten in het hoger onderwijs had nog veel hoger kunnen uitvallen als de bevolking in de voor het hoger onderwijs relevante leeftidsjaren niet was afgenomen. Het effect van de krimpende bevolking is min 10 procent. Het participatie-effect is maar liefst 39 procent.

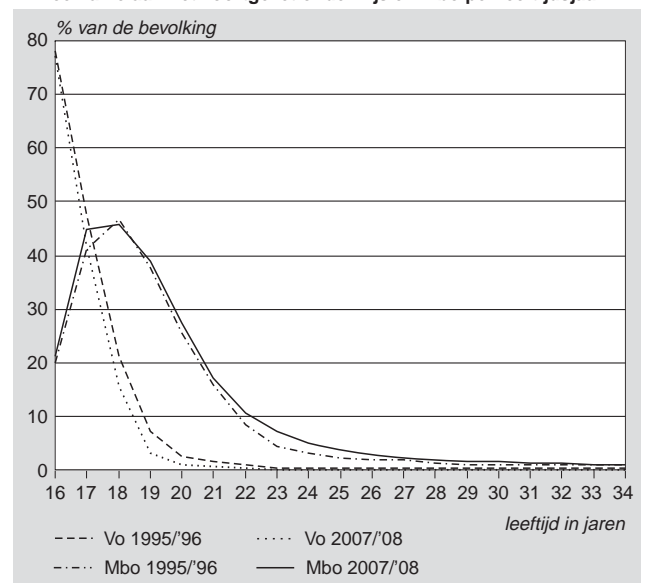
Hogere deelname mbo voor alle leeftijdsgroepen

De veranderingen in de deelname aan het onderwijs hebben ook hun weerslag op de leeftidsprofielen per onderwijssoort. In het voortgezet onderwijs is een duidelijke verjonging opgetreden. Het deelnamepercentage van de bevolking van 17–19 jaar aan deze onderwijssoort nam

1. Ontwikkeling van het aantal leerlingen van 16 jaar en ouder naar componenten, 2007

2. Deelname aan het voortgezet onderwijs en mbo per leeftidsjaar

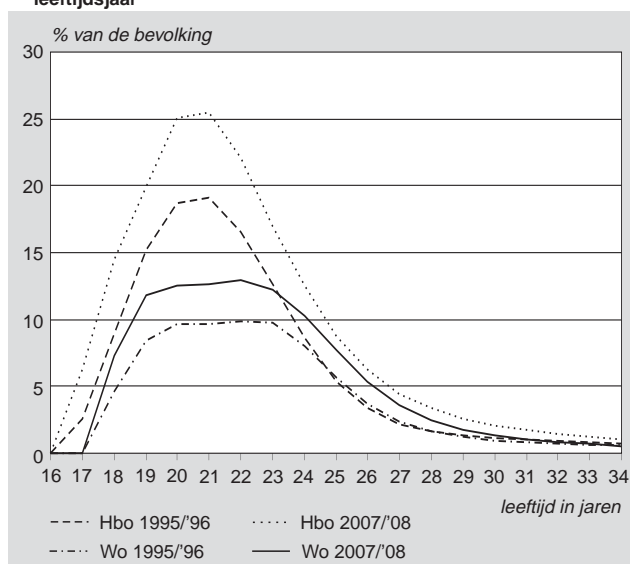

af van 25 procent naar 20 procent. De leeftijdscurve loopt daardoor wat steiler naar beneden. In het mbo ligt het anders. Het deelnamepercentage is voor vrijwel alle leeftijden gestegen. Vooral bij 17-jarigen en de wat oudere leeftijdsgroep van 22–25 jaar is er een duidelijke toename, respectievelijk van 41 procent naar 45 procent en van 3 naar 7 procent.

Kwart van de jongeren van 20 en 21 jaar op hbo

Het deelnamepercentage aan het hoger beroepsonderwijs (hbo) groeide over de hele linie. In de leeftijdsgroep 18–24 jaar nam het deelnamepercentage in de beschreven periode fors toe van 14 procent tot 20 procent. De 20 en 21-jarigen behouden de hoogste deelnamepercentages aan het hbo. In 1995/96 volgde bijna één op de vijf jongeren van die leeftijd een hbo-opleiding. In 2007/08 was dat toegenomen tot één op de vier.

3. Deelname aan het hbo en wetenschappelijk onderwijs per leeftijdsjaar

Jongeren vaker naar universiteit

Ook in het wetenschappelijk onderwijs nam de het deelnamepercentage van 18–24-jarigen toe, van bijna 9 procent in het academisch jaar 1995/96 tot ruim 11 procent in 2007/08. De deelnamecurve aan het wetenschappelijk onderwijs heeft een meer afgeplatte vorm dan die van het hbo. De deelnamepercentages in de leeftijdsgroep 19–23 jaar liggen dicht bij elkaar. In 1995/96 bedroegen zij 8 à 10 procent per leeftijdsjaar, en in 2007/08 waren ze toegenomen tot 12 à 13 procent.

Gemiddelde onderwijsverwachting toegenomen

De gemiddelde onderwijsverwachting van een 16-jarige is de gemiddelde verwachte resterende verblijfsduur in het onderwijs voor een 16-jarige. Gemiddeld wil hier dus zeggen: gemiddeld over alle 16-jarigen in de bevolking,

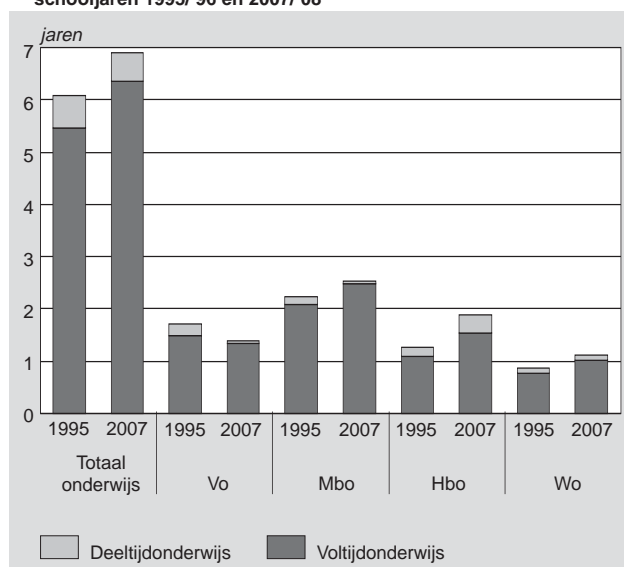
inclusief degenen die op dat moment niet (meer) aan het onderwijs deelnemen.

In het schooljaar 1995/96 bedroeg de gemiddelde onderwijsverwachting in het voltijdonderwijs voor een 16-jarige vijfenhalf jaar. Als ook deelname aan het deeltijdonderwijs wordt meegerekend bedroeg de onderwijsverwachting ruim 6 jaar. Twaalf jaar later was de gemiddelde onderwijsverwachting in het voltijdonderwijs voor een 16-jarige toegenomen tot bijna zes en half jaar, en inclusief deelname aan het deeltijdonderwijs tot bijna zeven jaar.

Kortere verwachte verblijfsduur in voortgezet onderwijs, langere in mbo en hoger onderwijs

De verwachte tijd die een 16-jarige gemiddeld nog in het voltijd voortgezet onderwijs zal doorbrengen, is in de beschreven periode teruggelopen van 1,5 jaar tot 1,3 jaar. Zoals hierboven al is opgemerkt komt dat met name door een betere doorstroom in deze onderwijssoort. Tegenover de verkorting van de gemiddelde verwachte verblijfsduur in het voortgezet onderwijs staat een toename van de gemiddelde verwachte duur in het voltijd mbo (beroepsopleidende en beroepsbegeleidende leerweg samen) van 2,1 jaar in 1995/96 tot 2,5 jaar. De verwachte tijd die een willekeurige 16-jarige in het hoger onderwijs door zal brengen nam sterk toe. De verwachte verblijfsduur in het voltijd hbo nam toe met bijna een half jaar tot ruim anderhalf jaar. De gemiddelde verwachte verblijfsduur in het voltijd wetenschappelijk onderwijs nam minder toe, maar doorbrak wel de grens van één jaar.

4. Gemiddelde verwachte onderwijsduur voor een 16-jarige, schooljaren 1995/96 en 2007/08

Technische toelichting

De decompositie van de ontwikkeling van het aantal onderwijsdeelnemers van jaar t naar jaar t+1 in een *bevolkings-effect* en een *participatie-effect* vindt als volgt plaats. Voor zowel jaar t, als jaar t+1, worden deelnamefracties per leeftijdsjaar berekend door de onderwijsdeelnemers per

afzonderlijk leeftijdsjaar te relateren aan de bevolkingsaantallen van die leeftijden. Door de deelnamefracties van jaar t per leeftijdsjaar te vermenigvuldigen met de bevolkingsaantallen van jaar $t+1$ worden nieuwe fictieve aantallen leerlingen berekend voor jaar $t+1$, die, gesommeerd, een fictief leerlingtotaal voor jaar $t+1$ opleveren. Dat nieuwe fictieve totaal aantal leerlingen wordt gerelateerd aan het werkelijke oude leerlingtotaal van jaar t en zo wordt een schatting verkregen van de ontwikkeling van het aantal leerlingen *alsof de participatiegraad onveranderd is en alleen de bevolking is gewijzigd*. Op analoge wijze kan men ook de werkelijke deelnamefracties van jaar $t+1$ nemen, en die per leeftijdsjaar vermenigvuldigen met de oude bevolkingsaantallen van jaar t . Op die manier krijgt men nieuwe, fictieve leerlingaantallen voor jaar $t+1$, die, gesommeerd, een nieuw en fictief totaal voor jaar $t+1$ geven. Dat fictieve totaal aantal leerlingen kan men relateren aan het oude, werkelijke totaal aantal leerlingen van jaar t , en zo krijgt men een schatting van de ontwikkeling van het leerlingaantal *alsof de bevolking onveranderd is en alleen de participatiegraad gewijzigd is*. Die twee nieuwe, fictieve mutaties die men zo heeft verkregen, respectievelijk het bevolkingseffect en het participatie-effect genaamd, tellen vrijwel op tot de bekende, werkelijke mutatie van t naar $t+1$. Vrijwel, omdat er nog een klein extra effect bijkomt, dat we zouden kunnen aanduiden als een interactie-effect. Er is in dit artikel voor gekozen om dat interactie-effect voor de helft toe te kennen aan het participatie-effect en voor de helft aan het bevolkingseffect.

De *gemiddelde verwachte verblijfsduur* in het onderwijs wordt geschat door voor een bepaald schooljaar de deelnamefracties aan het onderwijs per leeftijdsjaar te somme-

ren (over alle leeftijdsjaren heen). Dus als in dat schooljaar alle mensen van een bepaalde leeftijd deelnemen aan het onderwijs telt dat voor een heel deelnamejaar. Als slechts een kwart van de mensen van een bepaalde leeftijd deelneemt, telt dat voor een kwart deelnamejaar, enzovoorts. Deze rekentechniek is niet gebaseerd op longitudinale waarneming van een echt geboortecohort, maar is een schatting op basis van een dwarsdoorsnede van de bevolking in één specifiek schooljaar.

Het *voortgezet onderwijs* omvat in deze paragraaf het vmbo (voorheen vbo en mavo), het havo en vwo, het praktijkonderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en het vavo. Als gesproken wordt over het voltijd voortgezet onderwijs valt uiteraard het vavo weg.

Het *voltijd middelbaar beroepsonderwijs* omvat zowel de beroepsopleidende leerweg (bol) als de beroepsbegeleidende leerweg (bbl, voorheen leerlingwezen).

Het *wetenschappelijk onderwijs* omvat ook de diploma-deelnemers aan leergangen van de Open Universiteit. Dat geldt uiteraard niet als het gaat om voltijd wetenschappelijk onderwijs.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Dit artikel verscheen eerder als bijdrage aan het Jaarboek Onderwijs 2009 (CBS, Den Haag/Heerlen, 2008).

De Werkloosheidswet: uitkeringen en uitgaven

Henk Amptmeijer en Fred Arkesteijn

De Werkloosheidswet (WW) verzekert werknemers tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. WW-uitkeringen worden vooral betaald uit het Algemeen Werkloosheidsfonds en de sectorfondsen. Deze fondsen worden gevuld met de premies die door werkgevers en werknemers samen worden opgebracht.

In 2005–2007 is het totale bedrag dat op grond van de WW wordt uitgekeerd, teruggelopen van 4,4 miljard euro naar 3 miljard. Niet alleen de gunstige situatie op de arbeidsmarkt, maar ook de verscherpte regelgeving rond de WW droeg hieraan bij. In het eerste kwartaal van 2005 ontvingen nog bijna 300 duizend mensen een WW-uitkering, eind 2007 waren dat er nog maar 157 duizend.

Een gevolg van deze uitstroom uit de WW-uitkeringen is dat het totale vermogen van WW-fondsen tussen 2004 en 2008 is gestegen van 6 miljard euro naar 9,5 miljard. Vanwege de kredietcrisis is in november 2008 besloten 0,2 miljard euro uit deze fondsen beschikbaar te stellen aan bedrijven die tijdelijke werktijdverkorting aanvragen voor het personeel.

1. Inleiding

Een belangrijke functie van de Werkloosheidswet is het verzekeren van werknemers tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. Werkgevers en werknemers brengen gezamenlijk de gelden op om de werkloosheidsuitkeringen te kunnen bekostigen. In tijden van economische achteruitgang en oplopende werkloosheid loopt het aantal werkloosheidsuitkeringen op en nemen de uitgaven toe. In periodes van economische voorspoed doet zich het omge-

keerde voor, veelal met als gevolg dat het vermogen van de fondsen waaruit de uitgaven betaald worden, oploopt.

In dit artikel wordt beschreven hoe onder invloed van de economische omstandigheden én de invoering en aanscherping van wettelijke maatregelen het beroep op de WW en de daarmee gepaard gaande uitgaven zich in de periode 2002–2007 hebben ontwikkeld. Daarnaast wordt aan de hand van enkele karakteristieken beschreven hoe de populatie van personen met een WW-uitkering is samengesteld en welke ontwikkelingen zich in de periode 2002–2007 in die samenstelling hebben voorgedaan.

2. Financiering WW

2.1 Totale uitkeringsbedrag WW fors teruggelopen

Eind 2002 waren er 159 duizend personen met een werkloosheidsuitkering. Door de verslechterende situatie op de arbeidsmarkt in de daaropvolgende jaren liep dit aantal sterk op. In het eerste kwartaal van 2005 bereikte het aantal personen met een WW-uitkering met bijna 300 duizend een top. In de loop van 2005 zette het economisch herstel in en trok de werkgelegenheid aan. Als gevolg daarvan daalde het aantal personen met een werkloosheidsuitkering tot een niveau van 157 duizend per ultimo 2007. Het totale WW-uitkeringsbedrag nam door deze ontwikkeling af van 4,4 miljard euro in 2005 tot 3 miljard in 2007. In het eerste halfjaar 2008 kwam dit bedrag uit op 1,3 miljard euro. Aan deze daling heeft ook een aantal wetswijzigingen in de WW bijgedragen. Met deze maatregelen werd beoogd meer mensen aan het werk te krijgen (zie kader).

Staat 1
Uitgaven aan uitkeringen Werkloosheidswet, Ziektewet en Wet Arbeid en Zorg naar fondsen

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2008	
								1e kw.*	2e kw.*
<i>mln euro</i>									
Totaal	3 555	4 096	5 426	6 009	6 108	5 861	5 147	1 197	1 282
Werkloosheidswet	1 924	2 564	3 589	4 317	4 424	3 716	2 972	648	694
w.v.									
Algemeen Werkloosheidsfonds	1 182	1 565	2 077	2 780	2 922	2 589	2 097	405	437
Sectorfondsen	627	856	1 340	1 343	1 234	941	718	207	217
Uitvoeringsfonds voor de Overheid	115	143	172	194	268	186	157	36	40
Ziektewet	1 631	1 497	1 707	947	1 089	1 448	1 496	326	345
w.v.									
Algemeen Werkloosheidsfonds	1 230	1 037	1 204	565	636	878	842	162	174
Sectorfondsen	378	430	455	339	385	510	570	152	158
Uitvoeringsfonds voor de Overheid	23	30	48	43	68	60	84	12	13
Wet Arbeid en Zorg	–	35	130	744	595	697	679	223	243
w.v.									
Algemeen Werkloosheidsfonds	–	–	–	614	534	540	523	178	193
Sectorfondsen	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Uitvoeringsfonds voor de Overheid	–	35	130	130	61	157	157	45	50

Strengere regelgeving WW

- Per 11 augustus 2003 is de vervolguitering verval- len voor werknemers die op of na die datum werk- loos zijn geworden. De afschaffing van de vervol- guitering, ooit bedoeld om de periode tot aan het pensioen te overbruggen, maakt de WW minder aan- trekkelijk als afvloeiingsregeling en stimuleert werk- lozen weer te gaan werken.
- Door de invoering per 1 januari 2004 van de sollicita- tieplicht voor uitkeringsgerechtigden van 57,5 jaar en ouder wordt arbeidsdeelname van deze uitkerings- gerechtigden gestimuleerd.
- Vanaf 1 april 2006 is de instroom in de WW beperkt door de aanscherping van de wekeneis: een werk- loze kan pas beroep doen op een WW-uitkering indien hij ten minste 26 van de voorafgaande 36 we- ken heeft gewerkt (voorheen 26 van de voorafgaan- de 39 weken).
- Om de dynamiek op de arbeidsmarkt nog meer te bevorderen, hebben werklozen vanaf 1 oktober 2006 minder lang recht op een WW-uitkering (maximaal 38 maanden in plaats van vijf jaar). Bovendien ont- vangen zij per deze datum een hogere uitkering in de eerste twee maanden (75 procent van het loon; voor- heen 70 procent van het loon). Vanaf de derde maand bedraagt de WW-uitkering 70 procent van het loon.

2.2 Algemeen Werkloosheidsfonds en sectorfondsen belangrijkste WW-financiers

Uitkeringen op grond van de WW worden voornamelijk betaald uit het Algemeen Werkloosheidsfonds (AWF)¹⁾ en de sectorfondsen²⁾. De sectorfondsen financieren het eer- ste halfjaar van de WW-uitkering aan ex-werknemers in de marktsector, het AWF financiert de latere WW-periode voor deze werknemers. Gezamenlijk zijn ze verantwoorde- lijk voor zo'n 95 procent van het totale bedrag dat jaarlijks aan WW-uitkeringen wordt betaald. Het overige gedeelte van de WW-uitkeringen wordt gefinancierd door het Uitvoeringsfonds voor de Overheid³⁾ (UFO). De WW-uit-

WW-fondsen

De fondsen waaruit de WW-uitkeringen worden betaald, financieren ook de uitkeringen op grond van de Ziekte- wet en de Wet Arbeid en Zorg⁴⁾. Verder innen de sectorfondsen en het Uitvoeringsfonds voor de Over- heid (UFO) sinds 2007 via een opslag op de premie de verplichte werkgeversbijdrage aan kinderopvang. De sectorfondsen en het UFO keren de opbrengst hiervan niet zelf uit, maar dragen deze af aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dat verantwoordelijk is voor de aanwending van het kinderopvangbudget.

keringen uit dit fonds zijn bestemd voor ex-overheids- personeel.

De fondsen waaruit de WW-uitkeringen worden betaald, zijn ook bestemd voor de financiering van uitkeringen van andere sociale wetten. Omdat het grootste gedeelte van de uitkeringen wordt verstrekt op grond van de Werkloos- heidswet, worden de drie fondsen in het vervolg van dit artikel aangeduid als WW-fondsen.

2.3 Vermogen WW-fondsen loopt op

De fondsen waaruit de WW-uitkeringen worden gefinan- cierd, worden gevuld door middel van premies die jaarlijks op basis van een voorstel van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden vastgesteld. Ten dele gaat het daarbij om voor alle werkgevers vaste premies, voor het overige zijn de premies gedifferentieerd naar rato van het werkloosheidsrisico in de sector. Sinds 2006 worden de premies door de werkgever afgedragen aan de Belastingdienst (voorheen aan het UWV). De werk- gever draagt zelf ook de premiekosten. Voor het deel van de werkloosheidspremie dat bestemd is voor het AWF mag de werkgever een deel inhouden op het loon van de werk- nemer (werknemerspremie). De maatstaf voor de premie- berekening is het gedeelte van het loon dat als premieloon wordt beschouwd volgens de Wet financiering sociale ver-zekeringen. Verder wordt rekening gehouden met een

Staat 2
Premiepercentages per WW-fonds

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	%							
Algemeen Werkloosheidsfonds werkgevers ¹⁾	3,65	3,60	1,55	1,55	2,45	3,45	4,40	4,75
werknemers	5,25	4,95	5,80	5,80	5,85	5,20	3,85	3,50
Sectorfondsen werkgevers ^{2) 3)}	1,11	1,11	1,30	1,30	1,75	1,75	1,27	1,38
werknemers	–	–	–	–	–	–	–	–
Uitvoeringsfonds voor de Overheid werkgevers ³⁾	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,78	1,06	1,12
werknemers	–	–	–	–	–	–	–	–

¹⁾ Bij de vaststelling van de werkgeverspremie voor het Algemeen Werkloosheidsfonds geldt een premievrije voet (franchise). Dit onderste deel van het loon blijft buiten de premievaststelling.

²⁾ Betreft het gewogen gemiddelde van de premiepercentages van de afzonderlijke sectoren.

³⁾ In de premiepercentages voor 2007 en 2008 is de werkgeversbijdrage voor kinderopvang begrepen die vanaf 2007 verplicht is. De premiepercentages voor kinderopvang bedragen in 2007 en 2008 respectievelijk 0,28 en 0,34 procentpunt.

Staat 3
Feitelijk vermogen per WW-fonds, ultimo jaar

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
	<i>mld euro</i>							
Algemeen Werkloosheidsfonds	4,9	6,5	6,4	5,8	5,8	5,8	6,8	8,6
Sectorfondsen	0,8	0,2	-0,3	0,0	0,3	0,6	0,5	0,6
Uitvoeringsfonds voor de Overheid	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3

Bron: Centraal Planbureau.

maximumpremieloon (grens waarboven geen premie meer verschuldigd is) en een franchise (onderste deel van het loon dat buiten de premievaststelling blijft).

De premie-opbrengst die niet direct nodig is voor het verstrekken van uitkeringen, wordt toegevoegd aan het fondsvermogen. Het AWF beschikt over het grootste vermogen. Ondanks een verlaging van het totale premiepercentage met 0,4 procentpunt in 2007 kon het vermogen van dit fonds onder invloed van de gunstige ontwikkeling van de werkgelegenheid uitgroeien tot 6,8 miljard euro per ultimo van dat jaar. Volgens het Centraal Planbureau bedroeg het AWF-vermogen eind 2008 8,6 miljard euro. Tussen 2003 en 2008 is het premiepercentage voor werknemers gedaald met 2,3 procentpunt. In dezelfde periode nam het premiepercentage voor werkgevers met 3,2 procentpunt toe.

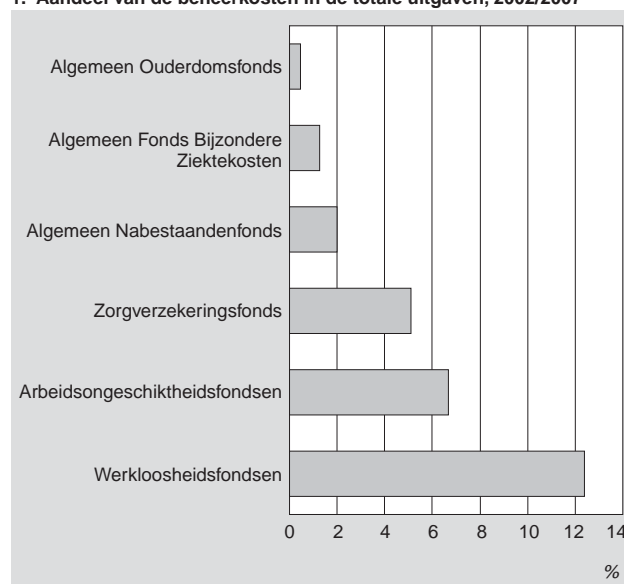
Vanwege de kredietcrisis is besloten 0,2 miljard euro uit de WW-fondsen beschikbaar te stellen aan bedrijven die tijdelijke werktijdverkorting aanvragen voor het personeel. Alleen bedrijven met een omzetterugval van ten minste 30 procent in de periode oktober–november 2008 kunnen een beroep doen op de regeling. Zij kunnen maximaal een half jaar geld uit de WW-fondsen ontvangen.

2.4 Beheerkosten WW-fondsen relatief hoog

Uitkeringen en premies vormen de grootste uitgaven- en inkomstenposten van de WW-fondsen. Andere belangrijke

uitgavenposten zijn de beheerkosten en de zogenoemde onderlinge betalingen. In het laatste geval gaat het om de premieheffing over de uitkeringen van WW-fondsen. Deze premies worden vooral afgedragen aan het Zorgverzekeringsfonds en de Arbeidsongeschiktheidsfondsen⁵⁾. In 2007 kwamen deze betalingen door de WW-fondsen uit op 0,9 miljard euro. Op hun beurt ontvingen de WW-fondsen

1. Aandeel van de beheerkosten in de totale uitgaven, 2002/2007

Staat 4
Uitgaven en inkomsten WW-fondsen naar soorten¹⁾

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2008	
								1e kw.*	2e kw.*
	<i>mln euro</i>								
Uitgaven	5 029	5 818	7 353	8 152	8 450	7 880	7 576	1 796	1 886
w.v.									
uitkeringen in geld	3 555	4 096	5 426	6 009	6 108	5 861	5 147	1 197	1 282
onderlinge betalingen (sociale premies) ²⁾	558	575	783	923	982	894	853	212	196
overige inkomensoverdrachten ³⁾	347	381	353	271	221	112	567	160	192
beheerkosten	569	766	791	949	1 139	1 013	1 009	227	216
Inkomsten	6 700	6 840	7 230	7 871	8 702	8 249	8 375	1 916	2 534
w.v.									
premies ten laste van werkgevers ⁴⁾	3 150	3 180	3 402	3 725	4 184	4 476	5 125	1 160	1 550
premies ten laste van werknemers, zelfstandigen en niet-werkenden	3 042	3 123	3 294	3 579	3 818	3 160	2 573	588	814
onderlinge betalingen (sociale premies) ⁵⁾	259	297	351	402	525	378	368	81	89
rente (per saldo ontvangen)	212	231	174	165	175	235	309	87	81
overige inkomensoverdrachten	37	9	9	-	-	-	-	-	-

¹⁾ De Werkloosheidsfondsen omvatten het Algemeen Werkloosheidsfonds, de Sectorfondsen en het Uitvoeringsfonds voor de Overheid. Betreft uitsluitend de uitgaven en inkomsten die zijn toegerekend aan deze fondsen. Niet inbegrepen zijn de overige aan- en verkopen en de investeringen van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen.

²⁾ Onderlinge betalingen betreffen de premieheffing over de uitkeringen van de WW-fondsen. Deze worden vooral afgedragen aan het Zorgverzekeringsfonds en de Arbeidsongeschiktheidsfondsen.

³⁾ Vanaf 2007 inclusief de afdracht van de verplichte werkgeversbijdrage voor kinderopvang aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

⁴⁾ Vanaf 2007 inclusief de opbrengst van de verplichte werkgeversbijdrage voor kinderopvang.

⁵⁾ Onderlinge betalingen betreffen de ontvangsten uit premieheffing over de uitkeringen van andere wettelijke sociale fondsen dan de WW-fondsen.

Staat 5
Uitgaven en inkomsten naar wettelijk sociaal fonds

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2008	
								1e kw.*	2e kw.*
<i>mln euro</i>									
Uitgaven	69 046	75 219	80 564	83 390	84 362	96 291	98 511	23 530	25 864
w.v.									
Zorgverzekeringsfonds ¹⁾	14 166	15 755	16 786	17 149	17 487	29 215	30 510	7 540	7 495
Algemeen Fonds Bijzondere Ziektekosten	14 743	17 014	18 550	19 558	20 289	21 192	21 383	4 672	4 767
Arbeidsongeschiktheidsfondsen ²⁾	12 314	12 709	13 018	13 450	12 647	11 877	11 937	2 881	3 540
Algemeen Ouderdomsfonds	20 544	21 673	22 661	23 104	23 572	24 357	25 426	6 239	7 699
Algemeen Nabestaandenfonds	1 634	1 655	1 632	1 562	1 486	1 440	1 384	340	410
Werkloosheidsfondsen ³⁾	5 029	5 818	7 353	8 152	8 450	7 880	7 576	1 796	1 886
overige uitgaven ⁴⁾	616	595	564	415	431	330	295	62	67
Inkomsten	69 281	73 140	80 670	84 119	83 609	95 453	97 059	26 875	25 879
w.v.									
Zorgverzekeringsfonds ¹⁾	14 634	14 908	16 765	16 097	15 629	28 064	29 421	8 228	8 095
Algemeen Fonds Bijzondere Ziektekosten	13 836	14 262	18 258	21 487	21 362	21 348	20 332	5 572	4 903
Arbeidsongeschiktheidsfondsen ²⁾	13 270	14 192	13 559	13 423	12 155	11 330	11 519	2 727	3 255
Algemeen Ouderdomsfonds	18 703	20 659	22 574	22 997	23 624	24 458	25 363	7 976	6 571
Algemeen Nabestaandenfonds	1 495	1 642	1 635	1 707	1 600	1 557	1 602	423	363
Werkloosheidsfondsen ⁵⁾	6 700	6 840	7 230	7 871	8 702	8 249	8 375	1 916	2 534
overige uitgaven ⁶⁾	643	637	649	537	537	447	447	33	158

1) Betreft tot en met 2005 de Algemene Kas ten behoeve van de financiering van de ziekenfondsen.

2) Arbeidsongeschiktheidsfondsen omvatten de Arbeidsongeschiktheidskas, het Arbeidsongeschiktheidsfonds, de Werkhervattingskas en het Arbeidsongeschiktheidsfonds Zelfstandigen.

3) Werkloosheidsfondsen omvatten het Algemeen Werkloosheidsfonds, de sectorfondsen en het Uitvoeringsfonds voor de Overheid. Vanaf 2007 inclusief de afdracht van de verplichte werkgeversbijdrage voor kinderopvang aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

4) Betreft netto-investeringen en overige niet aan afzonderlijke wettelijke sociale fondsen toe te rekenen uitgaven.

5) Werkloosheidsfondsen omvatten het Algemeen Werkloosheidsfonds, de sectorfondsen en het Uitvoeringsfonds voor de Overheid. Vanaf 2007 inclusief de opbrengst van de verplichte werkgeversbijdrage voor kinderopvang.

6) Betreft niet aan afzonderlijke wettelijke sociale fondsen toe te rekenen inkomsten.

in hetzelfde jaar 0,4 miljard euro door premieheffing over de uitkeringen van andere sociale fondsen.

De WW-fondsen worden beheerd door het UWV, dat ook verantwoordelijk is voor de Arbeidsongeschiktheidsfondsen. De uitgaven van het UWV voor beheer worden (zoveel mogelijk) toegerekend aan de afzonderlijke fondsen. In 2007 bedroegen de beheerkosten van de WW-fondsen 1 miljard euro. Tussen 2001 en 2007 maakten deze kosten gemiddeld ruim 12 procent uit van de totale uitgaven van de WW-fondsen. In dezelfde periode zijn de gemiddelde aandelen van de beheerkosten van andere sociale fondsen beduidend lager. De hogere beheerkosten van WW-fondsen hangen ondermeer samen met het relatief hoge aandeel kortlopende uitkeringen; de in- en uitstroom bij de WW ligt aanmerkelijk hoger dan bij andere sociale verzekeringen. Verder spelen de re-integratietaken van het AWF een rol. Hierbij gaat het vooral om de inkoop van trajecten bij re-integratiebedrijven gericht op werkherhvatting in regulier werk. Jaarlijks ontvangen de WW-fondsen per saldo rente. De forse toename van de rente-ontvangsten in de afgelopen drie jaren is mede het gevolg van de vermogensgroei van de WW-fondsen.

2.5 WW-aandeel in sociale verzekeringen bescheiden

Naast de WW-fondsen kent ons land nog andere fondsen voor sociale verzekeringen. De belangrijkste zijn het Zorgverzekeringsfonds, het Algemeen Ouderdomsfonds en het Algemeen Fonds Bijzondere Ziektekosten. Gezamenlijk zijn deze fondsen verantwoordelijk voor zo'n driekwart van de totale uitgaven van de sociale fondsen. Het aandeel van de WW-fondsen in de totale uitgaven voor sociale verzekering is relatief bescheiden. In de periode 2003–2005 bedroeg dit aandeel jaarlijks zo'n 10 procent. Door de

gunstige ontwikkeling van de werkgelegenheid is dit percentage teruggelopen tot 7,5 procent in het eerste halfjaar van 2008.

In 2007 zijn de totale uitgaven van de sociale fondsen met 2,3 procent gestegen, terwijl de inkomsten met 1,7 procent toenamen. De grootste uitgavenstijgingen deden zich voor bij het Zorgverzekeringsfonds en het Algemeen Ouderdomsfonds (beide +4,4 procent).

3. Personen met een WW-uitkering

3.1 Personen met een uitkering krachtens de Werkloosheidswet

De Werkloosheidswet verzekert werknemers in hoofdzaak tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. De werkloosheidsuitkering is een zogenaamde loondervingsuitkering, bedoeld voor werknemers. Naast de werkloosheidsuitkering regelt de Werkloosheidswet overigens ook de doorbetaling van (achterstallig) loon wanneer een werkgever niet in staat is aan werknemers het verschuldigde loon te betalen ten gevolge van een faillissement.

Het werknemersbegrip voor de Werkloosheidswet moet ruim worden opgevat: sinds 1 januari 2001 vallen ook ambtenaren onder de Werkloosheidswet, althans indien zij ná die datum werkloos zijn geworden; indien zij vóór die datum werkloos zijn geworden, blijven zij onder de oude wachtgeldregeling vallen. Omdat de hier gepresenteerde cijfers over personen met een werkloosheidsuitkering betrekking hebben op de periode 2002–2007, is deze uitbreiding van de kring van verzekerden met (onder andere) ambtenaren, niet merkbaar in de cijfers.

Informatie over personen met een WW-uitkering

Het CBS ontvangt maandelijks een opgave van het UWV over alle geregistreerde WW-uitkeringen. Deze opgave bevat informatie over een aantal persoonskenmerken van de uitkeringsontvanger en kenmerken van de uitkering, waaronder het uitgekeerde bedrag, de begin- en einddatum van de uitkering, de sector waarin de werknemer werkzaam was voorafgaand aan de ingetreden werkloosheid, enzovoort.

De cijfers die hier worden besproken, hebben betrekking op personen. Personen kunnen gelijktijdig meerdere werkloosheidsuitkeringen hebben. Voor de vaststelling van het aantal personen met een WW-uitkering moeten de gegevens over uitkeringen eerst op persoonsniveau worden samengevoegd. Door deze samenvoeging gaan uitkeringsspecifieke kenmerken verloren en blijven alleen de persoonskenmerken van de uitkeringontvangers over, alsmede het totaal van de uitkeringsbedragen.

3.2 WW-uitkeringen in de periode 2002–2007

Eind 2002 waren er 159 duizend personen met een uitkering op grond van de Werkloosheidswet, eind 2007 waren dit er 157 duizend. Aan het einde van het eerste kwartaal van 2005 bereikte het aantal personen met een WW-uitkering een top van 300 duizend en daalt sindsdien alleen maar.

De cijfers in staat 6 geven het verloop van het aantal personen met een WW-uitkering in de periode 2002–2007 weer (ultimo jaarstanden). Nadat het aantal personen met een WW-uitkering vooral in 2003, maar ook nog in 2004 en

het eerste kwartaal van 2005, fors is toegenomen, daalt dit aantal sindsdien gestaag.

Wat direct opvalt, is dat het aantal vrouwen dat een WW-uitkering ontvangt veel sterker is gegroeid dan het aantal mannen. Eind 2002 waren er nog 50 procent meer mannen dan vrouwen met een WW-uitkering, maar dit verschil was eind 2007 teruggelopen tot 11 procent. De voornaamste oorzaak hiervan is de in deze periode toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen: eind 2002 maakten vrouwen 41,3 procent uit van de totale beroepsbevolking, eind 2007 was dit toegenomen tot 43,6 procent⁶⁾.

Verder valt op dat de ontwikkeling voor de verschillende leeftijdscategorieën nogal uiteen loopt. Personen onder de 35 jaar maakten eind 2002 nog 24 procent uit van het aantal personen met een WW-uitkering, eind 2007 was dit met 12 procentpunten gedaald tot 12 procent. Het aandeel van personen van 45 jaar en ouder steeg in deze periode met nagenoeg hetzelfde aantal procentpunten, namelijk van 53 procent naar 66 procent. De populatie personen met een WW-uitkering is dus bezig te vergrijzen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit dat in periodes van economische groei juist jongeren weer het eerst aan een baan komen.

Het aandeel allochtonen onder de personen met een WW-uitkering blijft in de beschouwde periode stabiel op ongeveer een kwart, ook al nam het aandeel allochtonen in de beroepsbevolking in de beschouwde periode met 1,1 procentpunt toe.

3.3 Personen met een WW-uitkering ten opzichte van de beroepsbevolking

Het aantal personen dat een werkloosheidsuitkering ontvangt, bedroeg eind 2002 circa 2,2 procent van de totale beroepsbevolking (staat 7). Dit aandeel liep na 2002 snel op tot maximaal 3,8 procent in 2004, maar is sindsdien

Staat 6
Personen met een werkloosheidsuitkering, ultimo jaar

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>x 1 000</i>					
Totaal¹⁾	158,7	234,5	279,9	262,0	198,7	156,9
Mannen	94,5	139,2	159,4	144,2	107,4	82,6
Vrouwen	63,9	95,0	120,0	117,6	91,2	74,1
15 tot 25 jaar	6,6	12,8	13,6	9,8	5,2	3,2
25 tot 35 jaar	31,6	51,8	55,7	40,5	22,6	16,0
35 tot 45 jaar	35,9	59,1	75,2	70,0	46,8	34,0
45 tot 55 jaar	32,0	49,6	65,7	69,2	56,4	41,9
55 tot 65 jaar	52,2	60,9	69,1	72,1	67,6	61,8
Autochtonen	118,5	171,4	205,2	193,5	148,4	116,7
Allochtonen	39,9	62,8	74,2	68,3	50,2	39,4
westerse allochtonen	18,7	27,4	32,1	30,3	23,0	17,9
niet-westerse allochtonen	21,2	35,4	42,1	38,0	27,2	21,5
Marokkanen	3,9	6,5	7,7	6,7	4,8	3,9
Turken	6,5	9,7	11,1	9,9	7,1	5,7
Surinamers	4,2	7,6	9,0	8,2	5,7	4,5
Antillianen en Arubanen	1,5	2,6	3,3	3,0	2,1	1,6
overig niet-westers	5,1	8,9	10,9	10,2	7,5	5,7

¹⁾ Inclusief de personen waarvan één of meerdere kenmerken onbekend zijn. Als gevolg van afronding en het ontbreken van de categorie 'onbekend' in de tabel kan de som van de aantallen afwijken van het totaal.

gestaag gedaald en lag eind 2007 zelfs iets onder het niveau van 2002. Dit verloop is zowel door de gunstige conjunctuur als de beperkende maatregelen van de overheid beïnvloed.

Gemeten naar hun aandeel in de beroepsbevolking krijgen nagenoeg evenveel mannen als vrouwen een werkloosheidsuitkering. Het aandeel van de beroepsbevolking van personen met een WW-uitkering stijgt naarmate men ouder wordt. Van de jongeren tot 25 jaar in de beroepsbevolking ontving eind 2007 slechts 0,4 procent een WW-uitkering. Dit aandeel loopt op tot 2,2 procent voor personen van 45 tot 55 jaar en maakt vervolgens een forse sprong naar 6,6 procent voor personen van 55 tot 65 jaar. Dit hoge percentage kan verklaard worden uit het feit dat ouderen minder kans hebben om weer aan de slag te komen met betaalde arbeid, maar ook uit het feit dat voor een gedeelte van deze leeftijdscategorie allerlei onthefingen mogelijk zijn van de verplichting om actief werk te zoeken en om aangeboden arbeid te accepteren.

Gemeten naar hun aandeel in de beroepsbevolking ontvingen allochtonen eind 2007 anderhalf maal zo vaak een WW-uitkering dan autochtonen. Deze verhouding bestond ook eind 2002. Wat echter opvalt, is dat in de jaren dat het

aantal WW-uitkeringen fors toe nam (2003 en 2004) het aandeel in de beroepsbevolking van allochtonen met een WW-uitkering veel sterker groeide dan het aandeel in de beroepsbevolking van autochtonen met een WW-uitkering. Hierbij speelt onder meer een rol dat (niet-westerse) allochtonen relatief vaker een flexibel arbeidcontract hebben⁷⁾. In 2003 waren er verhoudingsgewijs 1,7 maal zoveel allochtonen met een WW-uitkering als autochtonen.

3.4 Personen met een WW-uitkering ten opzichte van de werkloze beroepsbevolking

Het aantal personen dat een WW-uitkering ontvangt, is ruwweg de helft van het totaal aantal werkloze personen binnen de beroepsbevolking⁸⁾. Dit betekent dat slechts aan één op de twee personen die als werkloos worden beschouwd een WW-uitkering wordt toegekend (zie staat 8).

Hoewel is gebleken dat de aandelen mannen en vrouwen met een WW-uitkering ten opzichte van de beroepsbevolking ongeveer even groot zijn, blijkt dat van werkloze personen relatief veel meer mannen een WW-uitkering ontvangen dan vrouwen. Werkloze vrouwen moeten dus

Staat 7
Personen met een werkloosheidsuitkering als aandeel van de beroepsbevolking

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	%					
Totaal¹⁾	2,2	3,2	3,8	3,5	2,6	2,1
Mannen	2,2	3,2	3,7	3,4	2,5	1,9
Vrouwen	2,1	3,1	3,9	3,7	2,8	2,2
15 tot 25 jaar	0,7	1,5	1,6	1,2	0,6	0,4
25 tot 35 jaar	1,6	2,7	3,0	2,2	1,3	0,9
35 tot 45 jaar	1,7	2,8	3,5	3,2	2,1	1,6
45 tot 55 jaar	1,9	2,9	3,7	3,8	3,0	2,2
55 tot 65 jaar	7,8	8,4	8,9	9,0	7,7	6,6
Autochtonen	2,0	2,8	3,4	3,2	2,4	1,9
Allochtonen	3,1	4,8	5,6	5,0	3,7	2,8
westerse allochtonen	2,8	4,0	4,7	4,4	3,3	2,6
niet-westerse allochtonen	3,5	5,7	6,5	5,6	4,0	3,0

¹⁾ Inclusief de personen waarvan één of meerdere kenmerken onbekend zijn.

Staat 8
Personen met een werkloosheidsuitkering als aandeel van de werkloze beroepsbevolking

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	%					
Totaal¹⁾	50,2	55,4	59,3	58,6	52,8	52,1
Mannen	59,4	63,6	66,1	67,4	65,1	61,2
Vrouwen	40,4	46,8	51,9	50,7	43,0	44,6
15 tot 25 jaar	8,9	14,7	12,3	10,8	6,8	5,2
25 tot 35 jaar	38,5	47,1	50,6	42,6	29,4	30,2
35 tot 45 jaar	45,4	50,9	61,1	58,8	49,3	49,3
45 tot 55 jaar	54,2	63,6	76,4	76,0	70,5	59,0
55 tot 65 jaar	227,0	190,3	160,7	141,4	143,8	128,8
Autochtonen	55,6	60,8	64,7	65,4	61,1	57,2
Allochtonen	38,7	44,5	47,9	45,5	37,7	40,6
westerse allochtonen	46,8	59,6	55,3	60,6	51,1	57,7
niet-westerse allochtonen	33,7	38,1	43,0	38,0	30,9	32,6

¹⁾ Inclusief de personen waarvan één of meerdere kenmerken onbekend zijn.

vaker een beroep doen op een andere inkomensvervangende regeling (bijvoorbeeld bijstand) dan mannen, of ontberen een uitkering.

Een soortgelijk patroon blijkt bij de verhouding tussen autochtone en allochtone ontvangers van een WW-uitkering: van de autochtone werklozen ontvangt 57,2 procent een WW-uitkering tegen 40,6 procent van de allochtone werklozen (stand 2007). Allochtone werklozen moeten dus ook vaker een beroep doen op een andere inkomensvervangende regeling dan autochtonen of hebben geen uitkering. Een belangrijke verklaring voor deze verhoudingsverschillen, is het feit dat mannen en autochtonen vaker een langer arbeidsverleden hebben kunnen opbouwen en daardoor ook langer aanspraak op een WW-uitkering kunnen maken.

Uit staat 8 blijkt dat het aandeel personen van 55 tot 65 jaar met een werkloosheidsuitkering in procenten van de werkloze beroepsbevolking ruim boven de 100 procent ligt. Het actief naar werk zoeken is een criterium om tot de werkzame beroepsbevolking te worden gerekend. Omdat werklozen vanaf 57,5 jaar tot 1 januari 2004 een ontheffing voor de sollicitatieplicht hadden en tot deze datum dus niet actief naar werk behoefden te zoeken, behoorden zij ondanks hun werkloosheidsuitkering niet meer tot de (werkloze) beroepsbevolking. Om deze reden is het aantal oudere personen met een werkloosheidsuitkering relatief zo hoog ten opzichte van de werkloze beroepsbevolking.

3.5 Gemiddeld uitgekeerde bedragen

De WW-uitkering die een persoon ontvangt, is met ingang van 1 oktober 2006 in alle gevallen loongerelateerd; vóór deze datum was voor bepaalde categorieën werknemers de WW-uitkering gerelateerd aan het minimumloon. De hoogte van de uitkering bedraagt de eerste twee maanden 75 procent van het loon, daarna 70 procent. Dit geldt zowel voor deeltijdbanen als voor voltijdbanen. Aangezien in de

staten geen onderscheid wordt gemaakt naar de duur van de baan waarop de ingetreden werkloosheid betrekking heeft, hebben de gemiddelde uitkeringsbedragen in staat 9 betrekking op (circa 70 procent van) het gemiddelde loon van voltijd- én deeltijdbanen tezamen.

Berekeningswijze uitkeringsbedrag

Bij de berekening van het gemiddelde uitkeringsbedrag zijn per persoon eerst alle WW-uitkeringsbedragen samengeteld. Het gemiddelde uitkeringsbedrag is uitsluitend berekend over de uitkeringen die per ultimo van de verslagmaand lopend waren. Bedragen van uitkeringen die vóór het eind van een maand beëindigd zijn, zijn dus niet meegenomen in de berekeningen. Hiervoor is gekozen omdat de gepubliceerde aantallen uitkeringen uitsluitend betrekking hebben op uitkeringen die per ultimo van de verslagmaand lopend waren. Bij het berekenen van de gemiddelden zijn tevens de uitkeringen buiten beschouwing gebleven waarbij sprake was van een terugvordering, bijvoorbeeld wegens een (niet eerder) verrekende inkomsten

Per categorie fluctueert de gemiddelde uitkering in de tijd (staat 9). Dit verschijnsel hangt samen met de gekozen berekeningswijze, maar ook met de in de tijd wisselende karakteristieken van de banen waarop de ingetreden werkloosheid betrekking had. Tussen de verschillende categorieën (naar geslacht en leeftijd) treden echter (ook) verschillen op die niet samenhangen met eerder genoemde fluctuaties.

Mannen krijgen gemiddeld een veel hogere WW-uitkering dan vrouwen, variërend van 54 tot 65 procent hoger. Een

Staat 9
Gemiddeld bedrag WW-uitkering per uitkeringsgerechtigde

	Totaal	Geslacht		Leeftijd				
		man	vrouw	<25 jaar	25 tot 35 jaar	35 tot 45 jaar	45 tot 55 jaar	55 tot 65 jaar
<i>euro per maand</i>								
Maart 2003	1 125	1 325	805	795	1 065	1 125	1 140	1 215
Juni 2003	1 140	1 345	835	765	1 035	1 130	1 160	1 280
September 2003	1 105	1 305	815	730	1 000	1 100	1 135	1 230
December 2003	1 205	1 430	875	780	1 075	1 195	1 250	1 375
Maart 2004	1 105	1 305	815	785	1 015	1 100	1 150	1 240
Juni 2004	1 105	1 285	835	715	975	1 090	1 155	1 280
September 2004	1 085	1 285	820	690	940	1 055	1 135	1 265
December 2004	1 195	1 415	900	755	1 045	1 150	1 250	1 400
Maart 2005	1 200	1 425	890	790	1 075	1 145	1 250	1 405
Juni 2005	1 215	1 455	920	735	1 040	1 145	1 245	1 475
September 2005	1 235	1 485	935	715	1 040	1 150	1 265	1 495
December 2005	1 175	1 415	885	705	1 005	1 095	1 185	1 405
Maart 2006	1 245	1 485	935	805	1 110	1 170	1 240	1 450
Juni 2006	1 190	1 445	895	675	1 000	1 090	1 165	1 425
September 2006	1 050	1 265	800	630	905	970	1 025	1 205
December 2006	1 055	1 265	800	660	925	985	1 020	1 195
Maart 2007	1 245	1 510	935	770	1 095	1 170	1 200	1 415
Juni 2007	1 090	1 320	830	665	960	1 025	1 050	1 205
September 2007	1 085	1 325	830	690	960	1 025	1 060	1 185
December 2007	1 070	1 285	825	680	960	1 025	1 050	1 155

verklaring hiervoor is dat vrouwen veel vaker dan mannen in deeltijd werken, waardoor zij een lager loon ontvangen, waardoor ook de loongerelateerde uitkering lager is. De verdeling naar leeftijd levert geen verrassend beeld op. Op ieder willekeurig peilmoment is de gemiddelde uitkering in een leeftijdsklasse hoger dan het gemiddelde in de klasse daarvoor. De gemiddelde uitkeringsbedragen volgen wat dit betreft nagenoeg hetzelfde patroon als bij de gemiddeld verdiende lonen.

4. Recente en toekomstige maatregelen: van werk naar werk

Door de wetswijzigingen in de afgelopen jaren is de WW meer een tijdelijke 'brug' tussen twee banen geworden. In 2008 zijn maatregelen genomen om langdurige werkloosheid te voorkomen en te beperken. Voor werklozen die op of na 1 juli 2008 recht krijgen op een WW-uitkering geldt de nieuwe Richtlijn passende arbeid 2008. Dit houdt in dat voor langdurig werklozen arbeid op alle niveaus als passend wordt aangemerkt⁹⁾ (momenteel kan een werkloze nog arbeid weigeren waarvan het loon minder bedraagt dan de hoogte van de WW-uitkering).

Er wordt een wijziging in de WW voorbereid waardoor in 2009 aanvaarding van betaalde arbeid voor langdurig werklozen in alle gevallen lonend wordt¹⁰⁾. Met het wetsvoorstel premiekorting oudere werknemers wordt een premiekorting beoogd voor het in dienst nemen van uitkeringsgerechtigden van 50 jaar en ouder en het in dienst houden van werknemers van 62 jaar en ouder¹¹⁾. Deze premiekorting komt voor de helft ten laste van het AWF dan wel het UFO, en voor de helft ten laste van de Arbeidsongeschiktheidsfondsen.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in december 2007 de Commissie Arbeidsparticipatie (Commissie Bakker) ingesteld, om te 'onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om de arbeidsparticipatie in Nederland structureel te verhogen tot 80% conform de kabinetsdoelstelling'. Volgens het recent verschenen rapport van de Commissie Bakker¹²⁾ moet de WW later ingaan en korter duren dan de huidige 38 maanden. Wanneer iemand zijn baan dreigt te verliezen, moet de werkgever een half jaar begeleiding bieden bij het vinden van nieuw werk. De werknemer krijgt in die periode geen WW-uitkering zoals nu, maar loon. Heeft de werknemer na een half jaar geen vervangend werk gevonden, ontstaat alleen recht op een WW-uitkering als vaststaat dat werkgever en werknemer voldoende hebben gedaan om het ontslag te voorkomen. Verder wil de Commissie dat de hoogte van de uitkering geleidelijk terugloopt naar bijstandsniveau.

Noten in de tekst

¹⁾ Het Algemeen Werkloosheidsfonds (AWF) financiert de uitkeringen op grond van de Werkloosheidswet (WW), aan ex-werknemers in de marktsector. Het betreft uit-

keringen die langer dan zes maanden lopen. Daarnaast betaalt het fonds de uitkeringen op grond van de Ziekwet (ZW) aan een aantal zogenaamde vangnetgroepen: zwangere vrouwen, zieke werklozen, vrijwillig verzekerden en herintredende arbeidsongeschikten. Ook de uitkeringen aan zwangere vrouwen krachtens de Wet Arbeid en Zorg (WAZO) komen voor rekening van het AWF.

²⁾ De sectorfondsen financieren het eerste halfjaar van de uitkeringen op grond van de Werkloosheidswet (WW) aan ex-werknemers in de marktsector. Daarnaast bekostigen de sectorfondsen de uitkeringen op grond van de Ziekwet (ZW) aan werknemers waarvoor geen loon-doorbetalingsplicht van werkgevers geldt. Met ingang van 2007 financieren de fondsen ook de eerste tien jaar van de uitkeringen op grond van de regeling Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA), aan flexwerkers uit de marktsector. Vóór 2006 werden de sectorfondsen nog aangeduid met 'wachtgeldfondsen'.

³⁾ Het Uitvoeringsfonds voor de Overheid (UFO) bekostigt de uitkeringen aan ex-overheidspersoneel op grond van de Werkloosheidswet (WW), Ziekwet (ZW) en de Wet Arbeid en Zorg (WAZO). Vanaf 2007 financiert het fonds ook de eerste tien jaar van de uitkeringen op grond van de regeling Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA), aan flexwerkers bij de overheid.

⁴⁾ De Ziekwet (ZW) geeft werknemers recht op een uitkering wanneer zij door ziekte, gebrek, zwangerschap of bevalling niet in staat zijn te werken en geen werkgever meer hebben die hun loon doorbetaalt. In de Wet Arbeid en Zorg (WAZO) zijn allerlei wettelijke verlofvormen gebundeld, zoals het zwangerschaps- en bevalingsverlof, kraamverlof, adoptieverlof, pleegzorgverlof, ouderschapsverlof en verlof bij loopbaanonderbreking.

⁵⁾ Arbeidsongeschiktheidsfondsen omvatten de Arbeidsongeschiktheidskas, het Arbeidsongeschiktheidsfonds, de Werkhervattingskas en het Arbeidsongeschiktheidsfonds Zelfstandigen. Sinds 1 augustus 2004 is de toegang tot het Arbeidsongeschiktheidsfonds Zelfstandigen afgeschaft.

⁶⁾ Bron: Statline (www.cbs.nl).

⁷⁾ CBS (2008). Jaarrapport Integratie 2008, hoofdstuk 4.

⁸⁾ Personen van 15 tot 65 jaar zonder werk, of met werk voor minder dan twaalf uur per week, die actief op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en die daarvoor direct beschikbaar zijn.

⁹⁾ Werklozen die ten minste 52 weken onafgebroken recht op een WW-uitkering hebben gehad.

¹⁰⁾ Dit is het gevolg van de voorgenomen overstap van arbeidsurenverlies naar inkomstenverrekening bij de bepaling van het recht op een uitkering op grond van de Werkloosheidswet (WW).

¹¹⁾ Momenteel geldt bij het in dienst nemen van werknemers ouder dan 50 jaar en het in dienst hebben van werknemers ouder dan 54,5 jaar een premievrijstelling voor het Arbeidsongeschiktheidsfonds. Deze vrijstelling is beduidend lager dan de premiekorting in het wetsvoorstel premiekorting oudere werknemers.

¹²⁾ 'Naar een toekomst die werkt' Commissie Arbeidsparticipatie (Commissie Bakker), juni 2008.

Begrippen

AOW-uitkeringen

Het aantal uitkeringen krachtens de Algemene ouderdomswet (AOW).

Arbeidsparticipatie

Er wordt onderscheiden tussen de bruto- en de netto-arbeidsparticipatie.

- Brutoarbeidsparticipatie: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking.
- Nettoarbeidsparticipatie: het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking.

Voor de Nederlandse situatie worden meestal gegevens gepresenteerd over de (beroeps)bevolking van 15–64 jaar.

Arbeidsjaar

Een maat voor het arbeidsvolume die wordt berekend door alle banen (voltijd en deeltijd) in een jaar om te rekenen naar voltijdequivalenten (vte). Zo leveren twee halve banen (elk 0,5 vte) samen een arbeidsvolume van één arbeidsjaar op. Het voltijdequivalent van een baan van een werknemer wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur die bij een voltijdbaan in de betreffende bedrijfstak behoort.

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) die aan het eind van het verslagjaar niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Baan

Banen zijn arbeidsplaatsen die bezet worden door werkzame personen. Het aantal banen kan gelijk of hoger zijn dan het aantal werkzame personen, omdat een persoon meerdere banen kan hebben.

Beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking

De beroepsbevolking is gelijk aan de som van de werkzame en werkloze beroepsbevolking. De niet-beroepsbevolking is gelijk aan het verschil tussen de potentiële beroepsbevolking en de beroepsbevolking. Onder deze groep vallen studenten, volledig arbeidsongeschikten men-

sen die zorg dragen voor een huishouden of gezin, of mensen die om een andere reden niet meer dan 12 uur per week willen of kunnen werken. In deze publicatie worden alleen mensen van 15–64 jaar beschouwd.

Besteedbaar inkomen

Het besteedbare inkomen bestaat uit het bruto-inkomen (inkomen uit arbeid, eigen onderneming en vermogen, uitkeringen en ontvangen overdrachten) verminderd met betaalde overdrachten, premies en belasting op inkomen en vermogen.

Bijstandsuitkeringen

Uitkeringen krachtens de Algemene Bijstandswet (ABW). Bijstand wordt toegekend aan huishoudens, waarbij doorgaans één persoon als aanvrager wordt aangemerkt. Bij (echt)paren is in de meeste gevallen een man de aanvrager van de bijstand.

Deeltijdbaan

Baan waarbij zowel sprake is van een vaste arbeidsrelatie, als van een vast overeengekomen aantal uren lager dan het aantal uren behorend bij een volledige dag- en weektaak.

Gestandaardiseerd inkomen

Het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is dus een maat voor de welvaart van een huishouden.

Herkomstgroepering

Kenmerk dat weergeeft met welk land een persoon een feitelijke verwantschap heeft, gegeven het geboorteland van de ouders of van zichzelf.

Dit kenmerk maakt in de eerste plaats onderscheid tussen autochtoon en allochtoon:

- Een autochtoon is een persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.
- Een allochtoon is een persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Ten tweede geeft het een nadere onderscheiding van de allochtone bevolking naar generatie:

- Een eerstegeneratieallochtoon heeft als herkomstgroepering het land waar hij of zij is geboren.

- Een tweedegeneratieallochtoon heeft als herkomstgroepering het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de herkomstgroepering bepaald door het geboorteland van de vader. Bij de tweede generatie is er ook een onderscheid tussen personen met één of twee in het buitenland geboren ouders.

Ten derde is er een onderscheid tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Dit onderscheid is ingegeven door de grote verschillen in sociaaleconomische en culturele situatie.

- Een westerse allochtoon heeft als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan.
- Een niet-westerse allochtoon heeft als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (excl. Indonesië en Japan) of Turkije. Binnen de groep niet-westerse allochtonen worden zoveel mogelijk ook de vier grote doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid onderscheiden, te weten de herkomstlanden Turkije, Marokko, Suriname en Nederlandse Antillen/Aruba.

Onderwijssoort

Een in de wet vastgelegd deel van het Nederlands onderwijsstelsel.

Iedere onderwijssoort heeft zijn eigen onderwijsprogramma en meestal een vast aantal opleidingsjaren. Binnen het huidige Nederlands onderwijsstelsel zijn de belangrijkste onderwijssoorten:

1. Primair onderwijs:
 - Basisonderwijs (nominale duur: 8 jaar);
 - Speciaal basisonderwijs (nominale duur: 8 jaar);
 - Speciale scholen (basis- en voortgezet onderwijs).
2. Voortgezet onderwijs:
 - Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo; nominale duur: 4 jaar);
 - Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo; nominale duur: 5 jaar);
 - Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo; nominale duur: 6 jaar);
 - Praktijkonderwijs.
3. Middelbaar beroepsonderwijs en educatie:
 - Beroepsopleidende leerweg (bol; nominale duur: afhankelijk van het niveau 0,5 tot 4 jaar);
 - Beroepsbegeleidende leerweg (bbi; nominale duur: afhankelijk van het niveau 0,5 tot 4 jaar);
 - Basiseducatie;
 - Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo).
4. Hoger onderwijs:
 - Hoger beroepsonderwijs (hbo). Binnen het hoger beroepsonderwijs wordt onderscheid gemaakt tussen associate degree-opleidingen (nominale duur 2 jaar) en bacheloropleidingen (nominale duur 4 jaar);

- Wetenschappelijk onderwijs (wo). Binnen het wetenschappelijk onderwijs wordt onderscheid gemaakt tussen bacheloropleidingen (nominale duur 3 jaar) en masteropleidingen (nominale duur 1, 2 of 3 jaar);
- Open Universiteit.

Persoonlijk inkomen

Dit omvat de volgende bestanddelen van het bruto-inkomen van een persoon: inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (m.u.v. kinderbijslag).

Bij de bepaling van het persoonlijk inkomen zijn de volgende inkomensbestanddelen van het bruto-inkomen buiten beschouwing gebleven: inkomen uit vermogen, kinderbijslag en ontvangen gebonden overdrachten zoals huursubsidie.

Potentiële beroepsbevolking

De potentiële beroepsbevolking bestaat uit in Nederland wonende mensen, minus de institutionele bevolking (personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen. Binnen de potentiële beroepsbevolking worden drie arbeidsposities onderscheiden: de werkloze en de werkzame beroepsbevolking (tezamen de beroepsbevolking) en de niet-beroepsbevolking. In deze publicatie worden alleen mensen van 15–64 jaar beschouwd.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de Standaard bedrijfsindeling 1993. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Startkwalificatie (onderwijs)

Het minimale niveau dat nodig is om een volwaardige plaats op de arbeidsmarkt te veroveren, of door te stromen naar vervolgonderwijs (hoger onderwijs). Het niveau hiervan is vastgesteld op een afgeronde havo- of vwo-opleiding of een basisberoepsopleiding (mbo-niveau 2).

Vacature

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden.

Vacaturegraad

Het aantal vacatures als percentage van het aantal banen van werknemers.

Voltijdbaan

Baan van een werknemer waarbij sprake is van een vaste arbeidsrelatie en van een volledige dag- en weektaak.

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)

Wettelijke voorziening in de financiële gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid van mensen die geen aanspraak kunnen maken op de WAO omdat er geen arbeidsverleden is opgebouwd. Dit zijn mensen die arbeidsongeschikt zijn op de dag dat zij 17 jaar worden of na hun 17e jaar arbeidsongeschikt worden én een opleiding/studie volgen.

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)

Wet die als doel heeft om personen in loondienst te verzekeren van een loonvervangende uitkering bij langdurige arbeidsongeschiktheid (langer dan een jaar).

Werknemers

Werknemers zijn alle ingezetenen en niet-ingezetenen die in dienstbetrekking werkzaam zijn (inbegrepen directeuren van NV's en BV's).

WW-uitkeringen

Aantal uitkeringen krachtens de werkloosheidswet (WW) die aan het eind van het verslagjaar niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Ziekteverzuimpercentage

Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers. Met ingang van 1 januari 2002 valt het reguliere zwangerschaps- en bevallingsverlof niet meer onder de Ziektewet, maar onder de Wet Arbeid en Zorg. Alleen ziekte als gevolg van zwangerschap valt nog onder de Ziektewet.

Nu en eerder verschenen artikelen

Allochtonen

Waar zijn allochtone werknemers in dienst?	1e kw. 2004
Immigranten op de arbeidsmarkt	2e kw. 2004
Krijgen allochtone werknemers minder betaald?	1e kw. 2005
Inkomensontwikkeling van immigranten	2e kw. 2005
Vluchtelingen en gezinsmigranten vinden moeilijk werk	4e kw. 2005
Allochtone vrouwen: arbeidsdeelname en verandering in de gezinssituatie	3e kw. 2006
Autochtonen en niet-westerse allochtonen in buurten	4e kw. 2006
Lonen van niet-westers allochtone vrouwen bij de overheid	4e kw. 2006
Migranten en werknemers uit de Oost-Europese lidstaten van de Europese Unie	4e kw. 2006
Beroepsniveau niet-westerse allochtonen lager	1e kw. 2007
Inkomen allochtonen blijft achter door lagere opleiding	2e kw. 2007
Scholen in de Randstad sterk gekleurd	3e kw. 2007
Diversiteit binnen de loonverdeling	4e kw. 2008
Werknemers uit Oost-Europa: recente ontwikkelingen	1e kw. 2009

Arbeidsgehandicapten

Arbeidsgehandicapten in Nederland	1e kw. 2004
Arbeidsgehandicapten in Nederland	1e kw. 2005
Het ziekteverzuim van arbeidsgehandicapten	4e kw. 2005
De inkomens- en uitkeringspositie van arbeidsgehandicapten	4e kw. 2007

Arbeidsomstandigheden

Trends in arbeidsomstandigheden	3e kw. 2004
Burn-out: de rol van psychische werkbelasting	3e kw. 2005
Trends in arbeidsomstandigheden, 2004	4e kw. 2005
Relatie meervoudige werkbelasting en burn-out bij vrouwen	2e kw. 2006
Hoe gezond is langer doorwerken?	4e kw. 2006
Werknemers positief over arbeidsomstandigheden, maar negatief over doorwerken tot 65 jaar	1e kw. 2007
Verzorgende beroepen fysiek en psychisch zwaar belastend	4e kw. 2008

Arbeidsparticipatie en werkloosheid

Jaren van laagconjunctuur sterk voelbaar op de arbeidsmarkt in 2003	1e kw. 2004
Seizoenpatronen op de arbeidsmarkt in 2003	1e kw. 2004
Minder dynamiek binnen werkzame beroepsbevolking	2e kw. 2004
Het onbenut arbeidsaanbod en hun arbeidsverleden	2e kw. 2004
Herintreders op de arbeidsmarkt	2e kw. 2004
Welke bedrijfstakken vergrijzen?	3e kw. 2004
Vrouwen op de arbeidsmarkt	3e kw. 2004
Een verklaring voor het effect van opleiding op de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters	3e kw. 2004
Vervroegd uittreden of doorwerken?	3e kw. 2004
Arbeidsmarkttransities van oudere werknemers 2000–2001	4e kw. 2004
De virtuele volkstelling 2001	4e kw. 2004
Werkgelegenheidsontwikkeling in de jaren 1994–2004: de opmars van deeltijdwerk	4e kw. 2004
Jongeren op de arbeidsmarkt	1e kw. 2005
Meer of minder willen werken	1e kw. 2005
Nederlanders zijn minder gaan werken	1e kw. 2005
Twee eeuwen Volkstellingen: de Virtuele Volkstelling 2001 vergeleken met haar voorgangers	1e kw. 2005
Meer ouderen aan het werk	2e kw. 2005
Ouders op de arbeidsmarkt	2e kw. 2005
Ontwikkeling van de werkloosheid volgens CBS en CWI vergeleken	2e kw. 2005
Regionale werkgelegenheid in Nederland in 2003	2e kw. 2005

Overwerken in Nederland	3e kw. 2005
Arbeidsdeelname van paren	3e kw. 2005
Uitstroom van ouderen uit de werkzame beroepsbevolking	3e kw. 2005
Met een startkwalificatie betere kansen op de arbeidsmarkt	4e kw. 2005
Dertigers op de arbeidsmarkt	2e kw. 2006
Hoge arbeidsdeelname, maar veel deeltijdwerkers en korte werkweken	4e kw. 2006
Het mobiliseren van vrijwillig inactieven	1e kw. 2007
Vervroegde uittreding en andere overgangen tussen werken en niet-werken	1e kw. 2007
Bijna een miljoen mensen met een kleine baan	2e kw. 2007
Jongeren en ouderen zonder startkwalificatie op de arbeidsmarkt	3e kw. 2007
Werklozen versus niet-werkende werkzoekenden	3e kw. 2007
Aantal ontslagaanvragen sterk gedaald	4e kw. 2007
Beëindiging van arbeidsrelaties: sociaaldemografische en regionale verschillen	4e kw. 2007
Inkomsten uit arbeid van vrouwen en hun partners	4e kw. 2007
Ontwikkeling werkgelegenheid in de periode 1969–2006	4e kw. 2007
Arbeidsmarktmobiliteit van ouderen	1e kw. 2008
Grotere vraag naar personeel op elk niveau	1e kw. 2008
Langdurig met een uitkering	1e kw. 2008
Levensfasen van kinderen en het arbeidspatroon van ouders	1e kw. 2008
De uitstroomparadox	2e kw. 2008
Welke bijstandsontvangers willen aan het werk?	2e kw. 2008
Onbenut arbeidsaanbod en economische groei	2e kw. 2008
Arbeidsmarktpositie van jongeren	3e kw. 2008
Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	4e kw. 2008
Mannen geven veel vaker leiding dan vrouwen	4e kw. 2008
Alleenstaande moeders op de arbeidsmarkt	4e kw. 2008
Arbeidsmarktpositie van gepromoveerden	4e kw. 2008
Van uitkering naar werk	1e kw. 2009

Inkomen

Inkomens in de grote steden 1950–2000	3e kw. 2004
Equivalentiefactoren 1995–2000	3e kw. 2004
Krijgen allochtone werknemers minder betaald?	1e kw. 2005
Inkomenseffecten van uittreding	1e kw. 2005
Inkomensontwikkeling van immigranten	2e kw. 2005
Inkomenseffecten van de belastingherziening	3e kw. 2005
Inkomensdynamiek 2001–2004	2e kw. 2006
Armoedeprofielen van de vier grote steden	1e kw. 2007
De rol van mobiliteit bij regionale inkomensontwikkelingen	1e kw. 2007
Inkomen allochtonen blijft achter door lagere opleiding	2e kw. 2007
De ongelijkheid van inkomens in Nederland	3e kw. 2007
Inkomen en koopkracht van weduwen en weduwnaars	3e kw. 2007
Krappe beurs als erfenis?	3e kw. 2007
De inkomens- en uitkeringspositie van arbeidsgehandicapten	4e kw. 2007
Inkomenseffect van pensionering 2001–2004	4e kw. 2007
Inkomsten uit arbeid van vrouwen en hun partners	4e kw. 2007
Het effect van herverdeling op inkomensongelijkheid	1e kw. 2008
Armoede en inkomensongelijkheid in de Europese Unie	1e kw. 2009

Internationaal

International sourcing door bedrijven in Denemarken, Finland, Nederland en Noorwegen	3e kw. 2008
Werkloosheid in de Europese Unie	3e kw. 2008
Armoede en inkomensongelijkheid in de Europese Unie	1e kw. 2009
Werknemers uit Oost-Europa: recente ontwikkelingen	1e kw. 2009

Lonen

Incidentele loonontwikkeling van jaarlonen	1e kw. 2004
CAO-lonen, 2003	3e kw. 2004

Negatieve incidentele loonontwikkeling in 2002	3e kw. 2004
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2004 en 2005	4e kw. 2004
Turkse werknemers niet minder betaald	1e kw. 2005
Loon naar beroep en opleidingsniveau: het Loonstructuuronderzoek 2002	2e kw. 2005
Ontwikkeling van beloningsverhoudingen, 1997–2002	2e kw. 2005
Nederlandse arbeid te duur?	2e kw. 2005
Banen en lonen van werknemers, 2003	3e kw. 2005
Incidentele loonontwikkeling in 2003 hoger dan in 2002	3e kw. 2005
Cao-lonen 2004, de definitieve gegevens	4e kw. 2005
Banen en lonen van werknemers in 2004: flexibilisering en vergrijzing	1e kw. 2006
Cao-lonen 2005, de definitieve gegevens	3e kw. 2006
Negatieve incidentele loonontwikkeling in 2004	3e kw. 2006
Lonen van niet-westers allochtone vrouwen bij de overheid	4e kw. 2006
Cao-lonen 2006, de definitieve gegevens	3e kw. 2007
Cao-lonen 2007, de definitieve gegevens	3e kw. 2008
Diversiteit binnen de loonverdeling	4e kw. 2008

Onderwijs

Economie en techniek meest lonende studies	1e kw. 2004
Post-initieel onderwijs: jaarcijfers en ontwikkeling van de deelname	2e kw. 2004
Een verklaring voor het effect van opleiding op de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters	3e kw. 2004
Het niet bekostigde onderwijs	3e kw. 2005
Instream en slagingspercentages in het hoger onderwijs	4e kw. 2005
Het middelbaar beroepsonderwijs	1e kw. 2006
Dertigers op de arbeidsmarkt	2e kw. 2006
Leerrechten en studierendement in het hoger onderwijs	3e kw. 2006
Deelname aan post-initieel onderwijs, 1995–2005	4e kw. 2006
Jongeren steeds langer op school	1e kw. 2007
Voortijdig schoolverlaten in het vmbo	2e kw. 2007
Forse groei aantal personen met opleiding in informatica	2e kw. 2007
Scholen in de Randstad sterk gekleurd	3e kw. 2007
Jongeren en ouderen zonder startkwalificatie op de arbeidsmarkt	3e kw. 2007
Bedrijfsopleidingen 2005: de belangrijkste resultaten	4e kw. 2007
Citotoets en de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs	2e kw. 2008
Van mbo en havo naar hbo	2e kw. 2008
Arbeidsmarktpositie van gepromoveerden	4e kw. 2008
Jongeren leren langer door	1e kw. 2009

Regionaal

Inkomens in de grote steden 1950–2000	3e kw. 2004
Werken in het stadsgewest: herkomst en bestemming van forensen	4e kw. 2004
Regionale werkgelegenheid in Nederland in 2003	2e kw. 2005
Regionale verschillen in arbeidsaanbod	1e kw. 2006
Banenverlies in 2004 voor de meeste grote gemeenten	1e kw. 2006
Autochtonen en niet-westerse allochtonen in buurten	4e kw. 2006
Armoedeprofielen van de vier grote steden	1e kw. 2007
De rol van mobiliteit bij regionale inkomensontwikkelingen	1e kw. 2007
Beëindiging van arbeidsrelaties: sociaaldemografische en regionale verschillen	4e kw. 2007
Regionale arbeidsdynamiek in een periode van conjuncturele veranderingen	3e kw. 2008
Banendynamiek in de Randstedelijke gewesten	4e kw. 2008

Sociaaleconomische dynamiek

Minder dynamiek binnen de werkzame beroepsbevolking in 2003	2e kw. 2004
Uitstroom van ouderen uit de werkzame beroepsbevolking	3e kw. 2005
Uitstroom uit de bijstand naar werk	2e kw. 2006
Vergrijzing en dynamiek van werknemers naar bedrijfstak	2e kw. 2006
Vervroegde uittrekking en andere overgangen tussen werken en niet-werken	1e kw. 2007

Pensioenleeftijd niet vaak 65	3e kw. 2007
De uitstroombparadox	2e kw. 2008
Welke bijstandontvangers willen aan het werk?	2e kw. 2008
Onbenut arbeidsaanbod en economische groei	2e kw. 2008
Van uitkering naar werk	1e kw. 2009
Meerdere keren zonder werk	1e kw. 2009

Sociale zekerheid

Vervroegd uittreden of doorwerken?	3e kw. 2004
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen van 1987–2003	4e kw. 2004
Inkomenseffecten van uittreding	1e kw. 2005
Achterblijvers in de bijstand	1e kw. 2005
Dynamiek in de WAO, WAZ en Wajong: een longitudinale analyse van personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering	1e kw. 2005
Ontwikkeling van de WW in de periode 2001–2004	4e kw. 2005
Een nieuwe start, of niet?	1e kw. 2006
Seizoeninvloeden in de WW	2e kw. 2006
Levensloopregeling vooral voor hoogopgeleiden	2e kw. 2007
Mantelzorgers maken weinig gebruik van verlofregelingen	2e kw. 2007
De inkomens- en uitkeringspositie van arbeidsgehandicapten	4e kw. 2007
Personen met een uitkering	1e kw. 2008
Langdurig met een uitkering	1e kw. 2008
Van uitkering naar werk	1e kw. 2009
De Werkloosheidswet: uitkeringen en uitgaven	1e kw. 2009

Vakbonden en werkstakingen

Werkstakingen 1900–2004	1e kw. 2006
Vakbeweging en organisatiegraad van werknemers	1e kw. 2007
Het aantal vakbondsleden	1e kw. 2008

Vacatures

Aantal moeilijk vervulbare vacatures fors gedaald	1e kw. 2004
Groei vacatures herstelt in 2004	3e kw. 2005
Verdergaande groei vacatures	2e kw. 2006
Verdere toename vacatures in 2006	3e kw. 2007
Onbenut arbeidsaanbod en economische groei	2e kw. 2008
Aantal vacatures naar recordhoogte in 2007	3e kw. 2008

Vergrijzing

Vervroegd uittreden of doorwerken?	3e kw. 2004
Welke bedrijfstakken vergrijzen?	3e kw. 2004
Arbeidsmarkttransities van oudere werknemers 2000–2001	4e kw. 2004
Meer ouderen aan het werk	2e kw. 2005
Uitstroom van ouderen uit de werkzame beroepsbevolking	3e kw. 2005
Vergrijzing en dynamiek van werknemers naar bedrijfstak	2e kw. 2006
Vervroegde uittreding en andere overgangen tussen werken en niet-werken	1e kw. 2007
Grijze druk zal verdubbelen	2e kw. 2007
Inkomen en koopkracht van weduwen en weduwnaars	3e kw. 2007
Pensioenleeftijd niet vaak 65	3e kw. 2007
Inkomenseffect van pensionering 2001–2004	4e kw. 2007
Vergrijzing van bedrijfstakken en beroepen	3e kw. 2008

Veiligheid

Wie worden slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit?	1e kw. 2007
---	-------------

Werkgelegenheid

Werktijden van de werkzame beroepsbevolking	1e kw. 2004
Waar zijn allochtone werknemers in dienst?	2e kw. 2004
Welke bedrijfstakken vergrijzen?	3e kw. 2004
Vrouwen op de arbeidsmarkt	3e kw. 2004
Een verklaring voor het effect van opleiding op de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters	3e kw. 2004
Werkgelegenheidsontwikkeling in de jaren 1994–2004: de opmars van deeltijdwerk	4e kw. 2004
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2004 en 2005	4e kw. 2004
Arbeidsmarkttransities van oudere werknemers 2000–2001	4e kw. 2004
De virtuele volkstelling 2001	4e kw. 2004
Werken in het stadsgebied: herkomst en bestemming van forensen	4e kw. 2004
Meer of minder willen werken	1e kw. 2005
Nederlanders zijn minder gaan werken	1e kw. 2005
Jongeren op de arbeidsmarkt	1e kw. 2005
Twee eeuwen Volkstellingen: de Virtuele Volkstelling 2001 vergeleken met haar voorgangers	1e kw. 2005
Meer ouderen aan het werk	2e kw. 2005
Ouders op de arbeidsmarkt	2e kw. 2005
Arbeidsdeelname van paren	3e kw. 2005
Banen en lonen van werknemers, 2003	3e kw. 2005
Banenverlies in 2004 voor de meeste grote gemeenten	1e kw. 2006
Langdurige werkloosheid in Nederland	4e kw. 2006
Werkloosheid onder ouderen	4e kw. 2006
Aantal ontslagaanvragen sterk gedaald	4e kw. 2007
Ontwikkeling werkgelegenheid in de periode 1969–2006	4e kw. 2007
Onbenut arbeidsaanbod en economische groei	2e kw. 2008
Aantal ontslagaanvragen in 2007 bijna gehalveerd	2e kw. 2008
Regionale arbeidsdynamiek in een periode van conjuncturele veranderingen	3e kw. 2008
Banendynamiek in de Randstedelijke gewesten	4e kw. 2008

Woon-werkverkeer

Woon-werkverkeer	4e kw. 2004
Mobiliteit van ouders met jonge kinderen	4e kw. 2005

Zorg en arbeid

Ouderschapsverlof	1e kw. 2006
Gebruik van kinderopvang	3e kw. 2006
Zorgtaken en arbeidsparticipatie	3e kw. 2006
Mantelzorgers maken weinig gebruik van verlofregelingen	2e kw. 2007
Inkomsten uit arbeid van vrouwen en hun partners	4e kw. 2007
Levensfasen van kinderen en het arbeidspatroon van ouders	1e kw. 2008
Alleenstaande moeders op de arbeidsmarkt	4e kw. 2008

Arbeid, sociale zekerheid en inkomen op de CBS-website

Alle cijfers en publicaties van het CBS zijn beschikbaar via internet. De website van het CBS (www.cbs.nl) biedt toegang tot de Themapagina's, StatLine (de statistische databank van het CBS) en tot het Webmagazine.

Themapagina's

Om in het informatieaanbod van het CBS gemakkelijk de weg te vinden, zijn op de website themapagina's ingericht. Er worden ongeveer twintig thema's onderscheiden, plus enkele thema-overstijgende dossiers over bijvoorbeeld vergrijzing, de Europese Unie en allochtonen. De gekozen thema-indeling is gelijk aan de thema's die binnen de databank StatLine gehanteerd worden.

Via een themapagina wordt alle informatie die over dat thema op de CBS-website staat toegankelijk gemaakt. Zo zijn de gegevens uit StatLine, de kerncijfers, webmagazine-artikelen, persberichten, publicaties, methodebeschrijvingen et cetera voor één thema bijeengebracht. De themapagina's worden doorlopend up-to-date gehouden.

Alle themapagina's hebben dezelfde indeling. De informatie over het thema wordt ontsloten via vijf vaste rubrieken: nieuw, cijfers, publicaties, themabeschrijving, methoden en begrippen. Deze rubrieken zijn als tabbladen aangegeven op de themapagina.

Hoe vindt u sociaaleconomische informatie?

De thema's zijn te vinden op de homepage van het CBS (www.cbs.nl). Een klik op een van deze thema's leidt direct naar de betreffende themapagina (figuur 1). Verder kunt u ook via de ingang 'Thema's', in de horizontale balk onder het CBS-logo, bij de themapagina's komen. Informatie over sociaaleconomische onderwerpen is ondergebracht bij de thema's:

- Arbeid en sociale zekerheid
- Inkomen en bestedingen

Ter illustratie is in figuur 2 de themapagina 'Arbeid en sociale zekerheid' aangeklikt. U komt automatisch binnen in de rubriek 'Nieuw'. Daar vindt u bij 'Cijfers' en 'Publicaties' de meest recente cijfers en artikelen, gesorteerd op datum van verschijnen. Verder bevindt zich bovenaan op deze pagina, onder de kop 'In de schijnwerper', ook een ingang naar het onderdeel 'Arbeidsmarkt in vogelvlucht'. Hierin wordt in grafieken een beknopt overzicht geboden van de situatie op de arbeidsmarkt.

Boven deze lijst staan de vijf rubrieken, waarvan de rubriek die op het scherm zichtbaar is, zich onderscheidt door een lichtblauwe kleur.

Figuur 1

The screenshot shows the CBS website homepage. At the top left is the CBS logo and the text 'Centraal Bureau voor de Statistiek'. To the right are links for 'English', 'Contact', 'Help', and 'Sitemap', along with a search bar labeled 'Zoek'. Below this is a horizontal navigation bar with links for 'Home', 'Thema's', 'Cijfers', 'Publicaties', 'Methoden', 'Informatie voor', and 'Over het CBS'. The main content area features a large banner image with a woman and a child, overlaid with a text box that reads: 'Ik ben een van de 2,4 miljoen Nederlanders die vaker dan twee keer per jaar een museum bezoeken.' Below the banner is a 'Nieuw' section with a list of news items, each with a date and a title. The items are: 27-10-2008 'Ruim 31 duizend Amerikanen in Nederland', 24-10-2008 'Agenda', 24-10-2008 'Consumptiegroei iets groter', 22-10-2008 'Nederland laagste werkloosheid in de EU', 22-10-2008 'Minder zeilboten, meer motorboten', 22-10-2008 'Relatief veel re-integratietrajecten bij bijstandsgerechtigden met kinderen', 22-10-2008 'Toerisme en recreatie in cijfers 2008', 21-10-2008 'Prijstijging koopwoningen zwakt verder af', 20-10-2008 'In grote steden weer meer moorden', and 20-10-2008 'Groepen jongeren veroorzaken de meeste overlast'. A 'Meer...' button is located at the bottom right of this list. Below the news list is a 'Uitgelicht: Relatiemagazine' section with a short paragraph. To the right of the news list are two vertical menus: 'Thema's' and 'Dossiers'. The 'Thema's' menu lists: 'Arbeid en sociale zekerheid', 'Bedrijven', 'Bevolking', 'Bouwen en wonen', 'Financiële en zakelijke diensten', 'Gezondheid en welzijn', 'Handel en horeca', 'Industrie en energie', 'Inkomen en bestedingen', 'Internationale handel', 'Landbouw', 'Macro-economie', 'Natuur en milieu', and 'Overname'. The 'Dossiers' menu lists: 'Conjunctuur', 'Nederland regionaal', 'Allochtonen', 'Vergrijzing', 'Historische reeksen', and 'Meer...'. At the bottom right is a 'Direct naar' section with links: 'StatLine databank', 'Huuraanpassing', 'Veel gestelde vragen', 'Uw eerste bezoek?', 'Werken bij het CBS', and 'Deelnemers CBS-onderzoek'.

De rubriek 'Cijfers' bevat tabellen met de belangrijkste cijfers over het thema. Door een tabeltitel aan te klikken komt u in een StatLine tabel. Met de icoontjes rechtsboven kunt u

deze tabel opslaan of printen. Door te klikken op de button 'pas gegevens aan' kunt u de geselecteerde onderwerpen en perioden wijzigen.

Figuur 2

English | Contact | Help | Sitemap

Centraal Bureau voor de Statistiek

Home | **Thema's** | Cijfers | Publicaties | Methoden | Informatie voor | Over het CBS

In ons land staan op een vierkante kilometer gemiddeld 208 woningen.

Home > Thema's > Arbeid en sociale zekerheid > Nieuw > Overzicht

Thema's

- Arbeid en sociale zekerheid
- Bedrijven
- Bevolking
- Bouwen en wonen
- Financiële en zakelijke diensten
- Gezondheid en welzijn
- Handel en horeca
- Industrie en energie
- Inkomen en bestedingen
- Internationale handel
- Landbouw
- Macro-economie
- Natuur en milieu
- Onderwijs
- Overheid en politiek
- Prijzen

Nieuw | Cijfers | Publicaties | Methoden | Over dit thema

Arbeid en sociale zekerheid

In de schijnwerper

- [Arbeidsmarkt in vogelvlucht](#)
- [Sociaaleconomische trends \(kwartaalblad\)](#)
- [Werkende moeders](#)

Agenda

Datum	Onderwerp	Verslagperiode
13-11-2008	Vacatures	3e kw. 2008
14-11-2008	Eindrapport Sluitende aanpak 2007	
19-11-2008	Sociaaleconomische trends 2008-04	
20-11-2008	Werkloosheid	aug-okt 2008
27-11-2008	Sociale uitkeringen: Bijstand	3e kw. 2008

Ken je cijfers

De werkzame beroepsbevolking bestond medio 2008 uit 7,5 miljoen mensen. Hoeveel is deze in de laatste drie jaar toegenomen?

startdatum: 6-10-2008, 1549 deelnemers

330 duizend

430 duizend

530 duizend

630 duizend

Antwoord

Figuur 3

CBS StatLine - Microsoft Internet Explorer

Bestand Bewerken Beeld Favorieten Extra Help

Centraal Bureau voor de Statistiek

Home | **Thema's** | Cijfers | Publicaties | Methoden | Informatie voor | Over het CBS | English | Sitemap

StatLine databank

Alle cijfers van het CBS binnen handbereik

StatLine

6 7 8 9 43 39 55%

1945-2008 23 45 100%

34 76 12 980 1456 6% 1999

Zoek Thema Kaart

Informatie over StatLine v5.0

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2008 | Copyright | Privacyverklaring | Disclaimer | Help | Contact

Start CBS StatLine - Microsp... StatLine.doc - Microsoft ... 16:42

De rubriek 'Publicaties' is onderverdeeld in persberichten, artikelen (in het webmagazine of elders verschenen) en boeken en periodieken. In deze laatste rubriek kunt u onder andere de pdf-files vinden van de Sociaaleconomische trends en haar voorganger de Sociaal-economische maandstatistiek. Van de publicaties worden alleen de items uit het huidige jaar getoond. Bent u op zoek naar publicaties uit eerdere jaren, dan klikt u onderaan bij de verschillende publicatietypes op 'meer...', waarna u een lijst van de beschikbare jaren te zien krijgt.

De rubriek 'Methoden' bevat een alfabetisch gesorteerde begrippenlijst (nog in ontwikkeling), de standaard classificaties die voor het thema relevant zijn, en onder 'Dataverzameling' korte beschrijvingen van de onderzoeken waaraan het CBS haar cijfers over de arbeidsmarkt en sociale zekerheid ontleend.

De rubriek 'Beschrijving' ten slotte geeft een globaal overzicht van de informatie die het CBS verzamelt over de verschillende aspecten van de arbeidsmarkt en de bronnen die daarvoor gebruikt worden.

StatLine

StatLine is de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekij-

ken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een themaboom een keuze worden gemaakt uit alle tabellen in StatLine. Ook zijn sommige gegevens beschikbaar via de kaart van Nederland.

Hoe vindt u sociaaleconomische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaaleconomische onderwerpen te vinden. Eén manier om StatLine te benaderen is door linksboven op de homepage op 'Cijfers' te klikken en vervolgens op 'StatLine databank'. U kunt dan direct naar StatLine gaan, maar ook kiezen voor meer informatie over StatLine of voor een demonstratie over het gebruik van StatLine. Een andere, kortere weg is door op de homepage in de rechterkolom op de snelkoppeling 'StatLine databank' te klikken (figuur 3).

De eerste ingang tot StatLine is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoek' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine-tabellen waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom via een soort verkenner. U klikt dan op 'thema', waarna de zogeheten StatLine Webselector gestart wordt. Ook hier kunt u snel gegevens over sociaaleconomische onderwerpen vinden bij 'Arbeid en sociale zekerheid' en 'Inkomen en bestedingen'. Door op de themamappen te klikken, krijgt u de onderliggende mappen en tabellen te zien.

Figuur 4

Ter illustratie is in *figuur 4* de tabel 'Beroepsbevolking; geslacht' aangeklikt. Helemaal links van het scherm is de opengeklapte themaboom zichtbaar waaruit deze tabel gekozen is. Rechts hiervan zijn de bovenliggende gele mappen 'Arbeidsmarkt' en 'Beroepsbevolking' te zien waarin deze tabel zich bevindt. Door te klikken op de button 'maak keuze' komt u in de tabel zelf terecht. Aan de linkerkant van het scherm wordt dan getoond welke onderwerpen u kunt kiezen (*figuur 5*).

Wanneer uit de onderwerpen een selectie gemaakt is, kunt u de tabbladen 'Persoonskenmerken', 'Geslacht' en 'Perioden' aanklikken om daar de gewenste indelingen te selecteren. Bent u klaar, dan klikt u op 'toon gegevens' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Maakt u geen selectie dan krijgt u een standaardselectie te zien. De inhoud van de getoonde tabel is makkelijk aan te passen door te klikken op de button 'pas gegevens' aan. Ook kunt u de presentatie van de tabel veranderen door te klikken op de pijltjes. Uiteraard kunt u de tabel afdrukken of opslaan.

Welke sociaaleconomische cijfers kunt u in StatLine vinden?

Er is een groot aantal StatLine-tabellen over sociaaleconomische onderwerpen. De meeste vindt u onder 'Arbeid en sociale zekerheid' en 'Inkomen en bestedingen'. Over arbeid en sociale zekerheid zijn onder meer cijfers opgenomen over beroepsbevolking en werkloosheid, arbeidsomstandigheden, banen en werkzame personen, verdiende lonen en cao-lonen, vacatures, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim. Onder inkomen en bestedingen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen.

Cijfers over een lange periode zijn te vinden in 'Historie arbeid', 'Historie beroepsbevolking', 'Historie geregistreerde werkloosheid', 'Historie inkomen, vermogen en consumptie' en 'Historie sociale zekerheid'. Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Per thema is er verder ook een archiefmap voor de afgesloten reeksen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal'.

Figuur 5

Publicaties

1. CBS-publicaties op sociaaleconomisch terrein

Armoedebericht 2008

Het Armoedebericht 2008 bevat de meest actuele gegevens over armoede in Nederland, verzameld en geanalyseerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Het rapport brengt armoede in kaart op basis van de inkomenshoogte, de armoededuur, betalingsachterstanden en financiële beperkingen, en het oordeel van huishoudens over de eigen financiële situatie. In een speciale bijdrage van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting wordt de minimumvoorbeeldbegroting toegelicht.

Tweejaarlijks. ISBN: 978-90-357-2117-3. Kengetal: V-55. Prijs: €10,70. (excl. administratie- en verzendkosten).

Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Jaarboek onderwijs in cijfers 2009

Dit is de elfde editie van het Jaarboek onderwijs in cijfers, met daarin de meest actuele cijfers over onderwijs van het CBS. Naast de vaste informatie over leerlingen, onderwijsinstellingen en onderwijsuitgaven wordt een aantal thema's speciaal belicht. In deze editie is er onder meer aandacht voor het opleidingsniveau van de bevolking en komen de kansen op de arbeidsmarkt aan bod van afgestudeerden van het middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en gepromoveerden. Wat heeft een leerling of student nu eigenlijk aan het diploma dat hij of zij heeft behaald? Het Jaarboek bevat bovendien een apart tabellengedeelte.

Jaarlijks. ISBN: 978-90-357-1519-6. Kengetal: F-162. Prijs: € 38,50 (excl. administratie- en verzendkosten).

Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

De Nederlandse Samenleving 2008

Sociale en economische ontwikkelingen op wereldschaal en Europees niveau hebben hun uitwerking op de samenstelling van de bevolking, de werkgelegenheid, de rol van het onderwijs, de aard van de uitkeringen en ga zo maar door. Toch is de eigen leefomgeving, de wijk of buurt waarin we wonen, veelal het perspectief van waaruit we die samenleving in al zijn aspecten ervaren. In De Nederlandse samenleving 2008 staat het perspectief van de burger centraal. Op vele maatschappelijke terreinen beschrijft het boek de actuele trends of geeft inzicht in de structuur en biedt zo een samenhangend beeld van onze samenleving op dit moment.

ISBN: 978-90-357-0554-9. Kengetal: A-314. Prijs: € 32,50 (excl. administratie- en verzendkosten).

Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Jaarrapport Integratie 2008

Op welke gebieden komen allochtonen en autochtonen dichter bij elkaar? Waar blijven achterstanden bestaan? Welke factoren spelen hierbij een rol? Dit Jaarrapport Integratie 2008 is een bron van informatie over de feitelijke stand van zaken in de maatschappelijke integratieprocessen. Het kan een belangrijk hulpmiddel zijn voor iedereen die actief is op het beleidsterrein Integratie of inhoudelijk geïnteresseerd is in de ontwikkeling van de integratie van allochtone bevolkingsgroepen.

ISBN: 978-90-357-2057-2. Kengetal: B-61. Prijs: € 55,70. (excl. administratie- en verzendkosten).

Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

De Nederlandse economie 2007

In de reeks De Nederlandse economie geeft het Centraal Bureau voor de Statistiek elk jaar de stand van zaken op het terrein van onder meer de productie, investeringen, handel, consumptie, inflatie en de arbeidsmarkt. Verder wordt door middel van thema-artikelen nader stilgestaan bij actuele economische onderwerpen. De Nederlandse economie richt zich op economisch analisten, beleidsmakers, politici, journalisten en studenten.

Jaarlijks. ISBN: 978-90-357-2027-5. Kengetal: P-19. Prijs: € 16,35 (excl. administratie- en verzendkosten).

Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Emancipatiemonitor 2006

Dit is de vierde editie van de Emancipatiemonitor. In deze monitor die tweejaarlijks verschijnt, worden de meest recente cijfers over de stand van zaken van het emancipatieproces gepresenteerd. Aandacht wordt er onder meer besteed aan de ontwikkelingen in de arbeidsdeelname van vrouwen, de combinatie van arbeid en zorg, de economische zelfstandigheid van vrouwen, de doorstroming van vrouwen naar hogere functies en geweld tegen vrouwen. Ook wordt in iedere monitor een aantal thema's speciaal belicht. In 2006 zijn dat: arbeid en zorg in internationaal perspectief, de emancipatie op het platteland en de verschillen tussen de verschillende generaties met betrekking tot hun opvattingen over emancipatie. De Emancipatiemonitor is een gezamenlijke publicatie van het SCP en het CBS.

Tweejaarlijks. ISBN: 90-377-0286-4. Prijs: € 24,50 (excl. administratie- en verzendkosten).

Het rapport is verkrijgbaar via de boekhandel of te bestellen bij het Sociaal en Cultureel Planbureau (www.scp.nl).

2. Andere CBS-publicaties

Bevolkingstrends: Statistisch kwartaalblad over de demografie van Nederland

Bevolkingstrends houdt u op de hoogte van recente ontwikkelingen in de Nederlandse bevolking, zoals de ontwikkelingen rond relaties, het krijgen van kinderen, de huishoudenssamenstelling, immigratie en emigratie, allochtonen en autochtonen, en sterfte en doodsoorzaken. ISSN: 1571-0998. Kengetal: B-15.Kwartaal, € 51,85 per jaar (incl. administratie- en verzendkosten). Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Nationale Rekeningen 2007

De Nationale rekeningen vormen de officiële overzichtstatistiek van de nationale economie. De begrippen en classificaties in de nationale rekeningen zijn wereldwijd gestandaardiseerd en vastgelegd in internationale richtlijnen.

Jaarlijks, 262 blz. ISBN: 978-90-357-1709-1. Kengetal: P-2. Prijs: € 47,40 (excl. administratie- en verzendkosten). Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Internationaliseringsmonitor 2008

Globalisering is inmiddels een bekend en veelbesproken begrip geworden. Het is een proces dat zowel economische, technologische en sociale dimensies omvat en verschillende effecten op onze samenleving heeft. Om de maatschappelijke discussie over globalisering en de effecten van open grenzen op bijvoorbeeld economische groei, welvaart en innovatie goed te kunnen voeren, is actuele en bruikbare statistische informatie essentieel. De Internationaliseringsmonitor 2008 heeft als doel zulke informatie op een samenhangende manier te publiceren.

ISBN: 978-90-357-1977-4. Kengetal: M-20. Prijs: € 23,10 (excl. administratie- en verzendkosten). Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2008

Een goed ondernemingsklimaat heeft een positieve invloed op economische groei, omdat het een aantrekkelijke werking heeft op investeringen, zowel van de bestaande binnenlandse bedrijven als van potentiële buitenlandse bedrijven of investeerders. Deze publicatie beschrijft aan de hand van een honderdtal indicatoren de economische prestaties en het bijbehorende ondernemingsklimaat van twintig landen waarbij de meeste aandacht uitgaat naar de situatie in Nederland. Het CBS heeft de publicatie op verzoek van het Ministerie van Economische Zaken samengesteld. De analyse is gebaseerd op de meest recente en betrouwbare internationaal vergelijkbare cijfers. Bij veel indicatoren gaat het om cijfers over 2006 of 2007.

Jaarlijks. ISBN: 978-90-357-1957-6 . Kengetal: I-74. Prijs: € 45,30 (excl. administratie- en verzendkosten). Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Statistisch Jaarboek 2008

Het Statistisch jaarboek verschaft u actuele cijfers over vrijwel alle aspecten van de Nederlandse samenleving. Het verschijningsmoment van het Statistisch jaarboek is afgestemd op de beschikbaarheid van de belangrijkste jaarcijfers over economische groei, prijzen, arbeidsmarkt en bevolking. De informatie is per thema gerangschikt en wordt voorafgegaan door een korte beschrijving van de actuele ontwikkeling per thema. De informatie in het Statistisch jaarboek vormt slechts een beperkte selectie uit de schat aan gegevens waarover het CBS beschikt. De Wegwijzer in het eerste hoofdstuk van het boek verschaft toegang daartoe. Vrijwel alle statistische uitkomsten en de meest actuele cijfers van het CBS zijn terug te vinden via de databank StatLine. Deze databank is gratis toegankelijk. Ook de opzet van deze databank is vergelijkbaar met de thema-indeling in dit boek.

Jaarlijks, 225 blz. ISBN: 978-90-357-1667-4. Kengetal: A-26.

Prijs: € 18,80 (excl. BTW, administratie- en verzendkosten).

Het boek is verkrijgbaar via de reguliere boekhandel en de Sdu Klantenservice.

International Sourcing; Moving Business Functions Abroad

In deze publicatie worden de resultaten besproken van een onderzoek naar international sourcing in Denemarken, Finland, Nederland, Noorwegen en Zweden. Onder sourcing wordt het geheel of gedeeltelijk verplaatsen van bedrijfsactiviteiten naar het buitenland verstaan, bijvoorbeeld verplaatsing van productie naar een lagelonenland of uitbesteding van ict. Aan de orde komen de mate waarin deze verplaatsing plaatsvindt en om welke bedrijfsactiviteiten het gaat. Verder is er informatie over motieven van bedrijven voor sourcing, ondervonden belemmeringen, effecten en bestemmingsregio's. De publicatie is een coproductie van Nederland en de Scandinavische landen. ISBN: 978-87-501-1695-0. Prijs: € 12 (excl. administratie- en verzendkosten).

Te bestellen bij CBS afdeling verkoop, verkoop@cbs.nl, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen.

Gemeente Op Maat 2006

Gemeente Op Maat 2006 bevat per gemeente een statistisch overzicht. Gemeente Op Maat is een elektronische publicatie en alleen beschikbaar in pdf-formaat op <http://www.cbs.nl>. Papier exemplaren van Gemeente Op Maat 2006 zijn dus niet te bestellen. De voorgaande edities 1999, 2002, 2004 en 2005 zijn eveneens beschikbaar in pdf-formaat.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS.

www.cbs.nl/publicaties

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken.

Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl> of direct via: <http://statline.cbs.nl>

Webmagazine

In het Webmagazine zijn de afgelopen drie maanden onder meer de volgende artikelen verschenen:

- 26-01-2009 Noord-Holland grootste aandeel voortijdig schoolverlaters
- 19-01-2009 Huishoudens verliezen veel vermogen door koersdalingen
- 19-01-2009 Cao-lonen stijgen in 2008 met 3,3 procent
- 14-01-2009 Steeds meer arbeidsmigranten naar Nederland
- 12-01-2009 Hoogopgeleide moeders maken meer gebruik van kinderopvang dan laagopgeleide moeders

- 07-01-2009 Partners meest te spreken over combinatie voltijd- en deeltijd baan
- 24-12-2008 Spanning op de arbeidsmarkt over de top
- 17-12-2008 Inkomens reageren traag op verslechterde conjunctuur
- 15-12-2008 Jongeren steeds langer in het onderwijs
- 08-12-2008 Verdeling inkomens in beeld
- 08-12-2008 Aantal WW-uitkeringen lager dan na vorige periode van hoogconjunctuur
- 26-11-2008 Arbeidsparticipatie mannen in grote steden lager dan in rest van het land
- 26-11-2008 Steeds minder schuldsanereringen
- 24-11-2008 Gepromoveerden succesvol op de arbeidsmarkt
- 19-11-2008 Verzorgend beroep vraagt veel van werkende
- 19-11-2008 Werkende alleenstaande moeders vaak in voltijd baan
- 19-11-2008 Ruim een miljoen leidinggevend
- 19-11-2008 Zorgtaken voor steeds minder vrouwen een reden om niet te
- 17-11-2008 Kwart miljoen kinderen afhankelijk van de bijstand
- 12-11-2008 Inkomsten huishoudens weer hoger dan uitgaven
- 05-11-2008 Meeste WW-uitkeringen uitgekeerd in Limburg
- 03-11-2008 Werkende mantelzorgers nemen iets vaker verlof op
- 22-10-2008 Nederland laagste werkloosheid in de EU
- 22-10-2008 Relatief veel re-integratietrajecten bij bijstandsgerechtigden met kinderen
- 20-10-2008 Minder langdurige bijstand in aandachtswijken

Het Webmagazine verschijnt iedere maandag en woensdag om 9:30 uur op de CBS-website. Het meest recente webmagazine is te vinden op de homepage van het CBS. Een overzicht van alle webmagazine artikelen vindt u door op de homepage van het CBS te klikken op 'Publicaties' en dan te kiezen voor 'Webpublicaties'.

Zie voor een overzicht van alle publicaties: <http://www.cbs.nl>.